

СРПСКА

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ ● БРОЈ 96 ● 25. АПРИЛ 1994. ● ЦЕНА 2 ДИНАРА

ИТАЛИЈА 2200 ITL, ФРАНЦУСКА 6,30 FRF, ШВАЈЦАРСКА 4,8 CHF, АУСТРИЈА 30 ATS, СР НЕМАЧКА 5,80 DEM, ШВЕДСКА 25 SEK, БЕЛГИЈА 40 BEF, ХОЛАНДИЈА 4 HFL, ГРЧКА 500 GRD, НОРВЕШКА 25 NOK, ДАНСКА 25 DKK

МИЛАН СТ. ПРОТИЋ:
УСПОН И ПАД
СРПСКЕ ИДЕЈЕ

САЊАЋЕМО
СВОЈУ
ДРЖАВУ

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ / ИЗДАЊЕ
СЛОБОДНИХ НОВИНАРА
ДИРЕКТОР: Даница
Драшковић

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК: Богољуб Пејчић

УРЕДНИЦИ:
Стево Батић, Илија
Давидовић, Љиљана
Јорговановић — Булатовић.

СТАЛНИ САРАДНИЦИ:

Миленко Вучетић, Славница Лазић, Сандра Петрушић, Благица Стојановић, Александар Чотрић, Александар Цветковић, Војкан Ристић, Никола Бурзан, Владан Васиљевић, Ђорђе Вукоје (фото), Милица Лучић Чавић, Златко Чобовић, Ејуб Штитковац, Љиљана Шоп, Нада Мијатовић, Ружица Ранитовић-Јовић, Бранка Поламенац, Градиша Катић, Сандра Скоко (Лондон), Мира Трајковић (Париз), Бранка Митровић, Донка Михаиловић, Миша Бркић.

ГРАФИЧКИ УРЕДНИК:
Раде Марковић

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Нада Бошковић, Драгица Бугарски

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ:
Бранкова 13-15, 1 улаз, VI
спрат, 11000 Београд
ТЕЛЕФОН: 011/620-891,
628-242 (секретаријат),
625-937 (редакција)
ТЕЛЕФАКС: 624-598
ЖИРО РАЧУН:
60801-603-0-27562 СДК
Стари Град
РУКОПИСИ И ФОТОГРАФИЈЕ СЕ
НЕ ВРАЋАЈУ

ШТАМПА: ДП „Борба“,
Косовска 26, Београд

Мишљењем Секретаријата за
информације Републике
Србије бр. 413-01 221/91-01
од 15. фебруара 1991.
одређена је стопа пореза од
3%

ГОРАЖДАНСКА КРИЗА

УВЛАЧЕЊЕ СРБИЈЕ?

СТР. 8—19

ДАНИЦА ДРАШКОВИЋ:

**БАНКАР И ЊЕГОВА
ЗЛАТНА РИБИЦА**

СТР. 6—7

МИЛАН КОМНЕНИЋ:

**ГОЛУБ У БОСАНСКОМ
ЛОНЦУ**

СТР. 10—12

ИЗЛОГ

МИЛАН СТ. ПРОТИЋ:

ПРЕТВОРИЋЕМО СЕ У СЛОВЕНЦЕ И ХРВАТЕ

СТР. 20—24

ЛОВ НА СОРОСА

**ШИНДЛЕР ИЛИ
РОБИН ХУД?**

СТР. 36—39

СЛУЧАЈ ЗВЕЗДАРА

**ОПОЗИЦИЈА ПРОТИВ
ОПОЗИЦИЈЕ**

СТР. 44—45

**НОВИНАРИ: СМРТ,
ПРОГОН**

**ПИСАТИ И
УМРЕТИ МУШКИ**

СТР. 27—30

ИНАТОМ ДО САМОУНИШТЕЊА

У сред митске распојасаности, када се литијашким митингизмz кружило пропалом Југославијом са иконама Светог Саве, књаза Лазара и урамљеном сликом владике Његоша, и када су се страшили антисрби ликом на платну српског војда Слободана Милошевића и тириличном претњом „сви Срби у једној држави“, признати професор неуропсихијатрије Јован Рашковић, опседнут, ваљда, страхом да се неконтролисани бес фрустрираних митингаша не преметне у националну трагедију, назвао је свој народ лудим народом, после чега су му гатачки и кинински Срби оспорили вођство у СДС и вијајући га Крајином и Босном, отерали у Београд. Касније посипање пепелом о тобоже Туђмановој подвали, који је тајно снимљено Рашковићеве речи, те о једној маргиналној етнопсихолошкој карактеристици динарских Срба, ученој од стране Јована Цвијића, није пило воду. Онај, коме се до тада клицало, постао је политички аутсајдер и човек апсолутне неодговорности. Звали су га лудим Рашом јер му је и професија луда а у међувремену на саборовањима извикивали имена здравих Срба — двојице Милана, Бабића и Мартића — да би и њих, потом, гусларском реториком помрачио најздравији Србин Радован Караџић, премада ником није сметало његово психијатријско звање. После је, вербално на смрт претучени, Јован Рашковић умро.

Шта иза свега овог остаје као доказ Рашковићевог налаза, испливало је са сузама кроз све три године нашег ратовања, у коме смо били жртве туђих недела и својих злочина. Ако један човек има пет литара крви и немерљиве количине суза, а преко четврт милиона их је погинуло и три пута више осакаћено, онда није тешко замислити једно огромно језеро у које се из ината слило толико крви и толико суза. Инат као жеља за самоуништењем, и као одсуство воље за опстанак, прочуо се светом, који је онда Србе прогласио курјачким народом, намеран да га утори у досад највећи виђени људски резерват.

Деструктивна неуротична олигархија, одлучна да ратује до последњег Србина, да би по Тарабићевом пророчанству за испод шљиву само она претекла, ударила је печат дијагнози професора Рашковића. Претећи Уједињеним нацијама да ће Срби кроз смрт и у смрти тријумфовати над међународном заједницом, те да ће свет бити бачен на колена уз горко кајање што није омогућио неколицини лудака да темељно разоре Босну и будућност своје деце, сажета је анамнеза ових виолентних типова, уз допуну да ће, док се то не догоди, оборити све што лети а оне што ходају везати за тенкове и водати их на ланцу, како би осетили сву тежину духовне и физичке супремације преосталих живих Срба.

Позив на линч Организације уједињених нација, ових дана је угулио и један високи функционер СК-ПЈ зато што је напустила своје изворне принципе и тиме изгубила свој идентитет. Због тога, по речима овог уваженог друга, угрожени народи и државе морају да формирају нову међународну организацију, која би деловала на изворним принципима данашње Организације уједињених нација. Њени оснивачи биле би земље које нису продужена рука трулог капиталистичког запада а такву кандидатуру засад испуњавају Југославија, Куба, Северна Кореја, Ирак и Либија.

Онај ко стално тера инат обично важи и за великог лажова. Валериј Чуркин, једини преостали пријатељ Срба, каже како је време да Русија прекине сваки разговор са ратовањима на Палама јер га за живота нико толико пута није слагао колико су само у једном дану успели Караџић, Младић и Плавшићка. Ако босански Срби и даље буду нападали Горажде, ризикују тешку кризу која ће српски народ да гурне у катастрофу, поручује Чуркин, бацајући кривицу за последице на „малу групу Срба из Босне која се разболела од ратног лудила“.

И Русија нас, дакле, оставља.

Осокољени Муслимани сада имају карт-бланш за своја дејства пошто су учврстили улогу жртве.

Зато и нема краја овом лудовању. Апсурднија је, можда, само она прича о рату између народа Лилипута и Блефуска, вођеном зато што се нису сложили с које стране треба разбити јаје.

ПИСАЦ: Богољуб ПЕЈЧИЋ

Пише: Миленко ВУЧЕТИЋ

ДОГОРЕВАЊЕ

1.

Имали смо много малих Хомера, који су славили част појединца и народа мерљиву једино небеским мерама, а нисмо имали или нисмо прихватили ни најмањег Хесиода да нас подучи земаљским пословима, и то је, зато што је Хомер без Хесиода у формирању националне свести исто што и јако вино на слаб и празан стомак, једна од архетипских линија, наших честих посртања.

2.

Трагични догађај у парафинској касарни, пре седам година, када је један војник Албанац извршио масакр над војницима Србима, био је увод у све потоње трагичне догађаје.

После Парафина — говорено је, а убрзо се то и потврдило — ништа није као пре Парафина.

Почели су „митинзи истине“ на којима је букнуо дивљи шовинизам, на јавну сцену изашле су разне сподобе са социјалних, интелектуалних и моралних рубова друштва, у таласима „антибирокарске револуције“ започете Осмом седницом потопљена је Југославија, у људе и народе су организовано, из епицентра власти, са страница ондашње срамне „Политике“, с екрана државне телевизије и из сличних експозитура режима убризгавани отрови мржње, економски развој је заустављен идеолошким упливима у привредни и монетарни систем суровим него у раном комунизму, политички живот свео се на производњу и контролу тензија.

Густи мрак, у каквом се Србија никада пре тога није налазила, згуснут управо Парафином, послужио је као заклон Слободану Милошевићу да зајаше Српство, да га подбоде кремљским узенгијама и да га у крвавом галопу, због болесне амбиције да реafirмише и очува изворни стаљинизам, поведе у пропаст.

Без трагедије у парафинској касарни, која је на психолошком плану припремила терен за Осму седницу, за разне „диференцијације“, за „догађање народа“, за „јогурт-револуције“ и за сукобе Србије са Словенијом и Хрватском, историја ових простора кретала би се у другом смеру, а сасвим сигурно не би било национал-социјалиста и њихове трагичне политике.

У последње време, на основу разних индиција, јављају се прве озбиљније сумње да је масакр у Парафину изрежиран у духу паљења Рајхстага, како би се узбуркале у том тренутку релативно аполитичне масе.

Ајкулама, кад крену у велики лов, не одговара мирно море.

Није ли и Горажде слична прича?

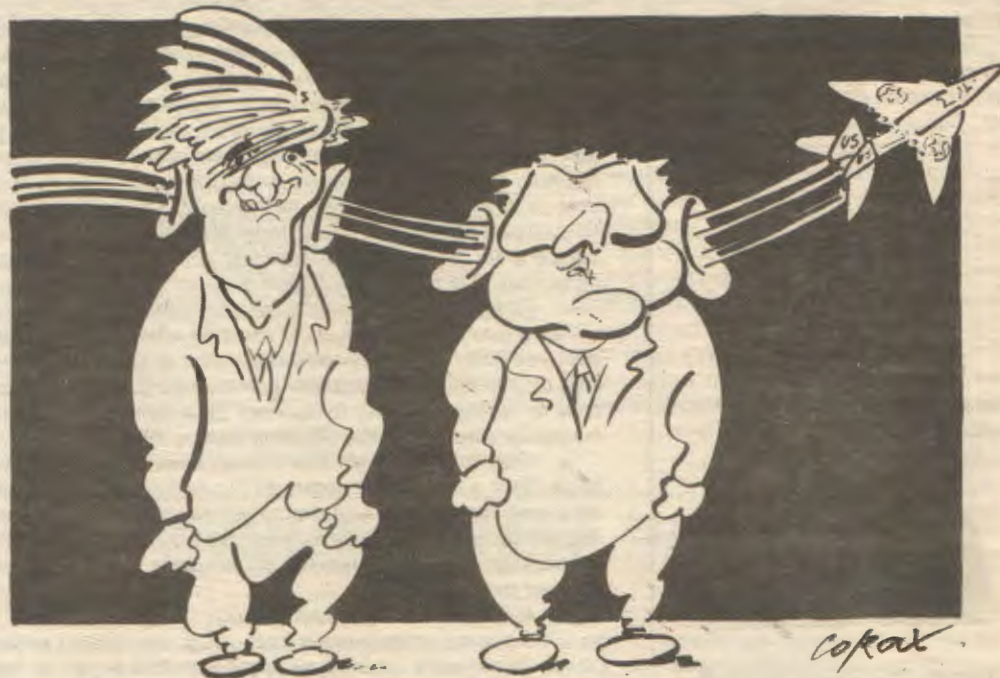
Сулудо је, наиме, да се јуриша на ову муслиманску енклаву под заштитом Уједињених нација, а да се не рачуна на одговор међународне заједнице до каквог је на основу легитимних докумената и одлука и дошло, сем ако се не ради о новом паљењу Рајхстага, о новом Парафину, односно о давању стартог знака за нека нова таласања.

Могуће је, сасвим је могуће, да је бомбардовање тамошњих српских положаја и даље компликовање ситуације у Босни и Херцеговини намерно и плански испровоцирано по налогу Београда, у име нечега што тек треба да уследи и што ће нас тек лупити по глави, јер је с национал-социјалистима све могуће.

Твор је најсигурнији тамо где много смрди. После Горажда — чује се опет као и у време Парафина — ништа неће бити као пре Горажда.

Неки догађаји у Србији, од насртаја на Фондацију „Сорос“ до протеривања страних новинара, уз еуфорије набијене стаљино-фашистичким страстима, то већ потврђују.

Најтрагичније у свему овоме је што су и најшира јавност и опозиција, због заслепљености идејом о Великој Србији и због накардног

СВЕЋЕ

схватања националних интереса и патриотизма, неспремни али и неспособни да препознају и предупреду трагедије у настајању.

3.

Шовинисти увек нуде тачан и на чињеницама утемељен попис негативних особина народа који је предмет њихове мржње, али тек када у сопственом народу, у чије име све то чине и зато што то чине, подстакну и пробуде исте такве негативне особине, они исказују и заокружују, неизбежним прљавим и крвавим грађанским ратом, суштину и крајњи домет шовинизма.

4.

Изненадно погоршавање прилике на босанском ратишту, приписано босанским Србима, могло би, ако се ствари и даље буду негативно одвијале, да има један нереалан и један крајње реалан исход — да босански Срби војнички порази цео свет тако да им цео свет понизно падне под ноге или да доживе страхан пораз са елементима биолошког уништења.

Трећа могућност је усијавање међународних односа до размера обнове биполарности и до руба опасности од избијања трећег светског рата.

Неки детаљи казују да Београд и Пале рачунају управо на ову могућност, односно да желе да међународне прилике доведу до тачке иза које следи велики конфликт, у уверењу да ће у том случају разумнији део планете, онај део коме припадају Вашингтон, Лондон или Париз, једноставно попустити.

Планови ове врсте везани су, наравно, за Москву, за „буђење успаваног медведа“, како говоре социјалисти, и по много чему, па и по извесним сигнаlima војног дела Кремља, не спадају у неоствариве планове.

Атмосфера која се после бомбардовања српских положаја око Горажда ствара у Београду уз помоћ разних специјалних емисија државне телевизије, у којима учествују искључиво кандидати за оптуженичку клупу Међународног суда за ратне злочинце, типична је хладноратовска атмосфера.

Тачка ослонаца је потпиривање најбаналније и најприземније, али за будућност српског на-

рода веома опасне, антиамеричке хистерије.

Ко не зна како је својевремено радио КГБ, треба да гледа РТС и схватиће.

Мада је бомбардовање српских положаја око Горажда била акција Уједињених нација, што значи и Русија, и Грчка, и свих других пријатеља „квалитетних“ Срба, у Београду се, чак знатно нападније, острашћеније и раторборније него на Палама, стално понавља да је реч о америчком бомбардовању.

Синхронизовани напади на Фондацију „Сорос“, утемељени на комбинацији стаљинистичке параноје и огољеног фашизма, уз отворени антисемитизам какав је данас могућ без икаквих последица још само у Србији, део су те опште атмосфере, али и злослутна најаву сличних антидемократских и антицивизацијских синхронизација.

Наша практично једина веза са америчким мундијализмом, који ће обележити долазећу епоху, а оне који га одбаце оставити у ђумезима изолационизма и самодовољности у беду, у овом часу је управо Фондација „Сорос“, и то јој је, у суштини, у ковитлацима антиамеричког и антимунијалистичког лудила, једина мана.

Логика да је лепше умрети од глади уз звуке балалајке и гусала него остати жив захваљујући хамбургеру и кока-коли постаје доминантна логика.

У Фондацију „Сорос“, не због њеног рада већ због њеног значења, пуцају екете-фекете муницијом они који би да овде делује Фондација „Жириновски“ или нешто слично.

Погоршавање прилика на босанском ратишту је, све у свему, нова и најризичнија, а по последицама најдалекосежнија, етапа драме кроз коју пролазимо.

5.

Разум упозорава да је стварање Велике Србије, и због пута којим у том послу ваља ићи и због краја пута, заводљив и леп сан а лош и опасан подухват, па је, зато, Велика Србија, и као идеја, и као пројекат у реализацији, страна људима вођеним разумом.

Сањаре у овој ствари опија оно Хелдерлиново да је човек бог док сања, а просјак док размишља, мада ни Хелдерлин, управо избором недостижног добитка у сну и од сна, не даје никакву предност сањарима.

6.

Тешка авионска несрећа негде у Сибиру, када је приликом пада руског путничког авиона погинуло осамдесетак људи, могла је, због узрока који су до ње довели, да се догоди још једном у Србији или у некој сатиричној прози.

Пилот авиона, широка словенска душа, посадио је у капетанску столицу свог петнаестогодишњег сина, да дете види како му тата тешко зарађује хлеб, а и како га воли онако широко словенски, и авион је; наравно, док се тата шетао и ћаскао с пријатељима у путничком одељку, оставивши уз сина на копилотском месту добру тета-стјуардесу, звизнуо кљуном о ледину.

Већина путника у авиону били су запослени у авиокомпанији, што је, такође, могуће једино у Русији, у Србији и у сатиричној прози, јер и у Русији, као и у Србији, људи раде у авиокомпанијама да би бесплатно летели.

7.

Кад свет види где смо, занемари ко смо — кобасица у клозетској шољи није говно, али је, ипак, третирамо као да јесте — и то је један од разлога што изазивамо презир и гађење света.

8.

Сатанизација српског народа, с последицама које ће, на свим пољима, од политике и економије до културе и спорта, трајати деценијама, није никаква ирационална или на мржњи и фалсификатима утемељена сатанизација.

Проблем је у чињеници да се од почетка ратних сукоба на бившим југословенским просторима многи мрачни и злочиначки „подухвати“, попут разарања градова и етничких чишћења, управо у Србији и међу Србима у Хрватској и у Босни и Херцеговини, дакле овде и међу нама, тврдоглаво и тврдокорно бране и поистовећују с националним интересима и вољом народа.

Теза да се у име патриотизма могу и морају скривати неугодне истине, лансиране као својевремени кодекс „патриотског новинарства“, а доведена до нивоа државне политике, (постоји ли, узгред, „патриотско здравство“, „патриотско шумарство“, „патриотско живинарство“ или „патриотско грађевинарство“?), у основи је, а и по учинку, мрачна, па и фашизоидна теза.

Све док у српском народу не преовлада свет да су и Дубровник, и Вуковар, и Сарајево, и Приједор, и Горажде, и Хртковци, и протеривање страних новинара, и разне врсте дискриминације Муслимана у Санџаку и Албанаца на Косову, антисрпске акције и српска срамота, а тако нешто се, на жалост, још не назире и доживљава се као издаја, страшна сатанизација Срба биће сасвим природан процес с реалним и валидним подлогама.

9.

Ничија свећа није горела до зоре, али је то слаба утеха ако имамо посла са свећом која је, пре него што је зором утрнула, направила пожар и сагорела све око себе.

БАНКАР И ЊЕГОВА ЗЛАТНА РИБИЦА

У недељној „Борби“ објављена је песма Кемала Монтена о Сарајеву. Песма коју често слушам и видим у „Борби“, цензурисана. Како, зашто, не налазим логично објашњење, али у стиху који гласи:

*„Кад ме питаш како ми је
да ти ркну само двије
све би ти се само казало“*

недостаје онај средњи стих. Важан, најважнији, суштински. Да ли то и „Борба“ хоће да сакрије гранате са Пала, бар колико се може. Мени је све личило на убиство песме са предумишљањем из ниских побуда.

Оне „двие“ из избаченог стиха сада „ркају“ не по Сарајеву него по Горажду. Падају тамо и српске и муслиманске а и светске гранате а нико не мисли на оне на које оне падају. Из Херцеговине кажу: на Горажду гину свакодневно младићи и само долазе мртвачки сандуци у Гацко, Невесиње и Билећу. Нико не зна зашто. Али многи беже од мобилизације на све стране. Јер, ако је ратни циљ да ослободе Горажде од Горажданаца као што су Зворник од Зворничана, Сарајево од Сарајлија, Фочу од Фочанаца онда је то права бесмислица коју полако схватају и они на положајима. Чије ће Горажде бити може се решити само без граната, за столом, што ће на крају и бити. Утолико је већи очај због узалудног страдања.

А наш председник Милошевић после разговора са руским министром Козирјевим рече за јавност да је познато да су Срби у Босни увек били за мир и да нису започели рат него су се само бранили. И тако трагајући за миром и бранећи се, освојили 70 посто територије у Босни, порушили скоро све градове и протерали са тих територија све Муслимане и Хрвате, а успут изгубили 40 посто српског живља, што у одбрани што у избеглиштву. Чудни неки миротворци. Шта би тек било да су они ратовали и почели рат када су овакве последице од одбране. Ни Босне, ни Срба, ни Муслимана ни никог не би било.

Иначе наш председник и Радован Караџић условљавају даље преговоре о Горажду скидањем санкција Југославији. Да се разумемо, и ја једва чекам да прођу санкције. Искрено. Не из неких виших побуда него пре свега из личних себичних, хоћу да живим као сав нормалан свет, да не трошим године у беди и изолацији. Значи, то сви желимо. Неко да би сачувао власт, неко из патриотизма а неко их себичних

Пише: Даница ДРАШКОВИЋ

„У којој држави на свету неко може основати банку, узети новац на штедњу, а затим рећи „нећу да вратим“, а да не буде осуђен за пљачку? Не може нигде. Само у Србији. Због тога што је шеф државе власник и оснивач такве банке. Друго логично објашњење не постоји“

ситуација интереса. Али не разумем ово условљавање са ситуацијом у Горажду. Чиме прете? Изгледа да прете да ће у противном уништити град и народ у њему. У том случају радије ћу трпети санкције, ако мене неко уопште нешто пита.

ПРИЈАВИЋЕМО СЕ САМИ

Садашњи савезни министар информисања Игњатовић (а пре тога опскурни новинарчић „Политике експрес“), протерује стране агенције и дописнике из Београда. Franspres, CNN, SKAJ, AFP и све што њему смета јер — не пишу како треба. На седници Савезне владе рекао је: „Уништићу тог ФРАНСПРЕСА“.

„То није новинар, то је агенција“, дошапне му члан владе из Црне Горе. „Још боље, са женама је лакше“, рече Милановић који очигледно и не зна шта је то „Франспрес“. Јер да је он заиста прави министар информација, знао би да не сме ни размишљати о протеривању страних агенција и дописника. Не треба да се љуте ти дописници већ да са захвалношћу одлазе. Иначе, наши новинари који слично пишу а не свиђају се министру и ко зна коме, заврше као млада новинарка „Дуге“ Дада Вујасиновић. Пошто се дописници не свиђају ни министру Вицу из Републичког министарства, треба да оду што пре јер наши министри немају много стрпљења. Људи су унајмљени и плаћени за велико чишћење у новинама и телевизијама и то свим средствима, и само обављају задатке. Ко не слуша, извршиће самоубиство са четири метка из ловачке пушке.

С овим одлукама о протеривању јавно се сложио и моћни директор Радио-телевизије Србије Милорад Вучелић. У новосадском „Дневнику“, а затим и на свим телевизијама, по неколико пута је запретио не толико страним новинарима, које је каже он и раније требало протерати, јер то чине све земље света кђе држе до себе (не знам које), него нашим домаћим. Они су криви, каже Вучелић, за погрешну слику коју емитују CNN и FRANSPRES. То су, каже, они који су писали у „Дневнику“, „Ослобођењу“, „Времени“, „Студију Б“, „Борби“. А где смо ми? Где је „Српска реч“? Протестујемо! Па ако је неко заслужан да буде отпушен зато од Вучелића, онда смо то ми. Па толико смо се трудили да пишемо оно што нико није хтео ни смео а он нас амнестира. Не долази у обзир. Хоћемо да одговарамо за, како рече он „измишљање лажи о српском народу“. Сами ћемо се пријавити где треба. Ми се залажемо за то да сви одговарају за оно што су учинили, па ком' обојци ком' опанци. Али и он ће одго-

телевизије. У Хагу ће одговорати. Чигледно да због тога не спава мирно. Зна он добро шта је све истина налагао народу па већ почео да се брани.

НОТИРАЊЕ

„Ми ћемо гласати за 'избор тужиоца', то није спорно, али нотирајте, молим вас, господине председниче, проблеме у правосудју о којима морамо озбиљно разговарати једног дана", каже бивши посланик Српског покрета обнове Страхиња Кастратовић за говорницом Савезне скупштине.

„Нотираћемо, нотираћемо, бар нотеса има доста, штампаћемо вам и књигу од тих нотирања", мисли Радоман Божовић, „само ви гласајте“.

Ето тако говоре посланици „опозиције“ у Савезном парламенту. Једнога дана ће се решити оно што су мислили да треба решити што пре једнога дана, само не данас, јер остао би он без мандата ако не слуша и не гласа по налогу СПС. Држе њих 11, на ланцу као псе. Гласај, или ћемо опет на мандатни одбор, а ви знате шта то значи. И слушају, гласају, укидају Фондацију Сорос, воде државне бриге, усвајају декларацију о Босни од које ће погинути бар још 1000 Срба за два дана, а о другима да не говорим. Све је то неважније од њихове посланичке функције.

„Како можеш да гласаш за социјалисте“, пита изнервирани Шешељ Ракитића а он му хладно одговара: „Као и ти задње две године“.

Фасцинира њихова сличност. Срећа што смо се разишли.

ЧИТАЧИ НОВИНА

У задњем НИН-у господа уредници без потписа спочитали су ми да својим писањем у „Српској речи“ газим све оно за шта се мој муж бори годинама. Каква претенциозна тврдња овог високотиражног листа од 5.000 примерака! Надам се да иза ње стоји тимски аналитички рад целе редакције и агенције која им истражује јавно мњење. У истом осврту господа из НИН-а кажу да сам писала о Предрагу Пашићу који је на утакмици између Унпрофора и Сарајева дао два гола а то уопште није тачно јер он није ни играо на тој утакмици, како тврде извештачи „са лица места“, из Недељне Далмације.

Ја не читам „Недељну Далмацију“ али читам лист ваше куће, „Политику“, која је ту вест објавила. И не само тај лист, већ и сви остали дневни и спортски листови а и телевизија „Политика“ и „Студио Б“. Можда ви имате разлога да не верујете вестима из ваших новина и новина ваше куће, али их кажите и нама читаоцима, па да сви уместо „Политике“ читамо „Недељну Далмацију“. Ја сам се надала да су бар спортске вести тачне, тим пре што би „Политика“ са много више задовољства објавила да у екипи Сарајева није било ни једног Србина. Све у свему, остаје вам обавеза да вашим читаоцима објасните овај случај и објавите убедљивију анализу спектакуларних закључака које сте објавили. Ако ви уопште знате и шта су читаоци и шта су обавезе.

СПИСАК ДРУГАРИЦЕ МИРЕ

Само у овој земљи, лопови некажњено оптужују опљачкане. Госпођа Дафина Милановић у „Дуги“, листу СК-ПЈ, оптужила је мене и друге људе да смо подигли наше паре из њене бан-

ке. Све то је испричала оној истој „новинарки“ која је, у претходна два броја тог листа, описивала како Мира поправља Слобу, како је она организовала Осму седницу, како се воле и имају децу, а када стотине хиљада демонстрирају против њих, они мирно пију кафу у својој вили на Дедињу.

У тој истој вили је прављен и списак оптужених у „Дуги“. Зашто? Зато што је господин Милошевић — банкар, заједно са Дафином, смислио и основао банку за пљачкање народа. Он се једино у то добро разуме. И, када су од народа узели паре, а људи тражили своје улоге, они сада праве списак криваца за нестанак пара. Ко је на списку? Па наравно, Вук Драшковић, „дежурни кривац“ за све Милошевићеве грешке. За његов рат крив је Вук, за његов губитак рата крив је Вук, за његове санкције крив је Вук, за беду и пропаст народа којим он влада крив је Вук. Он низашта није крив, па мирно пије кафу у својој вили. Зато и за његову пљачку народа оптужује Вука и још понеког. Ту су Караџић, Шешељ, Ђинђић, Кољевић, Плавшићка — сви они које Мира не воли. Додат је и понеки социјалиста, кога треба шутнути. Као госпођа Груден, Бакочевић, Клара Мандић, Брана Црнчевић...

У којој држави на свету неко може основати банку, узети новац на штедњу, затим рећи „нећу да вратим“, а да не буде осуђен за пљачку?! Не може нигде. Само у Србији. Због тога што је шеф државе власник и оснивач такве банке. Друго логично објашњење не постоји.

Замислите да сам ја оснивала такву банку, народу узела новац, а затим затворила банку и почела да оптужујем улагаче због подизања њихових пара! Не само да би ме ухапсили, него бих доживела и много горе ствари од затвора. Сви се сећамо како сам прошла због две реченице, изговорене штампи 1. јуна прошле године пред Савезном скупштином.

Госпођа Дафина је заштићена од таквих непријатности и није тешко дешифровати ко њу штити и ко је покрао народне паре. О Слободним рачунима у Кини и на Кипру у „Дуги“ нема ни речи. За сада.

Ја, наравно, нисам подигла новац који се помиње у том тексту. Још од Мирка Јовића, Шешеља, Ракитића, Вучелића, до Дафине Милановић, сви су трпали паре у моју ташну, давали ми милионе марака, виле, станове, кола... Драги моји дародавци, да ја све то имам што ви причате, живела бих на Јелисејским пољима, на Менхетну, у својој природној околини, јер моја домовина је тамо где ми је лепо. На жалост, немам толико, а волела бих да имам, јер ми богатство по рођењу припада. Потичем из најбогатије породице целог морачког подручја Црне Горе. Ни данас нисам нимало сиромашна, као ни моја браћа и цела породица, јер смо ми кулаци — другарице Мירו — неуништиви.

Нетачно је и то да је СПО било када и било што добио од „Дафимент банке“. Нека та госпођа каже када, коме и колико новаца је дала СПО. Од целе приче је тачно само то да СПО има новац уложен у ту банку и да нисмо могли да га подигнемо до данас. То добро зна госпођа Дафина, која је одбила и да разговара о враћању тог новца. Кад смо покушали да бар део улога подигнемо за помоћ породицама погинулих и рањених чланова СПО, она је факсом, који поседујемо, одговорила да јој је, са највишег места забрањено да за мртве и рањене чланове СПО исплати и један динар. То је истина о нама и „Дафимент банци“.

Нећемо одустати од захтева за повраћајем новца наше странке. Тражићемо од међународних судова да га скину са кипарских и кинеских рачуна власника ове банке.

На крају, у име свих оних који су успели да нешто свог новца подигну из ове банке, питам породицу Милановић-Марковић-Милошевић: да ли је то кажњиво? Да ли је требало само дати новац у вашу банку и не тражити назад ништа, како бисте више опљачкали? Па, чији су новац подигли људи које прозивате, ако су га подигли? Ваш или њихов?

Надам се да ће вас заслужена казна стићи у овој земљи и од овог народа. О Божјој казни нећу да говорим. Казаће вам се само.

Пише: Милан БОЈИЋ

КОМЕ РАТ А КОМЕ БРАТ?

Генерал Роуз, херој фокландског рата, професор Краљевске војне академије, оснивач САС-а (Strategic Air Service), специјалне јединице британске војске за антитерористичка дејства, на чијим се успесима и прославио, наредио је у недељу и понедељак 10. и 11. априла, бомбардовање српских положаја у околини Горажде и тиме вероватно окончао своју каријеру.

Каријера једног од најбриљантнијих активних војника на свету је изгледа при крају, али то није једина последица овакве одлуке. Ко ме су, осим двојице несрећних болничара из Гацка, ове бомбе дошле главе, а коме су све бомбе дар с неба?

ИСКОРИШЋЕНИ ЦЕП

У ратовању око Горажде није било ничег што би најављивало да ће доћи до интервенције такозваних УН, а заправо НАТО пакта односно Американаца који ту фирму користе слично као и у ирачком или у давно заборављеном корејском рату. Истина, крајем марта, муслимани су започели низ напада по неким од линија додира са Србима. Ово је са наше стране, помало театрално, названо „пролећном офанзивом“, јер се босанским Србима то чинило вишеструко корисним. Прво, желели су да муслиманске војне провокације искористе дипломатски. Јер, у православним земљама, а пре свега у Русији постоји просрпски настројена јавност која се сукобљава са проамерички настројеном извршном влашћу, и која се залаже за уравнотеженији однос света према зараћеним странама у Босни. Њима је требало дати прилику да докажу да муслимани немају намеру да искрено уђу у мировне преговоре.

Истовремено, офанзиву муслимана је требало искористити и војно, тако што би се ликвидирао гораждански џеп који се налази близу границе са Србијом и прети да, уколико се прошири, повеже Санџак са Босном.

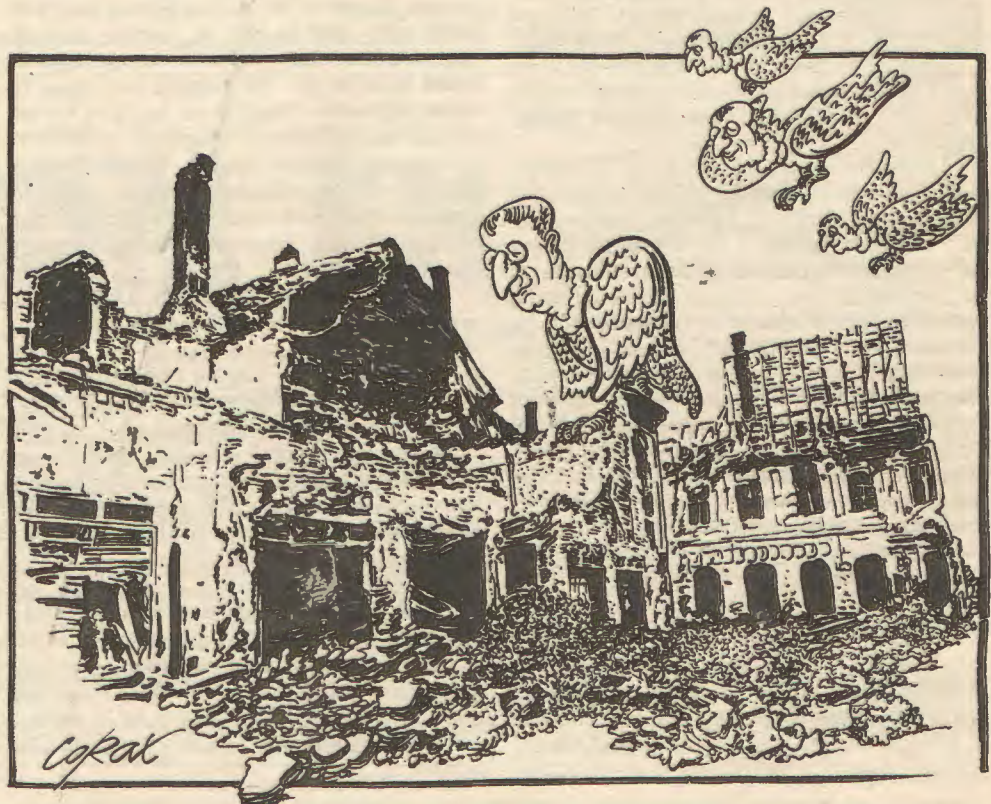
Постојале су чак индиције да су Американци дали миг Србима да ће прећутати њихову контраофанзиву на Горажде, јер би се тиме ратосиљали војно ионако неодрживе позиције. Према тим причама Срби би, заузврат, требало

Највећи ударац су Американци нанели демократским снагама у Србији. По њима ће ударати и ратни лобн гледајући да их што више ослаби како би у миру имао што слабијег противника, али и Милошевић који мора да штити своју позицију и додвори се ратном лобнију.

да буду знатно дарекљивији у каснијим територијалним разграничењима са хрватско-муслиманско комплекснији систем консултација и одобравања, ако би икада и била донета.

Тако је ово „скраћивање процедуре“ оставило Роуза на ледини, као јединог кривца за улазак УН у рат на страни муслимана.

За то време, у понедељак, босански Срби су, са осветничким бесом, кренули да гранатирају Горажде. Роуз је претио, притиснуо прво Русе у Сарајеву, који су цинично одговорили да је требало да их консултује јуче, пре првог удара када су још увек могли нешто да учине. Коначно, Андрејевић, цивилни представник УН у Сарајеву, посредовао је код Чуркина да нагђе око један, када се сусрео са Милошевићем, инсистира да Милошевић позове Караџића и да

захтева прекид гранатирања. Милошевић је то и учинио око 1 и 15, али се гранатирање, иако је ослабило, наставља. Роуз понавља упозорење и удара са још четири авиона али касно. На месту где је наводно лоциран извор ватре, бомбе погађају два санитарска возила и убијају двојицу болничара из Гацког и руше две куће у одавно напушеном српском селу Баре.

Изгледа да је тек други напад дефинитивно разбеснео српску страну. Караџић наређује прекид свих односа са УНПРОФОР-ом и забрану саобраћања конвоја са хуманитарном помоћи. У многим градовима под српском контролом поштоматрици УНПРОФОР-а су стављени у кућни притвор ради, како иронично кажу српски босански војни извори „личне безбедности“.

У следећих недељу дана Срби убрзавају акцију око Горажде, обруч се све више стеже, муслимани почињу да се извлаче ка Јахорини, гине један Роузов официр, срушен је један авион а погођена два, у Сарајеву се сукобљавају Срби и УНПРОФОР, Козирјев хитно долази у Београд где се срдачно дружи са Милошевићем, али не постиже ништа. Криза ескалира, може да се разграна у, било ком смеру. Шта даље?

УДАРЦИ НА СВЕ СТРАНЕ

На самом плану решавања босанске кризе, овај мини-рат између Срба и УН је удаљио мировни споразум и укидање или ублажавање санкција на неодређено време. Ако су, до сада, непристрасни аналитичари оцењивали да се санкције могу укинати за годину дана, сада се сви слажу да је пет година први разуман рок. НАТО је, пак, одлучивши да овај потез повуче, ушао у ток догађаја над којим више нема пуну контролу.

С друге стране, повређен је и руски его. Сада је јасно да, без обзира на супротне тврдње које су долазиле од америчке администрације, Руси нису консултовани. Истина каже се да је то зато да би их поштедели драматичких компликација које би настале када би се у Русији сазнало да се Јељцинова администрација сложила са бомбардовањем Срба, али то је слабо објашњење. Пре би се рекло да су се Американци забринули над политичким оживљавањем полумртвог руског медведа. Реанимација медведа је и обављена у време сарајевског ултиматума, који су Руси искористили манском федерацијом.

Понашање америчке администрације као и медија која пропагандом прате њену политику, углавном је, све до прошлог викенда, указивало да такве приче нису без основа.

Иако су Срби у операције увели херцеговачки корпус ојачан са скоро комплетном оклопном бригадом, реакције америчке администрације и њених медијских јуришних одреда су биле запањујуће умерене. Сам Вилијам Пери, амерички министар одбране је у недељу 3. априла у емисији „Meet the Press“, на телевизијској мрежи NBC, на питање да ли ће САД нешто учинити да спрече да Горажде падне у руке Србима дословно договорио: „We will not enter the war to stop that from happening. That is correct“. Касније се Пери правдао да је хтео да каже да САД неће унилатерално ангажовати копнене трупе у босанском рату, поготову не око Горажде, а да није изузео ваздушну подршку, но свеједно, исправан или погрешан, сигнал је на Палама примљен и Срби су убрзо овладали стратешким висовима око Горажде.

Генерал Роуз у почетку није реаговао. Српској страни је чак предата и мапа подручја са обележеним положајима официра за везу и остало особља УНПРОФОР-а у Горажду. То сведочи да је Роуз очекивао пад Горажде и да је желео да Срби не гађају те положаје како би заштити своје особље. Изгледа, пак, да су Срби у недељу, почели да гађају баш те положаје зато што су се муслиманске трупе концентрисале око њих, а постоји и јака сумња да су Роузови официри за везу заправо помагали муслиманима у корекцији ватре и, касније, наводили америчке бомбардере. Тврди се да је те официре за везу Роуз довео управо из САС-а.

Роуз на ледници

У неком тренутку, можда је — коначно не морамо у свему да видимо заверу — људство УНПРОФОР-а било угрожено ватром, Роуз је изгубио нерве и затражио ваздушну подршку. Она је скоро одмах и уследила, са још увек неутврђеним последицама, јер српска страна тврди да је погођен један путнички аутомобил чак петнаест километара далеко од Горажде, а Американци „књиже“ два тенка и једно артиљеријско командно место, јер је процедура за одобравање употребе авијације последњих дана била знатно скраћена. Наиме, после инцидента код Бихаћа када су Срби на сличан начин требало да буду бомбардовани, прошло је скоро три сата пре но што су све линије одлучивања, а нарочито она у Њујорку, везана за консултовање сталних чланица Савета безбедности, прорадиле, па је одлучено да се целокупно цивилно одлучивање сведе на Акашија у самом Сарајеву. Иначе, персонал УН-а је стигао у Горажде у среду 6. априла, и то на инсистирање америчког министра спољних послова Кристофера што додатно буди сумњу да су они тамо послати намерно да би се лакше нашао изговор јер би одлука да се авијацијом штите сами муслимани захтевала, највероватније, да се у босански лонац убаци и војно и политички.

Тај босански лонац је и до сада Американцима служио за дискредитацију политичких противника а не, како то београдска пропаганда у стилу Чукића и Грубача тврди, за „ширење рата“. Јер, све досадашње напоре да се у Босни постигне какав-такав споразум Американци су упорно саботирали. Подстакли Изетбеговића да се одрекне лисабонског споразума. После лондонске конференције су заоштравали муслимански став, а женевски споразум су рушили подстицањем муслимана да истичу неразумне територијалне захтеве. Коначно, глогов колач у Женеви су ударили формирањем хрватско-муслиманске федерације. Сви ти потези су били усмерени на дискредитовање преговарачких способности европских партнера који кроз процес уједињавања Европе постају значајни супарници.

Тако гледано, агресивна и на први поглед примитивна и неразумна, америчка спољна политика је на случају Босне остварила до сада значајне успехе. Дискредитовала је Европу а и дестабилизвала је показавши да она није у стању да својим механизмима колективне безбедности смири чак ни један, по војним размерама, веома мали грађански рат.

Нови ударац је усмерен на Русе, односно на збацавање Руса са позиције српског заштитника и тиме важног фактора на просторима западног Балкана. После овога, руска спољна политика је прилично везаних руку. Практично,

што је хитна Козирјевљева посета од суботе показала, Русима не преостаје ништа друго до да промовишу неку умерену америчку политичку опцију која је и нејасних домета. Тиме ће Руси у очима Срба бити дискредитовани јер ће се они свести на сервисну службу Запада.

Ипак, изгледа да ће у Србији, на унутрашњополитичком плану, ефекти овог бомбардовања бити најтежи.

ЦРНИ ДАНИ ЗА ДЕМОКРАТИЈУ

Прво, сасвим је извесно да ће програм стабилизације привреде веома брзо пропасти, јер се он наслањао на пре свега психолошко убеђење да је уклањање санкција пред нама и да треба преживети још пола године, највише годину.

Осим тога, бомбе генерала Роуза су активирале и све домаће радикалне националисте и антидемократске снаге, које су, од Шешелјевог развода са социјалистима прошлог лета, у сталном опадању. Сам Шешел је, када се политичка чаршија већ спрема да му дође на парастос, нагло оживео. Њему су Роузове бомбе прави дар с неба.

Прве акције су већ видне. Протеривање страних новинара, напад на фондацију „Шорш“, радикализација државних медија. Унутар самог владајућег естаблишмента ојачава ратни лоби као струја која ће сада имати све основе да инсистира на заоштравању и споља и изнутра, а све у циљу формирања чисто српске државе, и на одлучном одбијању да се било каква облик обнове и повезивања бившег југословенског простора прихвати.

Такође, гораждански инцидент на неодређено време одлаже савезне изборе и додатно дестабилизује савезну државу која сад има парламент који практично не функционише и уступа са којим не знамо шта ћемо.

Американци су приличан ударац нанели и самом Милошевићу, што је и логично јер га перципирају као главног противника. Но за њега не треба бринути, извући ће се он већ некако. Ратни лоби ће наравно ојачати али ће, хтео не хтео, морати да се обраћа Милошевићу, а он ће, заузврат, своје нагло појављене миротворачке страсти морати мало да стиша, а обрачун са „примитивним национализмом“ и „ратном опцијом“, које је најавио у разговору са Мартићем и Микелићем да одложи до прве прилике мада чак и у суботу, после разговора са Козирјевим није могао да одоли а да не помене „пораз ратне опције“, сада већ у другом контексту.

Међутим, највећи ударац су Американци нанели демократским снагама у Србији. По њима ће ударати и ратни лоби гледајући да их што више ослаби како би у миру, који на његову жалост мора да кад-тад наступи, имао што слабијег противника, али и Милошевић који мора да штити своју позицију и додвори се ратном лобију. Истовремено, ратна атмосфера која се ствара у јавности одвраћа је од бављења питањима демократске реформе друштва. У сваком случају, следећи месеци ће у Србији бити црни дани за демократију.

МИЛАН КОМНЕНИЋ, ПРЕДСЕДНИК ИЗВРШНОГ ОДБОРА СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ — О БОСНИ И ПАРАЛЕЛНОЈ ДИПЛОМАТИЈИ ОПОЗИЦИЈЕ

ГОЛУБ У БОСАНСКОМ ЛОНЦУ

Господине Комненићу, недавно сте за кратко време, што као челник Српског покрета обнове, што као члан Одбора за спољну политику Савезне скупштине били у посети Италији, Француској, Бугарској, Русији. Како при том гледате на своје присуство у мешовитим делегацијама (са припадницима владајуће странке) и мислите ли да СПО као најјача опозициона странка треба да гради своју, алтернативну дипломатију?

Случај је тео да у последњих месец дана будем на четири места где се са озбиљношћу размишља о нашој кризи. У Италији смо господин Драшковић и ја били код министра иностраних послова Андреате, председника сената Спадолинија и председника Парламента Наполитана. У Паризу сам имао прилику да се сусретнем са високим личностима француског политичког живота, од Митерана и Ширака, до председника француске скупштине и сената. У Софији сам био примљен од председника Бугарске Жеља Желева. Најзад, пре неколико дана у званичној посети Русија разговарали смо са представницима руског парламента, шефовима парламентарних странака Русије, као и са министром Козирјевом и Чуркином. Дакле, то је тај мозаик, можда случајно начињен.

ДИПЛОМАТСКИ ПОГЛЕД ИСКОСА

Српски покрет обнове, као најјача опозициона парламентарна странка у Србији, чини кораке на међународном политичком пољу, „симулира“ једну врсту паралелне дипломатије, напоредо са званичном, која не стиже где би требало да стигне, а често нема маште и иницијативе. Као прваци СПО-а и чланови парламента у наредним недељама обићи ћемо неке од држава. Очекујем да ћу се сусрести ускоро и са представницима Грчке, а могућно и Македоније. Постоји иницијатива да се посети и Албанија. У Паризу сам имао сусрет са председником Собрања Македоније, Стојаном Андовим. Значајно је да државе, делови бивше Југославије, обављају односе, да започне дијалог о заједничким питањима, најпре на економском, културном, а после и на политичком пољу, са жељом да се балкански политички простор смири, да предупредимо нове напетости, које би престанком рата у Босни могле да се евентуално пренесу на Косово и Македонију.

КОМНЕНИЋ: „Руси ће учинити само оно што сматрају разложним“

„Политичари се не одлучују лако на ове хазардне кораке: они се чине када више нема одступнице, када су под изнудницом од својих грађана, од јавности. Та врста једнодушности у осуди српског народа није испољена вековима ни према јеврејском народу. Свуда, у дипломатским разговорима чује се једно те исто: од вас Срба све зависи“, резимира Милан Комненић своју скорашњу посету Италији, Француској, Бугарској и Русији.

Разговарала:
Ружица РАНИТОВИЋ — ЈОВИЋ

Шта у том паралелном дипломатском прилазу Ви можете да понудите?

Ја могу нудити само уверење човека добре воље, који нема предрасуда и идеолошких ускогрудости. Настојим да не будем спутан страначким уверењима, иако их, разуме се, изражавам. Покушавам да их уградим у општији политички мозаик. Био сам делимично врста слободног стрелца у државним делегацијама, које су обавезне да заступају званичну политику. Ја ту присвајам могућност да бацам поглед искоса на ствари о којима се расправља. Разуме се, покушавам да изразим оно што је политичка филозофија Српског покрета обнове, настојећи да унесем политички реализам, да говорим без емоција, патетике, митова или оптерећења званичне власти. То је наишло на разумевање. Људи из опозиције би били корисни у мировним преговорима, без обзира где се воде, да суделују на један консултативан начин. У свету се показује посебно занимање за мишљење опозиције мада странци не увиђају довољно разлику између националног програма опозиције и владајуће странке.

Чак и кад је у питању тако значајан искорак какав је у третирању националних интереса направиле Српски покрет обнове?

Српски покрет обнове је изузетак, посебно у гледању на догађаје у Босни. Наша странка имала је храбрости да држи ту диференцију

специфику у односу на све остале странке. Наша унутрашња питања, поготово економија, приватизација друштвене својине монетарни систем, свеукупно устројство — то свет не занима у овом часу. Њих занима наш однос према расплету кризе у Босни, као и наш однос према бившим југословенским републикама, дакле, садашњим суседима: Хрватској, Крајини босанским Србима, Косову, људским правима, Мађарима, и,ту се њихово занимање зауставља. Приче које се са званичних места три године причају о праву на سموопредељење, о разлици између националних мањина и конститутивних народа, толико су изгледале, а ствари су се упростиле. Што се наша драма усложњава, то се прилаз тој драми од стране светских чинилаца упрошћава.

Постоји ли странка у опозицији којој би Запад могао пружити нешто експлицитнију политичку подршку?

У иностранству се зна да је овде уведен каква-такав вишестраначки систем, али се мање зна карактер политичких странака. Сматра се да је СПО радикална и јасна опозиција режиму. Стичем утисак да Запад не занима, и да га ниједног часа није занимало, да подржи опозицију и демократске процесе у Србији. Не могу то да објасним, нити да разумем. Опозиција у Србији нема међународну подршку. Да ли због тога што није победила на првим, другим, трећим изборима, или зато што Запад очекује да се сасвим другачије гледа на српско национално питање — тешко могу да одговорим.

СВЕ ОТИШЛО ПРЕДАЛЕКО

Мало пре смо на ТВ гледали извештај о трећем бомбардовању Горажда. СПО је од сада успевао да разматрајући ове деликатне националне теме, не испушта из руку демократску нит. Хоће ли таква разборитост и објективност моћи да поднесу још које слично бомбардовање?

Ми покушавамо да размишљамо рационално. Знамо да није рационално да се Срби оружјем надмећу са свима и пркосе целом свету, а посебно једном великом војном савезу, пред којим се повија и Русија. То је реалност данашњих светских односа. Чини грешку свако ко то не узима у обзир. Мир неће донети авиони са неба, али ни топови са земље. Ми смо у више наврата „давали сигнале“ руководству на Палама да са више уздржаности и одговорности поступа у одсудним моментима. Али, чи-

ни се да они поступају само према својим ценама.

Без консултација са Београдом?

У последње време они су се опасно осамосталили. Ако се почини низ грешака, како се може очекивати да се грешке стално пренебрегавају? Мислим да сада западни савезници, НАТО, па и Уједињене нације чине рискантне.

Да ли само они?

Не могу да говорим одавде, из ове собе, о томе шта се збива у кишовитим, снежним, блатњавим рововима у тој котлини око Горажда поред Дрине. Немам морално покриће да олако, из свога грађанског конформизма, судим ко кога тамо изазива, шта се тамо збива. Кад нешто говорим, стрепим да ће ме демантовати збивања. У сваком случају, још пре 15 дана на конференцији за штампу, рекао сам да заоштравање око Горажда може нанети штету српским преговарачким позицијама. То се и дешава. Дај Боже да се остане на томе. Плашим се да је све озбиљније и да су сукобљене стране отишле предалеко, да су острашћене и тешко узмичу, чак и уз посредовање изузетног дипломате какав је Виталиј Чуркин.

Какав је утисак у личном контакту на Вас оставио господин Чуркин? Колико је пресудна улога „руског фактора“ у балканској кризи?

У Москви сам стекао повољне утиске о Козирјеву и Чуркину. Чуркин је у дипломатском смислу зналац ситуације у Босни, са слухом за нијансу, што је у овим стварима важно. Русија, међутим, нема снагу коју је Совјетски Савез имао, тако да улога руских посредника данас није онако пресудна као што би то била да се Совјетски савез није распао. Ишчекивања да се с руске стране деси оно што се у грчкој трагедији звало „*daus ex machina*“, дакле, да Руси ураде главни преокрет, нису реална с обзиром на положај Русије. С друге стране, претпостављам да није пало у заборав својевремено држање званичног Београда према Русији током прошле године. Та пристрасност испољена у тренутку када су унутрашња превирања на сцени једне велике државе експлодирала таквом жестином није допустива озбиљној политици. Ви знате да је у једном часу, овде, представа о Андреју Козирјеву била мрачна малтене као некада о Геншеру, а онг часа ка-

РАВНА ГОРА И „НОЋ ГЕНЕРАЛА“

Српски покрет обнове ће, полагањем венаца на споменик Генералу Драгољубу Дражи Михаиловићу, и ове године на Равној гори свечано обележити 13. мај, Дан Трећег српског устанка.

Председништво СПО је такође одлучило да се 15. маја, у „Сава Центру“ у Београду, одржи свечана академија. Председник СПО, књижевник Вук Драшкович, говориће том приликом и одломак из свог романа „Ноћ генерала“, који је још у рукопису.

**САВЕТ ЗА ИНФОРМИСАЊЕ
СПО**

да је Русија, посредујући у Босни, спасила српски образ на Палама...

И свој образ...

...тог часа се одједном Козирјев, Чуркин и Јељцин претворише у велику словенску браћу. Наједном се поверовало да ће они учинити све. Они хоће да учине само оно што сматрају разложним и што се неће косити са интересима те велике земље.

Прича се да је приликом ове посете Русији, југословенској делегацији предочена могућност стварања неких нових државних творевина, али уз услове који се Србима свакако неће свидети.

И поред дисрекције која је пратила садржај нашег разговора са Козирјевом и Чуркином, још исте вечери на Московској телевизији објављене су неке изјаве (видим да су и овде пренете) које су болне и упозоравајуће, наиме да постоји узрочна повезаност између територијалне целовитости Хрватске и такве целовитости Србије. При том се мисли на реципроцитет између Крајине и Косова. Са том новом политичком аритметиком Срби са овако повишеним емоцијама и под оваквом политичком температуром, тешко ће се помирити.

НЕ РАТ ВЕЋ — МРЦВАРЕЊЕ

Дакле, и даље ћемо се кувати у босанском лонцу?

Видите, све се врти у том караказану, како је неко назвао Босну. Она је велика загонетка, чак и за нас који смо ту, на њеном прагу, рођење тамо. Стално се враћам на један Андрићев текст у коме један његов јунак напушта Босну говорећи да је **Босна земља мржње**. Сукоба и ратова је било у Вијетнаму, на Фокландима, у Кувајту, Ираку, између Израелаца и Арапа, али ова врста ирационалности, ова мржња, која је на рубу памети, запрепастиле су свет. Свет је, на крају крајева, пун цинизма, и он би могао да гледа на све то, као што се гледа на жаришта у Нагорном Карабаху или Сомалији, то не диже људима косу на глави. Али ово што се дешава код нас изазива језу у костима. То више и није рат, то је кланица, мрцварење, то траје и траје две године, то више не може нико да трпи. Бојим се да је то разлог да се више не поштује политика као дисциплина, него да се чак ово, и Уједињене нације понашају поведене емоцијама, под страшним притиском јавног мњења. Политичари се не одлучују лако на ове хазардне кораке: они се чине када више нема одступнице, када су под изнудицом од својих грађана, од јавности. Та врста једнодушности у осуди српског народа није испољена вековима ни према јеврејском народу. Свуда, у дипломатским разговорима чује се једно те исто: од вас Срба све зависи.

Скупштинска декларација о бомбардовању Горажда усвојена је уз сагласност шефова посланичких група без расправе. Како сте Ви шеф посланичког клуба Делоса у Савезној скупштини, кажите зашто се о овом документу није расправљало и шта Ви лично мислите о Декларацији, која се у неким битним тачкама коси са изјавом СПО-а везаном за ово бомбардовање?

Мисим да је тај текст неозбиљан, паролашки испразан, и није намењен босанским Србима, а рађен је као да је намењен њима. Текст је намењен светској јавности. Пошто је на брзину усвојена у Одбору за спољну политику, Декларација се нашла на Божовићевом столу. Како сам био на састанку у Одбору, замолио сам једног нашег посланика да ме замени на састанку код Божовића. Нисам био присутан

Са ћерком Нађом

када је Божовић са шефовима посланичких група одлучио да се Декларација усвоји без расправе. Када сам се нашао у скупштинској сали, све је већ било готово: Божовић је текст прочитао, ником није дао реч, није било могућности да се на њега стави било каква примедба. Посланици СПО-а су се уздржали од гласања. Ако се тим текстом ишло у сусрет осећањима босанских Срба, њих он неће задовољити. Њих ниједан ватрени текст више не задовољава. А овај текст је просто требало да буде став Савезног парламента поводом бомбардовања. У Одбору за спољну политику предложио сам да савезни парламент буде одлучан, али врло одмерен, разборит. То се сада од нас очекује.

ПРОТИВТЕЖА НА НАЦИОНАЛНОЈ ВАГИ

На истој седници савезног парламента, пристанком и Ваше посланичке групе, скинуто је с дневног реда питање везано за 11 посланика Делоса. Како ће се овај проблем разрешити, и шта ви лично мислите о свему, пошто се зна да сте за расколнике имали одређене симпатије?

Што се мене лично тиче то је било једно мучно искуство кроз које сам прошао у јануару, и поводом мог држања у том случају било је доста речи у странци, као и у јавности. Међутим, ја сам промишљао озбиљно, и мој став је јасан, ту нема недоумица. Сматрам, а то сам рекао и својим дојучерашњим колегама (међу којима посебно ценим господина Ракићућа) да ми радимо изузетно одговоран посао, да држимо противтежу на ваги наше укупне националне ситуације, и од понашања СПО-а шта-шта зависи. Морам имати јаке нерве, немамо право на емоције. На крају крајева на сопствене грешке и на грешке странке у целини, треба да реагујемо тако што ћемо водити расправу у странци, а не преко телевизије, или отвореним писмима. Сматрам да статус 11 посланика треба посматрати правно. Да је СПО хтео да учини један уступак, да случај разматра у политичком контексту, ти посланици би изгубили мандат. Мислим да ће све да се врати на Одбор за мандатна питања. На састанцима са Божови-

ћем у неколико наврата било, је мучног натезања у чему сам неизбежно, али невољно, морао да учествујем, покушавајући да останем коректан према дојучерашњим колегама.

Да се вратимо на крају на Вашу спољно-политичку делатност. Приликом свог другог сусрета председник Милошевић и господин Драшковић сложили су се у томе да нам је дипломатија очајна, да лоше заступа српске интересе, што се очитавало и у рејтингу који имамо у свету. Да ли као значајна личност наше културе и полиглота, видите себе међу онима који би могли побољшати крвну слику наше дипломатије, пре свега на неком амбасадорском месту?

Господин Милошевић је, ван сумње, обавештен о стању наших дипломатско-конзуларних представништава. То стање је тако лоше да не бисте могли поверовати када бих навео неке појединости. У овом часу активност на дипломатском плану мож бити значајнија од свих војних операција. Наша дипломатија је осакаћена после распада Југославије. Пре десет година, Љуба Поповић, наш чувени сликар у Паризу, рекао је: „Ова земља уколико жели побољшати своју спољну политику, мора радити као Краљевина Србија, и, касније, Краљевина Југославија — ставити угледне личности културног и научног живота да је представљају у свету“. Сетимо се Срби су на таквим местима имали Веснића, Нинчића, Дучића, Балугића, Ракића, Анрића, Црњанског... Љуба Поповић је тада рекао да би било добро да на таквим местима буду један Данило Киш или Милан Комненић. У то време и Данило Киш и ја смо живели у Паризу. На овим последњим путовањима изазвао сам извесне симпатије, можда поседујем предиспозиције за овај посао, али то је мој лични угао. Најделикатније је када сте у мешовитим делегацијама, као пре месец дана у Паризу, или недавно у Москви. Ја не отрцавам своју земљу чим прекорачим границу, али заступам гледишта која заступам и овде.

НЕСНАЛАЖЕЊЕ

Сада је већ сасвим извесно да бомбардовање српских положаја у околини Горажде није представљало добру вест ни за кога, па чак ни за Муслимане који су, према речима Хариса Силајџића, у својој мегаломанској визији видели далеко више бомби од испалеене четири од којих је само једна експлодирала. За дивно чудо више ни Америка није сасвим сигурна да је одлука о бомбардовању била права с обзиром да су их догађаји гурнули у позадину босанских збивања у којима је њихов изасланик Чарлс Редман сведен на контакте само са муслиманском страном, док је његов дојучерашњи примат прешао на Виталија Чуркина, па и неке већ заборављене личности попут Овена и Столтенберга. Остале чланице НАТО су после краће задршке дозволиле себи да се упитају да ли су ти напади били целисходни и да ли ће изазвати још веће сукобе. Италијанима се наметнуло и једно лично питање — хоће ли постати жртве одмазде с обзиром да су авиони полетели из њихове луке.

И док свет сумира учинак ове муњевито изведене акције, политичка сцена у Србији тек да се помало таласа, а владајућа странка се уопште не таласа. Вечито заклоњена иза свог председника Милошевића овога пута се нашла у позицији да сва важна саопштења изда кроз уста својих важних и мање важних активиста с обзиром да њихов председник (који би по Уставу требало да буде председник и свих осталих у Србији) није нашао за сходно да се својим грађанима обрати директно. Пошто је свима остављено на вољу да његово посредно издато саопштење: „За мир без предрасуда о политичком решењу“ тумачи по сопственом избору, Жељко Симић се нашао позваним да појасни став СПС, па је тезу свог лидера допунио речима: „Мора се успоставити безусловни прекид свих непријатељстава или, прецизније речено, тренутна обустава свих војних, оружаних сукоба као предуслова потоњих глобалних решења“. Све у свему, СПС је после три године „одбрамбеног“ рата дошла до закључка како више нема потребе за одбраном и како је наступило прави тенутак за проналажење мирног решења. Та закаснела али ипак сасвим разумна идеја је обрадовала многе пацифистички наклоњене струје у које тешко да се може сврстати већина бирачког тела владајуће странке која је свој примат добила управо захваљујући тврдом ставу по питању одбране српског народа. Колико год да овај изненађујући заокрет иде у прилог тврди Душана Михајловића да се Милошевић променио, ипак је пре за веровати да је Милошевић остао на јединој позицији која га је интересовала — задржавању власти, што подразумева да је извршио детаљну анализу прилика у Србији и закључио како њене житеље мање нервирају бомбе по главама босанских житеља од могуће мобилизације и војне ангажованости у РС.

Шта је храброст: претити одмаздом или рећи истину?

Пише: **Сандра ПЕТРУШИЋ**

И док је ратнички поклич остао дубоку у грлу дојучерашњих заговорника бескомпромисне одбране нашег поноса, он је ипак узвикнут али овај пут кроз грла неких других странака којима се по свему судећи учинило да млак став социјалиста по питању националних интереса отвара простор за њихов муњевити успон ка врху политичке сцене.

Став СРС није био изненађујући, а не може му се оспорити ни доследност. Војислав Шешел је још једном развио своју теорију о западном непријатељу и потреби да се дистанцирамо од свега што није српско и од свега што је српско, а представља „издајце“. Мада није поменуо општу мобилизацију, понудио је своје добровољце, а сам се упутио у Горажде. О ставу да ли би требало да заратимо са НАТО или не, у име СРС-а мишљење је дао и Драган Тодоровић: „Циљ Америке је разбијање Србије и српског националног корпуса, да ли треба да ратујемо да бисмо то спречили! Нема нама другог начина за опстанак. Имали смо један одговор, онај који смо дали 1389...“

Као што је већ поменуто, ништа изненађујуће када су радикали у питању. За њих је рат против целог света одувек био могућ, а Косовски бој је победа за пример. Можда они не знају да је на Косову погинуло све што је могло да брани Србију, а да је није спасио тај бој већ преговори царице Милице и њена „понижавајућа“ али мудра одлука да Бајазиту да своју ћерку за жену. Можда они не схватају да Срба не би било да је и Милица истрчала са мачем, али је сасвим сигурно да Војислав Коштуница тако нешто мора да зна. Управо зато је и запањујући његов став по питању српског одговора на

бомбардовање иако нас је последњих месеци тренирао на своју нову улогу тврдог националисте. Запањујуће, јер како друкчије објаснити да један смирени интелектуалац сматра како је прави одговор дала само Војска Републике Српске, док је ЈА остала на маргинама. А шта је требало да ради? Да пише петиције и протесте или да исуче оружје? Да не говоримо о томе колика би корист била од једног или од другог.

Управо због таквих дилема СПО има дија-метрално различит став од већине других странака. По њему је крајње време да српски народ у Босни процени и одмери своју снагу у односу на политичку, економску и војну моћ света и да према томе гради своју националну политику. Управо зато је Владимир Гајић истакао како није у интересу Срба да воде рат против УН и да као држава нисмо у стању да издржимо ни њихов политички и економски притисак, што значи да би војни био катастрофалан. Али, СПО иде и даље. Усуђује се да у овом критичном тренутку, тако згодном за ново разбукување националистичке мржње, подсети на чињеницу да паљански функционери већ две године самоиницијативно вуку потезе који читав свет усмеравају против Срба. Колика је то храброст сведочи и чињеница да се против ове странке није помогла само РТС већ и „НИН“ који важи за независни медиј и који је себи дозволио улогу пророчице. „Поносан сам што се наше саопштење разликује од осталих“ сматра овај угледни недељник да ће Вук Драшковић касније изјавити.

Ово прорицање судбине је можда мање запањујуће од чињенице да је за „НИН“ релевантно питање колико ће се ко поносити својом изјавом или бар релевантније од саме изјаве. Али, то је управо и кључни проблем у свему овоме што се дешава после ваздушних напада на Србе. У обилу саопштења, осуда, савета и светлих идеја сувише је много личне промоције, личног патриотизма и личног скупљања поена на политичком небу, а премало објективне забринутости за оно што се догодило и што би могло да се догоди. Зато када се неко одважи да не буде „најхрабрији Србин на свету“, и „НИН“ и многи други сматрају да је покушао да буде „интересантан“ а суштину остављају негде другде.

ХИПОТЕЗА: КАРАЦИЋЕВА ТАКТИКА КАКО УВУЋИ СРБИЈУ У РАТ

Током двогодишњег ратовања у Босни и Херцеговини три зараћене стране настојале су да на различите начине у сукобе укључе било своје националне матице било ширу међународну заједницу. Не треба сумњати да је и значајан део свеукупног Караџићевог политичко-тактичког опуса био везан за органску војну имплантацију Србије у овај рат, али не као позадинског фактора (као што су са Хрватском урадили херцег-босански Хрвати), него као равноправно кривог и дужног војног учесника.

Иако му је најобичнија марионета Караџић је знао да Милошевићу испостави рачун за његове најчешће необуздане а често нелогичне војне прохтеве. С једне стране, од Милошевића је добио техничку и логистичку подршку, која га је у односу на две противничке стране током већег дела рата у старту чинила изразито супериорним, што, додуше, битно ремети представу о његовом „херојству“ и „патриотској непоколебљивости“, али то историја неће забележити. За узврат је Милошевићу обезбедио релативно широку безбедносну, етнички и систематски очишћену, зону уз границу са Србијом и ратна жаришта на подношљивој удаљености од матице. С друге стране, нико други до Американци учинили су му велику услугу заводећи санкције према Србији, тачније према Милошевићу, стављајући, заправо, тако Милошевића у ситуацију да, признао то он или не, буде Караџићева марионета током већ двогодишњег „санкционисаног“ периода, а да притом, по логици патриотских веза, самом Караџићу не зафали ништа. На тој службено симбиотичкој, а у суштини ултимативној и препредењачкој, основи Караџић је успевао да Милошевића држи на узди, која је њему лично у локалним размерама набила харизму, које, опет, Срби у матици још увек нису довољно свесни, али свакако јесте Милошевић. Да би у тим околностима сачувао сопствену, он је морао да жртвује, и то је учинио, социјални, безбедносни, политички и сваки други интегритет грађана у властитој држави. Да је то баш тако сам Караџић је доказао у више наврата, када је, мимо очекивања и домаће и међународне јавности, управо Милошевић морао да гута кнедле у немоћи да сопствену марионету приволи на очекивану послушност (сетите се само бламаже са Скупштином на Палама, и то у присуству Мицотакиса). Тако је пре отприлике пола године и из светских центара моћи дошла „идеја“ да се Караџић, изгледа, отргао газди и постао суверена политичка фигура, што је многим личило на убичајени балкански блеф, али је, исто тако, могла да буде и сасвим реална ствар.

Суштински преокрет настаје оног момента када Милошевић одлучује, односно коначно схвата, да је притеран уза зид, па са Туђманом припрема компромисно решење у вези са статусом (неки би рекли и продајом) Крајина. Шутрања Хаџића и бескрупулозно инсталисање

Мартића Караџићу су могли да послуже као сигнали о властитој судбини. Да је изучио школу Караџић показује чињеницом, или коинциденцијом, свеједно, да сукоби систематски почињу да се преносе из централне, односно западне, Босне према граници са Србијом. Било је то „фино“ упозорење Милошевићу да мечка може да заигра и непосредно пред његовим вратима и да би морао сервилније да се опходи према онима који у његово име шире и сужавају прекодринске територије.

Случај са Гораждем само је завршна мисао тог упозорења. Много је индиција на основу којих би се дало утврдити да је Караџић из неких разлога одлучио да Србију, односно Милошевића, директно и конкретније увуче у рат. Да ли због тога што му је постао претежак терет „једностране“ одговорности, због осећаја властите моћи или због проблема хијерархијске природе, тешко је рећи. Парафраза да он то покушава, већ поодавно и са Русијом ипак је само парафраза: Русе је могуће увући у балканско гротло само ако то она сама жели или воли, а Србију је могуће увући чак и ако то овој (или Њему) не пада ни на памет. А ради се о следећем. Прве куће Горажда удаљене су од југословенске (црногорске) границе десетак, а од српске око 20 километара. Бомбардовање или било како другачије назван војни третман Горажда од стране српских снага одигравали су се уз сталне напомене Караџићевог генералштаба да нема нити намеру нити потребу да оваја ову муслиманску енклаву. Подразумева се притом да ни у којој варијанти провокације са муслиманске стране нису ни смеле ни морале да послуже за тако озбиљну одмазду, каква ни

у светским центрима није могла остати незапажена. Као што се зна, уследио је ваздушни одговор НАТО снага, уз обавезну констатацију да му је увек претходило и више пута понављано упозорење Србима да престану са палбом. Срби су сваки пут тврдили да су их авиони НАТО-а напали без упозорења. У свему томе симпатично је следеће. Караџић је специјално за ову прилику дотур оружја и материјала за горажданску акцију почео из правца Чајничка и самог Чајничка, које се налази на свега пет километара од границе. То је значајан податак због тога што је авион, који би евентуално хтео да прати колону тенкова или других возила ради бомбардовања или обичне претње, готово безусловно у ситуацији да приликом маневрисања код Чајничка — повреди југословенски ваз-

ОДГОВОРНА

Боравак гђе Мирјане Марковић у Подгорици поводом промоције њених „Одговора“ био је и за Црногорце поприличан културни догађај. Ево како га види Михајло Радојичић — Шок у „Монитору“:

„Црногорци су и овом приликом нешто друго. Ако не може да их окупи српство, окупи их Мира Слобова. Неко је сакупио њене интервјуе. Неко је сакупио паре, а неко јој је штампао књигу... На крају је неко сакупио Црногорце... У буљуцима су дошли на промоцију у Подгорици. Иако је то било прије 15 дана још одјекују последице.

Један ми је изјавио (из Никшића): Бољи су били интервјуи Петра Столице, али му их није имао ко сакупити. (Петар је иначе био мутав, али потпуно).

Други ми је изјавио: Ово су дошли да виде с ким Слобо лежи... Не диза се кад му је оваква стопаница.

Трећи, прича нешто па додаде... И не диже му се богами кад је оваква.

Један се чак распитивао: А ће је Мири кита... што јој је била на врх главе... Али то су била само распитивања из околине.

Право питање је дошло од праве новине и из пера правога уредника (гл. и одговорног уредника „Побједе“).

Он је њу питао директно да одговори: Какви су односи између СПС и СК-ПЈ... Дао јој је читаве двије странице да се рашири колико год оће само да му да прави одговор.

Раширила се али и није било право... А и чули му питања: Какви су односи између двије (брачне) партије СПС и СК-ПЈ?

— Никакви ако нијесу сексуални...

П.С. Миро, кањеш опет овамо, па да се опет окупимо. У Црној Гори излазе књиге и књиге и значајне и староставне, али се окупи само по двадесетак људи а теби их било више него на Октоих. Овјде ништа домаће нема цијену. Туђе је и лијепо. Црногорци се око тога окупљају. Просто долете као муве...*

душни простор. Према неким информацијама, југословенски Милошевићев војни савет који се у току горажданске офанзиве састао два пута, први пут се састао пре свега због ове чињенице, али је из логичних разлога није изнео у јавност, јер то би у свакој нормалној земљи подразумевало општу мобилизацију и активирање целокупног војног апарата на највишем степену борбене готовости, тачније улазак Србије у вероватно необјављени и унапред изгубљени рат против целог света или најмање — НАТО-а. Карацић, међутим, таквим развојем ствари није задовољан па одлучује да информације о повреди ваздушног простора СРЈ потекну из његове средине, као да то Милошевић сам не зна или није у могућности да утврди. У недељу, 17. априла из Караџићеве околине стижу упозорења Милошевићу да авиони НАТО-а летећи „током“ реке Таре (која, иначе, у дужини од неких 25 километара и сама представља природну границу између БИХ и СРЈ) нужно повређују ваздушни простор СРЈ. То се догађа управо у време када је у Вашингтону мобилно стање и када Козирјев излази из Милошевићеве канцеларије.

Ако је тачна, дакле, претпоставка да је Карацић покушао да гораџдинским случајем увуче Србију директно у рат (без обзира колико он, као и обично, у много чему одговарао и Милошевићу) логичан је изненадни суздржан тон Америке непосредно после тога. Могуће је да су и Американци и Милошевић схватили Караџићеве намере. У физичком сукобу са „матичним“ Србима (макар и до нивоа само неколико ваздушних или граничних инцидената) Американци би могли само да изгубе на „посредничком“ кредибилитету и озбиљно би се замерили Русима, а Милошевић би добио алиби за општу мобилизацију, а све заједно без већег спољњег ефекта на ситуацију у Босни. С друге стране, није искључено да је и сам Милошевић ризиковао непосредни оружани судар са Америком да би добио оно што су Американци одмах потом и понудили у вези са санкцијама. Добро би звучало као блеф, али је проблем у томе што би то Србију коштало много живота, а Американцима би само подигло профит у војној индустрији.

Било како било, богови рата почели су да се туку и песницама, а то само значи да ће се један од њих ускоро појавити са плавим оком. Логично је очекивати да ће то бити Карацић.

ДАФИНА

Дафина Милановић, као, одлучила да проговори. Управо у време кад је, наводно, донета одлука да Дафимент не иде под стечај него у санацију господа „обелодањују“ које су то све јавне личности мимо реда и протокола подигле своје велике главнице. Међу њима су „по кључу“ предстваници разних странака, опција и оружаних формација, од владајућих до „најбезвезнијих“. Било би то јако лепо и красно да сви набројани, без обзира да ли је сума која им је приписана тачна, нису тешки укупно 4-5 милиона марака. Зврчка је у томе што сада целокупна опљачкана јавност треба да се окоми на њих (и они међусобно једни на друге) и да заборава на „признати“ симболични остатак од око ЈЕДНЕ МИЛИЈАРДЕ марака само кеша, колико је Дафина утајила од неколико милиона (по њеним подацима) мање јавних грађана ове земље.

Да ли је то сама смислила или су јој смислили — сазнаће се ускоро.

ПРОМАШАЈ

Да неко једноставно није за место на којем седи доказује, по ко зна који пут, епископ СПЦ Иринеј Буловић. Тек што се Црква некако ослободила вишестепенијског државног покривача и паропартијског метода деловања, он их фактично рехабилитује. Иако „по формацији“ не спада у најужу епископску елиту, као портпарол за штампу СПЦ некако се пробио и до кључног Патријарховог саветодавца. Отуда, ваљда, и Патријархово несналажење у неким деликатним ситуацијама. Тако су и „неутрални посматрачи“ али и људи задужени за праћење рада Цркве, запазили да епископу Буловићу, случајно или свесно, као да је битније да бројне Црквине госте прво приведе Милошевићу, Драгојловићу или неком другом партијском или државном чиновнику па тек онда Патријарху. Директан је виновник неких очигледних бламажа попут оне са лажним англиканским бискупом из Еквадора или неспоразума попут одласка његовог и епископа Амфилохија у посету Папи у Рим. Симптоматично је и да је врло ефикасно одбио од Цркве чак и новинаре неких великих кућа, након што су ове тешке воље прихватиле да је Црква регуларни део свакодневице и достојна професионалне пажње. Управо захваљујући Буловићу најмање четворо новинара је поднело захтев својим шефовима да промене „сектор Црква“ у неки други. Последња бламажа је везана за долазак московског митрополита Кирила, „министра за спољне послове“ руског патријарха Алексеја II, који је „нечијом (!?)“ грешком требало прво да се појави пред државним органима па тек онда пред српским патријархом, што је сам Кирил на време укапирао и спречио. И не само то. Буловић је покушао да маниром партијског чиновника спречи оца Василија Тарасјева, „шефа“ београдског Предворја Московске Патријаршије да присуствује Кириловом сусрету са Патријархом, што је опет сам Кирил морао да санира. Отац Тарасјев је био, по сопственом признању, увређен и понижен као никада у животу. Уместо коментара довољно је навести прву реакцију Тарасјевљеве супруге Оље поводом оваквог геста епископа Буловића: „Свашта смо доживели, али ово још нисмо. Али ја нећу као Дана Драшковић да му разбијем флашу о главу. Ја ћу очи да му ископам!“

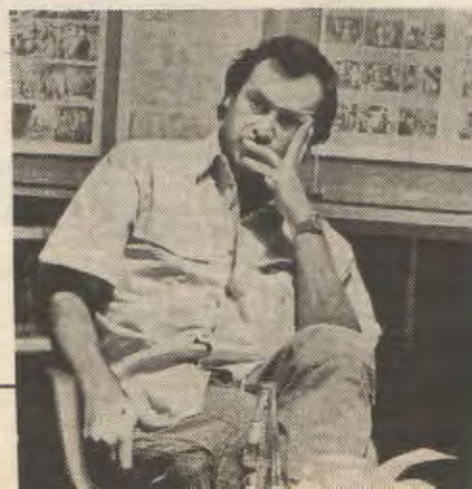

ОТРОВИ

Дана 8. априла Радио-телевизија Србије обавестила је грађанство да су муслиманске снаге у офанзиви код Горажда „користиле и БОЈНЕ ОТРОВЕ СУЗАВАЦ И ЗАГУШЉИВАЦ“. С озбиром да је после 9. марта 1991. та иста Телевизија, понајвише уз помоћ Радмила Богдановића, уложила велик напор да објасни како сузавац НИЈЕ БОЈНИ ОТРОВ него релатив-

но безопасан гас који служи за „привремено онеспособљавање“, остају барем три дилеме: 1) да ли су овдашњи Срби на гасове отпорнији од тамошњих, 2) да ли су муслимански гасови квалитетнији од српских и 3) да ли је Радмил Богдановић то демонстрирао на Милораду Вучелићу.

ДРЖАВА

Из СОС телефона за жртве (различите) дискриминације Центра за антиратну акцију јављају о још једном од низа доказа да не живимо у правној држави. Пошао, наиме, грађанин Исмет Кахрић, становник Бачке Паланке и држављанин Републике Србије и Савезне Републике Југославије, 23. марта 1994. у Суботицу да у тамошњој милицији продужи пасош. И није се вратио кући. Тамо је ухапшен и одведен у Зворник. Почетком априла пронађан је у прихватном центру Батковић у Бијељини, Република Српска (?!). Логична претпоставка је да му је судбина или да једноставно нестане неге у БиХ или да буде размењен као ратни заробљеник (!?). Логична су и питања безгрешном министру полиције Зорану Соколовићу: како је грађанин и држављанин СРЈ ни крив ни дужан могао да буде изручен ван њених граница?; који је правни основ хапшења и изручења?; колико има сличних случајева хапшења грађана СРЈ и „пребацивања преко Дрине“ како би били предмет размене? Тим поводом следи упозорење грађанима да не забораве лекцију о тиранији: данас хапсе Муслимане, сутра оне који

због тога протестују, а прекосутра и све оне који недовољно мукло ћуте.

РЕПРЕЗЕНТАЦИЈА

ПИТАЈУ НАС ЧИТАОЦИ ОТКУД Г. Милан Комненић, шеф Извршног одбора СПО и посланичке групе ДЕПОС-а у Већу грађана Савезне скупштине, барабар с Божовићем у Москви, ко је коме ту правио икебану и није ли паметније да Комненић своју љубав према путовањима, макар у поменутом својству, остварује мало селективније. То не знамо, али знамо следеће. Српски покрет обнове се једва некако изборио да случај једанаесторице одбеглих ДЕПОС-ових (тачније СПО-ових) посланика стави на дневни рад седнице. И кад је г. Владимир Гајић изашао за говорницу да образложи захтев да се поменута једанаесторица на челу са Ракићићем скину са списка посланика јер су изгубили страначку базу председавајући Божовић га обавештава да је претходно Комненић у интерним консултацијама (али без знања остатка посланичке групе) пристао да се тај захтев скине са дневног реда. Гајић се, не знајући о чему се ради, повукао „К’о покиснут“. За утеху, СПО-овцима је понуђена могућност да захтев поново проследи Административном одбору на разматрање. Све има своју цену. Сликање с влашћу поготово.

БИРАЧИ

На изборима за Савет Месне заједнице пожаревачког Александровца два пута узастопно победио је убедљиво СПО. Због тога су социјалисти из општинских власти Жабаре два пута поништили изборе. На трећим изборима, одржаним 10. априла и уз рекордан одзив бирача, СПО је уместо дотадашњих 16 (остали, укључујући и социјалисте, имали само пет) тријумфовао добивши чак 20 места (Група грађана једно место, социјалисти — НИЈЕДНО). Тако тамошњим социјалистима остају само две варијанте: или да, након што пониште и ове изборе, од биралишта направе гасне коморе или да поништавају изборе све док и сами природно не одумру.

АДВОКАТ

Нечији адвокат из (чијег?) тзв. Фонда за (какав?) развој (какве?) демократије Миленко Радић затражио забрану рада Сорос фондације у Југославији због, ваљда, политичког деловања под плаштом хуманитарног. Усаглашено су му се придружиле Шешељеви радикали и Коштуничини демократи. Иако на оснивачком акту Фонда лежи печат југословенске владе, захтев за забрану упућен је министарки културе (који је, иначе, задужен за регистрацију оваквих институција) Нади Поповић — Перишић, која је поводом ове иницијативе покренула „истрагу“ чак два дана пре него што је захтев до ње службено уопште дошао (?!). Сад, не зна се да ли се и госпођа Нада, баш као и Коштуничини пулени, осећа „духовно опљачканом“ од стране г. Сороса или се духовно опљачканом осећа и иначе, и без њега, па реагује тако видовито. Или је пола Србије укапирало да се лечи лековима које је уз тешку муку у Србију, за циглих 17 милиона долара, унео тај исти Сорос а не госпођа Нада, господин Миленко или који други заштитник духовног достојанства својих болесних штићеника.

ПАМЕТ

Јавља нам се наша читатељка Зорица Јовић из Бора, просветна радница и једна од Југославских жртава. Каже како је од Вишег привредног суда у Београду добила налог да дође у Београд и врати камату на 200 долара, коју је имала срећу да подигне. Враћање главнице њој, наравно — није ни поменуто. Кад на ово није реаговала из истог Суда стиже јој и налог да плати судске трошкове, а главница се и даље не помиње. Пита шта да ради. Ми и њој и стотинама хиљада сличних поручујемо: не признајте овај, него „суд“ своје партије, а он је одлучио да Срби никада нису и неће бити на коленима, без обзира о колико моћном и бескрупулозном непријатељу се радило.

НЕПОДОБНИ

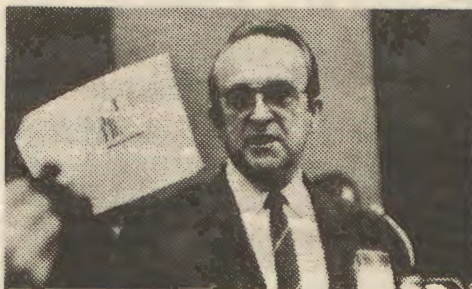
Српска власт је посредством савезног, Игњатовићевог министарства за (дез)информације ускратила акредитације новинарима АФП и ЦНН због „трајне антисрпске кампање изнутра“. Потом су акредитације ускраћене новинару британског Скај њуза и Радија „Слободна Европа“. А власти Републике Српске забраниле су свим америчким новинарима не само извештавање са лица места него и кретање по Српској. Тако је коначно остварен у пракси вишегодишњи сан Бране Црнчевића о оснивању бироа за цензурисање страних дописника. Оно, дакле, на шта се није усудио ни Садам Хусеин, чак ни у време „Пустињске олује“, усудио се Слоба. Прва је, додуше, још пре пар месеци „настрадала“ вишедеценијска дописница лондонског Тајмса Деса Тревисан, која је и сама Јосипу Брозу без икаквих санкција знала штош-

та да скреше све у брк; али се намерила на већег. Једина позитивна последица овог бољшевичког чина вероватно ће бити реципрочне мере француске, америчке и осталих администрација, јер нећемо више морати да слушамо глупости наших естаблираних дописника из ових земаља, а још једна негативна — да ће се они вратити у земљу и придружити нецензурисаним, „патриотским“, овдашњим коментаторима типа Грубач и Штуле.

ВРЕМЕ

Људи долазе и пролазе. Као да их никада није ни било. Тако је недавно тек у малој цртици објављено да је умро Бранко Микулић, многогодишњи дрматор и председник југословенске владе у не тако далекој прошлости. Остало је незапажено да је у међувремену живео углавном у Бугојну, често прогањан као стари комунистички кадар. Као и бројни конвертити његовог кова и ранга, умро је на функцији, али председника Хрватске сељачке странке за централну Босну. Шта ти је живот!

БУНДА

Приговарају нам да се исувише често бавимо социјалним случајевима, црним темама и стварима непријатним за очи и уво. Ево једног рецепта из домена „српског сет-сета“. Прича је истинита, а прича је власница бутика за продају бунди и крзна из Сава-центра.

Ушла, дакле, једна изузетна дама у поменути бутик и пита пошто је та и та бунда. Кад је власница одговорила да је 3000 ДЕМ ова одговара да је прихватљиво под једним условом: сутра ће се појавити са мужем, па кад упита пошто је бунда, да ова одговори да је 1500 ДЕМ, а остатак ће јој бити дат на другачији начин. Сутра и би тако. „Пошто бунда?“ „1500 ДЕМ“. „Супер, купљено!“ Муж плаћа, а дама онда замоли власницу да бунда остане до сутра и да се заврше неке ситне преправке, намигнувши јој. Сутра долази дама у пратњи неког другог господина. „Пошто бунда?“. Опет одговор „1500 ДЕМ“. Нови господин одговара да то није скупо, вади 1500 ДЕМ и плаћа. Дама узима бунду и одлази.

Тако су остали задовољни и муж и швалер и дама и власница бутика. И, ко каже да је живот тежак и ружан.

CARDIAL

**Проверите своје срце!
Закажите преглед!**

Специјалистички кардиолошки прегледи

Лабораторијске анализе из капи крви

Холтер ЕКГ 24 часа

Ултразвук

Кућно лечење

Консултације свих специјалиста

Др Мила Ђондовић-Живојиновић
кардиолог
11000 Београд, Саве Ковачевића 23
тел. 011/454-453

ЧЛАН ПРИВАТНЕ ЛЕКАРСKE КОМОРЕ

НА Д Д Р И Н И

Идемо у Горажде да видимо како да по-могнемо муслиманским цивилима. НАТО је бомбардовао центар града. Било је много ште-те и много људи је убијено. НАТО по свему су-дећи бомбардује обје стране*.

Ово је рекао непосредно пред одлазак на положаје српских оружаних формација око овог града лидер босанскохерцеговачких Ср-ба **Радован Караџић**. Његов цинизам о „помо-ћи“ Муслиманима тешко се може мјерити обичним људским аршинима. Испало је да га малтене интересују само муслимански јади и трагедија. Тачно је да је погинуло, по неким из-ворима око 200 грађана Горажда, али од гра-ната испалених са српских положаја. Уоста-лом, званичне власти у овом граду демантова-ле су да је пала иједна бомба коју су носили амерички, односно авиони НАТО-а. Те инфор-мације потврђене су и са других страна.

Да ли је **Караџић** у одсудном тренутку хтио да предочи својим сународницима да су авио-ни „ћорави“ и да не знају шта гађају или је, пак, покушао да скрене пажњу јавности са правих узрока и повода због којих је дошло до бом-бардовања српских циљева?

Чињеница да је то прво бомбардовање ци-љева на земљи од стране снага ове моћне вој-не алијансе од њеног оснивања, говори сама за себе. О томе ће **Караџић** сигурно испјевати пјесму са основном поруком: „Нико нам ништа не може“.

Овој тези значајан допринос „с друге стра-не Дрине“ дао је академик **Михаило Марковић** објашњавајући широком аудиторiju да САД нису ни издалека оно што се мисли. Навео је огроман дуг ове земље и много тога другог та-ко да је обичан грађанин могао да стекне ути-сак да Америка умире само се „не зна кад ће“.

Караџићева шетња око Горажда показала је да се он никога и ничега не боји. Напротив! Генерал **Ратко Младић** је још раније рекао да ће бити оборено све што лети и отвара ватру. Пошто Армија БиХ нема авијацију, а хрватски аеродроми су предалеко, остају му једино аме-рички — НАТО авиони, који надгледају босан-ско небо. **Караџић** је имао времена да са **Мла-дићем** одигра и партију шаха, у којој је овај други био надмоћнији. Порука је јасна. Изоста-ло је, додуше, окретање вола на ражњу. Ваљ-да се за то чека обарање бар једног авиона.

Циници тврде да су Муслимани, и остали, у Горажду чекали свој „спаситеља“ и највећи проблем им је био што немају одговарајућих заставица да му машу. Проблем је био и у томе што се већина налазила у национално неодре-дељеним подрумима. Они би највјероватније наши излаз на тај начин што би заставице, да су их имали, истурили кроз мале подрумске от-воре.

Једина је истина да нико са стране не зна како је текао ток борби и колико су муслиман-ске снаге испровоцирале нападе. Такве „про-

Босански Срби на разне начине користе право (неупоредиво) јачега да остваре неке своје циљеве, етничко чишћење територија уз границу са Србијом, на пример. С друге стране, Србе посебно критикују чињеница да би се Хрватска, стварањем муслиманско-хрватске конфедерације, на посебан начин протезала до саме Дрине, што је стари сан хрватске политике. Све се то прелама преко муслиманских леђа.

Пише: **Ејуб ШТИТКОВАЦ**

вокације“ увијек су спомињане када је требало освојити, односно „ослободити“ неко мјесто које је стратешки значајно за српску страну. До сада ниједна страна у рату није објавила ин-формацију да су њихове снаге напале одређе-но место. Увијек су прозивани други. Тако се ни овога пута не може ни најмање вјеровати изворима српских оружаних формација да су Муслимани „стално нападали“, а да су ови дру-ги били приморани да помјерају линију фронта према самом центру града. У првом реду, му-слиманске оружане формације су свјесне да не-мају никаквих шанси у окршају са топовима и тенковима по брдима око Горажда и свака от-воренија борба за њих би представљала само-убиство. Но, није немогуће да су неке оружане формације измакле контроли, како то наводе и људи из УНПРОФОР-а.

Чињеница је, исто тако, да су се малобројне снаге УН у Горажду нашле на удару српских снага и да су морале да затраже помоћ. При томе је веома битан и психолошки моменат и искуства њихових колега у неким другим дије-ловима БиХ.

Најсвјежији је примјер француских „плавих шлемова“ у Бихаћу, прошлог мјесеца. На њих су српске оружане формације извршиле напад. Французи су од генерала **Мајкла Роуза**, коман-данта снага УН за БиХ, затражили помоћ из ваздуха. Док је тај захтев стигао на право мјес-то прошло је неколико сати. У међувремену, српски војници су се повукли и све се заврши-ло на „задовољавајући начин“. Уједно, недавно је убијен један француски војник.

Ово су само неке од епизода које су упозо-равале да ће убудуће „морати брже и ефикас-није да се дјелује“ кад су у питању посебне си-

туације и угроженост снага УН. На „ефикаснија“ командна овлашћења посебно је упозоравао амерички секретар за одбрану **Виљем Пери**.

О све практичнијем војном ангажовању САД и европских савезника рјечито говори и случај четири оборена авиона над босанским небом, за које се још увијек, званично није ут-врдило чији су. То је уследило само неколико недеља након повлачења српске артиљерије, у фебруару ове године, око Сарајева.

Војни званичници САД су изразили отворе-ну сумњу у то да се успјех пријетњи НАТО бом-бардовањем српских положаја око Сарајева може поновити у неком другом босанском гра-ду укључујући и Горажде, гдје су бар тада српске снаге биле у мањем броју.

Муслиманска страна, пак, ових дана управо истиче да су топови и тенкови који су се нала-зили око Сарајева пребачени у подручја око Горажда и Бихаћа и да „дејствују пуном паром, само на другом терену“. Познато је, такође, да босанска Армија не располаже посебно теш-ким наоружањем, којим би могла да крене у неке озбиљније пробоје. Знају то добро и срп-ски команданти на Палама.

(НЕ)БЕЗБЈЕДНОСНЕ ЗОНЕ

Није непознаница колико је српском поли-тичком врху у БиХ стало да „очисти“ цијелу ис-точну Босну и да комплетира територије бриса-њем муслиманских енклава, поготово оних на Дрини, која би требало да буде „природна“ граница.

Чудно је, међутим, да је нападнута једна безбједносна зона коју и званично држе УН.

Треба подсјетити да је Савјет безбједности, у Резолуцији 824 од 6. маја 1993. године за без-бједносне зоне прогласио следећа мјеста и градове: Сарајево, Тузлу, Жету, Горажде, Би-хаћ и Сребреницу. **Караџићева** садашња об-јашњења да Горажде, по некој његовој логици, и не спада у те зоне, јер „нису одређене грани-це“ звучи веома неуверљиво, поготово за УН.

По тој Резолуцији, војни посматрачи УН-ПРОФОР-а добили су мандат да:

а) надзиру повлачење свих војних или пара-војних формација босанских Срба из градова на удаљеност са које би престали да представ-љају опасност;

б) надзиру хуманитарну ситуацију у безбед-ним зонама.

Ово се, између осталог, објашњава и у из-вјештају генералног секретара УН **Бутроса Га-лија** објављеног прошлог мјесеца. Уједно се наводи да је задатак припадника мировних снага да „одврате нападе на безбедне зоне“, надзиру прекид ватре и да заузму кључне тачке на терену.

Пракса је показала да су ови принципи мог-ли да се примијене скоро једино на Сарајеву, које је као главни град БиХ било у живи интер-

ГРАНИЦА?

свања свјетске јавности. Горажде је током рата често заборављано и од стране власти у Сарајеву, јер оне „нису имале ни могућности да му помогну у било ком погледу“. Добро је познато колико је времена требало да би тамо прошао неки од конвоја са хуманитарном помоћи.

Од заштићених зона још увјек како-тако функционише Тузла мада су и код овог града припадници УНПРОФОР-а, 22. фебруара, били изложени жестоком нападом минобацача. И тада је затражена помоћ из ваздуха, али су нај-меродавнији људи УН за просторе бивше Југославије сматрали да ситуација није толико опасна да би НАТО интервенисао из ваздуха. Временом су људи у УН, посебно они на терену, схватили да такве чарке и ексцеси могу ићи у недоглед, да је вријеме за прво озбиљно — практично упозорење.

Сигурно је да ваздушни напади неће ништа ријешити у БиХ. Тога су свјесне како зараћене стране тако и они који би „као требали да створе услове за мир“. Најчешће се претјерује у неким гласилима да су Муслимани са великим одушевљењем поздравили те нападе. Има одобравања тог чина од појединих политичара, али народ мисли другачије. У првом реду, свјестан је колико су пута само САД обећавале помоћ из ваздуха па од тога није било ништа. И у овој ситуацији ти исти авиони могу без великих објашњења да „подвију реп“ и врате се у своје базе с обављењем да нема сврхе гађати појединачно по неки тенк или топ. А, нико са Запада, добро је знано, није спреман да пошаље копнене јединице које би требало да успоставе ред и мир.

Још једна логика обичних људи: до ваздушних напада дошло је исувише касно, када је пало толико жртава тако да све ово што се догађа више личи на аеромитинг.

Што се, пак, Горажда тиче Муслиманима је врло јасно, ако изгубе ову енклаву, да ће доћи на ред и остале — Сребреница и Жепа. Муслимана више уопште нема у Рогатици и Вишеграду, на примјер, гдје су представљали већинско становништво. Многи од избјеглица из тих мјеста нашли су уточиште управо у Горажду. Нико не зна гдје би могли наћи друго уточиште уколико српске снаге, без обзира на пријетње НАТО-а, убу у овај град, који су Муслимани прогласили херојским још прошле године, када га је тукла, по сарајевским изворима, српска авијација. У Горажду је, иначе, прије рата живјело 70,2 одсто Муслимана, 26,2 одсто Срба и незнатан број Хрвата и Југословена. Међусобни односи, изумијајући појединце, били су веома добри. Тако су бар тврдили неколико мјесеци прије рата и једни и други.

Прве барикаде, које су се раније појавиле у Рогатици, почеле су озбиљније да ремете међународне односе. У самом Горажду разлог је био бизаран.

Наиме, Горажданин **Момчило Радовић** не говавши да добије гориво на бензинској пум-

пи, јер није имао одговарајући бон, закачио је својим теретним возилом један од аларата за точење горива и вукао га по граду. Било је то 1992. године. Тада је у Горажду већ дуже вријеме важило правило да се гориво може добити једино за бонове. Послије тог догађаја барикаде су поставили прво припадници српске националности, а истом мјером су одговорили и Муслимани. Било је и пуцњава, рањавања и свега оног што такви догађаји носе са собом.

Догађај је имао директног одраза како на сусједну Фочу тако и на друге источнобосанске градове.

Када би човек сада упоређивао буку коју је тада стварао апарат за точење горива, који је вукао својим возилом **Радовић**, и експлозије НАТО бомби око овог града онда би се једноставно могло доћи до закључка да између једне и друге глупости постоји само једна разлика — у првој страда ствар, у другој човек. А због чега страдају људи од авиона НАТО много је дубље и теже питање од поступка **Радовића**. Да ли ће због тога бити прозвани врло одређени појединци или ће на погрешан начин бити прозван цио један народ — остаје да се види.

ПРЕКО МУСЛИМАНСКИХ ЛЕЂА

Горажде је у потпуном окружењу више од двије године. Никома није јасно како је овај град уопште могао да се одржи. У томе му је, по једној логици, „помогла“ трагедија Сарајева око којег је био концентрисан највећи број српских оружаних формација и оружја преосталог од бивше ЈНА.

У овом тренутку зна се једино да, уколико се преда Горажде, уз огромне жртве, пашће цијела Источна Босна и српска страна ће имати „чисте“ територије.

Оно што пада у очи јесте и чињеница да је до српске офанзиве на овај град, како тврде босанско-муслимански извори, дошло последице потписивања муслиманско-хрватског споразума о стварању федерације у „остатку БиХ“ и наговјештавања стварања конфедерације са Хрватском.

Другим ријечима, последице стварања те (кон)федерације Хрватска би се на посебан начин протезала до Дрине. То је стари сан појединих хрватских политичара који не само да иритира Србе, него им даје повода да под сваку цијену спријече остварење те идеје. Све се то прелама преко муслиманских леђа.

У Горажду је прије рата Хрватска странка права имала јако упориште. Успјела је да окупи неколико богатијих и вићенијих личности муслиманске националности, које своју припадност овој странци нису нимало криле. Често су се састајале у Сарајеву са тадашњим првим човеком ове странке за БиХ др **Давором Периновићем**, који је, када су избили сукоби, побјегао у Њемачку, отворио своју ординацију и у подужем фељтону објашњавао својим нека-

дашњим присталицама да је српског поријекла. У то вријеме у Горажду је било свега 0,2 одсто Хрвата и, колико се зна, нико од њих није био члан поменутих странки.

Периновић је често изјављивао да у цијелој источној Босни има око 9,5 хиљада припадника и да су претежно Муслимани. С обзиром да је у то вријеме бјеснио рат у Хрватској није тешко претпоставити колико су овакве изјаве изазивале и подгријавале мржњу између Срба и Муслимана, које је ХСП, као и друге хрватске странке, признавала искључиво као Хрвате исламске вјероисповјести. У Фочи, у којој сада такође нема Муслимана, мржњу је подгријавао члан ове странке **Алија Шилџак**, који је касније одстрањен из ње, али касно.

ШТА ЈЕ ЈЕФТИНИЈЕ

Већина Муслимана у источној Босни, с којима сам тада разговарао, плашила се управо тога да им „Хрвати као и у Другом свјетском рату“ не забију нож у леђа и наведу их на танак лед.

Ма колико звучало чудно, али очигледно је да је Туђман управо преко ове странке хтио да заведе хрватску шаховницу на Дрину.

Показало се да Муслимани у источној Босни имају веома слабо историјско памћење и већи број је, рекло би се, на веома лаган начин заведен „хрватским пријатељством“. Узроке садашњих напада српских оружаних формација на Горажде треба тражити и у овим, само на први поглед, споредним чињеницама.

На крају, поставља се најбољније питање: шта ће бити са безбједносним зонама у источној Босни. Живот у њима је већ одавно неподношљив чак и уз присуство УНПРОФОР-а. На најсликовитији начин описао је то, на основу провјерених извјештаја са терена, први човек свјетске организације **Бутрос Гали**: „Услови живота у безбедним зонама остају застрашујући; те зоне су социјални и економски неспособне за живот и у њима владају висок степен незапослености, пренасељености и злочина, као и налетост због неизвесне будућности“. Он сматра да би се морао редефинисати и сами термин „безбедна зона“ што би подразумевало потпуно демилитаризацију обеју страна под договореним условима, уз гарантовану слободу кретања и масовно распоређивање припадника УНПРОФОР-а.

Све то што Гали тражи је под великим знаком питања. Поготово ако се има у виду да би одржавање постојећег броја припадника мировних снага УН на просторима бивше Југославије у наредном периоду коштало 573 милиона долара. Мало је ко спреман да уложи толики новац. Повремена бомбардовања авиона НАТО-а су, кажу, много јефтинија.

МИЛАН СТ. ПРОТИЋ, ИСТОРИЧАР: РЕКВИЈЕМ ЗА СРБИЈУ И ПРВИ ПОЗДРАВ НОВОЈ ЈУГОСЛАВИЈИ

САЊАЋЕМО СВОЈУ ДРЖАВУ

Његов прадеда Стојан Протић, министар у Пашићевом кабинету, узалуд је доказивао још 1921. предности тзв. „мале Србије“. Да је једино „мала“ Србија предуслов за „велику“.

Седамдесет година касније, његов праунук губи исту битку, додуше са не тако утицајног места. Људи који познају српску историју нису водили овај рат, али ће зато кројити мир.

Разговарала: Љиља ЈОРГОВАНОВИЋ — БУЛАТОВИЋ

Довољно се зна о напуштању идеје српске државе у корист Југословенства. Али какво је Ваше мишљење о следећем: зашто се таква идеја није појавила у последње четири године као алтернатива националном концепту режима? Зашто се није појавила у опозицији?

И мене мучи та иста дилема.

Оно, колико знам, отпори су углавном долазили због отварања српског питања у Босни и Крајини. Да је Србија као независна држава била основни мотив од почетка, питање Срба ван Србије дошло би евентуално као секундарно — што је по историјској па и политичкој логици нормално. Прво се креће од установљавања онога што јесте, онога што треба да буде матица, па се тек онда тежи проширењу граница те државе на све националне припаднике. Такав правац је Србија пратила док је стварала своју модерну државу и обнављала је у 19. веку.

међутим, овде се десило нешто наопако. С једне стране режим је инсистирао на опстанку Југославије, да је она једина — дакле Београд — носилац континуитета СФРЈ. Зашто? Зато што је једино тако могао да правда свој опстанак на власти. Свако прекидање континуитета не само што би било идеолошки опасно по ову власт, него би неминовно довело до постављања питања откуд они на власти у том моменту. Не заборавите да говорим о времену пре избора 1990. године. Режим у Србији осећао се сигурним, најсигурнијим управо на том терену — утабаним стазама СФРЈ. Излагање са тог терена било је врло ризикантно. Мислим да о томе нису никада ни размишљали.

С друге стране, живели смо у апсолутном уверењу да ће свет најбоље примити њих као континуитет са оном државом, Титовом Југославијом, коју је тај исти свет, буквално издржавао и хранио за свих ових 50 година уназад.

То је била елементарна заблуда опозиције. Да је мајар наговештена и таква могућност — Србија као суверена држава — доживели бисмо да видимо како се комунистима власт опасно љубља. У таквом националном концепту они немају шта да траже.

Али, од самог почетка опозиција је само реаговала на оно што чини власт. Прихватили су за себе једно споредно или мање важно место на политичкој сцени. Када је национално питање отворено, Милошевић је узео тај барјак српског национализма, великодушно допустио да га назову великосрпским, а опозиција је то прихватила здраво за готово и полако кренула ка супротном полу — грађанској држави. Уместо да са довољно самопоуздања оптуже Милошевића да је тај барјак дигао наопако, неискрено, на штету српског интереса, да га је узео силом и да је неискрен према решавању српског питања, они су тежили супротности.

Опозиција, заправо, није имала алтернативни национални концепт.

Али тај концепт није могао да буде ни великосрпски ни југословенски...

Тачно.

Могло је, ипак, бити јасно да нема националне, нема грађанске, нема мирољубиве опције од Србије као самосталне државе. Ја се врло добро сећам како је Милошевић у лето 1990. систематски разјаривао Србе у Хрватској и већ тада се представљао као њихов заштитник. Таква клима бриге о браћи на тералу је опозицију да не брине о себи, о свом „дворишту“, и одвела је у Милошевићеве воде...

Ја мислим да је опозиција у све ово ушла неспремна. Многи од вођа из опозиције мислили су да нешто знају а испало је да не знају ништа. После 50 година комунизма, да би се створила једна алтернативна снага која ће барем интелектуално бити равноправна или супериорнија од власти, она за то мора бити спремна. Да би била спремна, мора да пронађе све идеолошке ослободитеље ван оквира комунистичке Југославије. У сваком погледу. Ни у једном опозиција није нашла свој аутентични израз, већ је само реаговала.

То је од почетка тако.

Ево, кад се појавио Милошевићев нацрт Устава, опозиција је реаговала и критиковала тај Устав, али им није пало на памет да праве свој нацрт Устава! Па нека онда Милошевић критикује опозициони нацрт Устава!

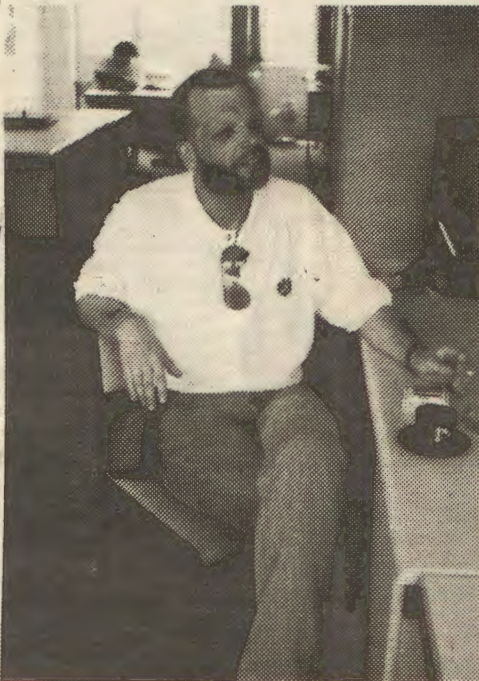
Исто је било и са националним питањем.

Што нису изашли са концептом Србије као суверене државе, па би видели шта би Милошевић рекао!

Што им нисте рекли?

Моја идеја да се све врати на време пре

Моја идеја да се све врати на време пре 1918, иако је била понуђена ако не другим опозиционим странкама, а оно сигурно Демократској странци Србије — није наишла на разумевање. Из мени нејасних разлога, јер ми нико није никада тачно одговорио шта тој тези недостаје.

1918. године, иако је била понуђена ако не другим опозиционим странкама, а оно сигурно Демократској странци Србије — није наишла на разумевање. Из мени нејасних разлога, јер ми нико никад није тачно одговорио шта тој тези недостаје.

НАЦИОНАЛНА ДРЖАВА — НЕМИНОВНА ФАЗА

Зашто Коштуница, са одликама „Србин из Србије, никада члан СК“ није прихватио оно што уз њега иде, да кажем „природно“?

Прво, не зависи све од Војислава Коштунице јер ни у једној странци не зависи баш све од „првог човека“. Проблем је у нечем другом, а то је што су се у многим опозиционим странкама окупили људи који нису истоветних гледишта.

Зашто онда праве странку?

Скупе се људи из истог интереса, нађу се на истој страни и мисле да имају једнака гледишта. Па кад се мало дубље загази, онда се види да се разликују. И по правилу су политички програми и деловање странке доста компромисни између тих различитих струја које настају управо због нерашчишћених појмова. Кад загазите да рашчистите појмове, онда ћете се некеме замерити и долази до цепања странке. Е сад, да би се то избегло, председници странке,

Не уважавам баш много грађанску левицу. Не разумевају суштину ствари. Не схватају да је национална држава неминовна фаза у развитку сваке нације, да је добар део развијеног света још увек на том нивоу и да је парламентарна демократија израз националне државе. Тек преко националне државе може да се оствари оно што се зове „грађанско друштво“.

још није сасвим успоставила, настоје да помире све те стране.

Један од проблема у Демократској странци Србије је било управо то: да се пронађе „средње решење“. Тамо постоје и ултранационалисти, и грађански левицари, и наслеђе комунизма... као и у осталим опозиционим странкама. Једно такво изоштрено гледиште које сам покушавао да протурим, данас ми је јасно да није могло да прође и због чега није могло да прође. Онда сам био загрижен, сувише ми је било стало и нисам видео зашто не пролази. Тако да сам био склонији оптуживању него што сам данас.

Странка је пре свега јединство у гледиштима. Ако тога нема, ништа не вреди. Из јединства у гледиштима проистиче дисциплина, а не обратно — да се дисциплина одозго диктира. Значи — морамо да будемо истомишљеници.

Питање Србије и Југославије унутар једне странке мора да се рашчисти да би она била јединствена.

Странке су се одмах поделиле на грађанске и националне. Дакле, чим сте имали концепт националне државе, проглашавани сте за националисту. Чему та подела у крајњој ситуацији каква је била у предвечерје рата?

То није проблем политичких програма. Такозвана грађанска левица хтела би да имитира нешто што постоји у свету, а нису сасвим сигурни шта то значи. Ја бих волео да они то своје гледиште бране — не у српском случају — већ у, рецимо, француском, британском, шпанском. Њихови су омиљени аргументи Швајцарска или Америка, а те средине недовољно познају. Зато их много и не уважавам. Не разумеју суштину ствари. Не разумеју да је национална држава неминовна фаза у развитку сваке нације, да је добар део развијеног света још увек на том нивоу и да је парламентарна демократија израз националне државе. Према томе, тек кад се оствари национална кохезија, у једној средини може да се изграђује парламентарна демократија, па тек преко ње може да се стигне до онога што они зову „грађанска држава“.

У крајњој линији, поручујем им: ако је тако како кажу, онда би они требало да буду аутентични браниоци Видовданског устава из 1921. године. Управо је тај устав успоставио грађанску државу, а не националну, и покушао то да надокнади парламентарном демократијом и релативним утицајем монарха, што је монархија онаг доба било својствено. Али занимљиво је да је Видовдански устав увео председан грађанске а не националне државе. И било би ми занимљиво како би они на то реаговали као левицари, јер су Видовданском уставу супротстављени априори, иако га никада нису изучавали.

То је њихов проблем. Њихов можда највише. И чини ми се да такву „грађанску државу“ поново виде у Југославији. Не у Србији.

Да не говорим о владајућој странци. То је скуп идиота и незналица, нешколованих људи.

НАОПАКИ ОБРАЗАЦ

Концепт Србије као суверене државе имао је, ипак, велики проблем: границе. Титове, авнојевске. Неправедне?

Питање територија, односно граница, фактичко је питање. Настанак и постојање државе је међународно-правно питање. То су две раздвојене ствари. Међутим, изгледа да ми правницима у опозицији није било јасно. Тумачим то доста једноставно: и они су се школовали на

комунистичким правним факултетима и тешко им је да размишљају као да са комунизмом немају никакве везе. Није добро кад је отпор према комунизму ослоњен на **супротстављање комунизму**. Најбоље је кад је слободан, независан и аутентичан, као да комунизам не постоји. Тако ћемо најбоље показати колико смо различити.

То се најбоље показало на националном питању.

Требало је инсистирати да само ослобођена аутентичност Србије, заснована на већ стеченим вредностима у прошлости, па осавремењеним, може да отвори питање својих сународника који остају ван ње. Тај појам у опозицији није рашчишћен.

Други је појам сасвим практичан: шта је у данашњем тренутку, са снагама којима Србија располаже или, ако хоћете — Срби у целини располажу — у одређеном међународном односу снага, могло да се оствари а шта није? То је питање реалне процене.

Оно што је било могуће остварити пре 100 година, или што ће моћи да се оствари за 50 година, у овом тренутку **не може** да се оствари. Није узимано у обзир реално стање српског народа као целине и на основу тога прављен, условно речено, национални програм. Не може се национални програма правити тек тако, **теоријски**, шта бисмо ми **волели** да буде. И ја бих волео да има Срба 100 милиона, да покривају цео Балкан и да своје питање и не отварамо. Али, наша реалност је да нас има свега осам и по милиона, да смо раштркани по целом Балкану, да и у Србији чинимо свега 62-63 посто становништва, да економске снаге немамо, да међународног угледа немамо, да елите — ни интелектуалне, ни финансијске ни било какве — немамо, да смо 50 година живели под комунизмом... Значи, да се налазимо на једном **веома неповољном** терену и неповољном степену националног развоја. У односу на све то, ми своје циљеве морамо да **ускладимо** и да евентуално **одложимо** за неку будућу обновљену, богатију, стабилнију, утицајнију генерацију да их оствари.

Било је, једноставно, немогуће разрешити српско питање у целиности. Али је могао да се удари **темел** да се у будућности разреши. Ништа није за сва времена. Ми историчари врло добро знамо колико се ствари мењају и колико је битно да онај који покреће одређено питање, у моменту када га покреће има нешто са чиме располаже. А то у данашње време најмање јесте војна снага.

Али, некоме се журило да уђе у историју као велики освајач.

И да жртвује матицу спољашњим деловима.

Не мислим да је Милошевић жртвовао матицу спољашњим деловима. Жртвовао је све Србе заједно. Руку на срце, много су страдали и Срби ван Србије захваљујући његовој нака-

Да је Србија прва устала против последица једног акта насиља извршеног пре 50 година, а то је комунистичка револуција, свет би се нашао у неугодном положају да тај акт брани. Знате, неугодно је да се појави неки лорд Овен, Столтенберг или Карингтон па да каже пред свима, јавно: јесте, али ви у последицама комунизма морате да живите јер таква је наша воља!

Из Првог српског устанка изродила се идеја државе. Из идеје државе створила се идеја демократије. Из идеје демократије створила се идеја о културном обрасцу Срба као нације, потпуно укључене у свет. Сад долази стварање Југославије и сад гледајте како падамо: прво пада демократија, па пада држава, па пада — нација. И долази комунизам.

радној политици. Све је учинио да српско питање **ућутка** и **сахрани** за сва времена. Јер, ако се **милион** Срба преселио из Босне и Хрватске у Србију, како онда мислимо да разрешимо српско питање?!

Од почетка тврдим да Милошевић није одан решењу српског питања и због тога трпе сви Срби. И са ове и са оне стране Дрине. Једина наша разлика је што смо ми овде само **мало свеснији**. Срби ван Србије су имали **неповољније** услове за политички и национални развој. Никада нису живели у српској држави, никада нису изградили парламентарну демократију, никада нису изградили стабилну економску основу за свој национални опстанак као што смо ми у Србији. Да смо били у једној Србији — што је и онда било немогуће, али да претпоставимо, да нисмо ушли у заједничку државу са Хрватима, Словенцима и муслиманима који су били на много нижем ступњу од нас — Срби ван Србије би нас вероватно за ових 70 година достигли, па бисмо се изнивелисали. Али, захваљујући томе што је Србија ушла у заједничку државу са припадницима разних народа, они су нас сви заједно повукли **уназад!** И ту се створио основни раздор.

Оно што смо стекли у 19. и почетком 20. века ми смо мислили да ћемо наметнути њима, али се показало да је њихов нижи ступањ **повукао нас!**

Ево примера: ако је Србија 1804. кренула једном буном против дахија, то се претворило у оружани устанак против отоманске власти. Из тога се изродила **идеја државе**. Из идеје државе се створила **идеја демократије**. Из идеје демократије створила се идеја о **културном обрасцу** Срба као нације, потпуно укључене у свет.

Сад долази стварање Југославије и сад гледајте како падамо: прво пада **демократија**, па пада **држава**, па пада — **нација**. И, долази **комунизам**. Зато се моја књига и зове „Успон и пад српске идеје“.

Милошевић је деловао управо по том наопаком обрасцу. И сада и Срби ван Србије схва-

тају да је његова политика **неискрена инереална**, да им је давао лажна обећања. Схватају да од „Велике Србије“ нема ништа и, када би могли, они би и Србију увукли у рат. Директор, на њеној територији. То Милошевић зна. Зна да је све прокоцкао и зато бежи у нову Југославију која ће камуфлирати његов катастрофални пораз, његове катастрофалне грешке. Отвара одnose са Хрватском, прихвата ултиматуме, сарађује и тек ћемо видети колико ће да нас кошта.

У ДУХУ ОПШТИХ ПРИНЦИПА

Како би међународна заједница реаговала на национални концепт Србије као суверене државе да се такав концепт, са територијалним захтевима и уступцима који следеју, појавио 1990. године?

Чини ми се да има две ствари које је у то време требало узети у обзир. Прво, међународни чиниоци су по сваку цену хтели да избегну сукобе у Југославији, само што нису били довољно вешти да процене одакле долази највећа опасност. А највише су промашили јер су дуго сматрали да ће ЈНА бити ослонац интегритета и мира у Југославији и нису на време неутралисали ЈНА као најјачу војну снагу од које је озбиљно ратовање једино могло да почне. Дакле, сваки онај ко би изнео гледиште, а не би притом инсистирао на војном или насилном решењу националног или било ког другог питања, мислим да је имао шансу да са њима постигне одређени **аранжман**.

Друга је чињеница да и свет, колико год се понашао као моћнији од других, нема куд него да уважава одређене правне и историјске чињенице, ако се оне представе на њима учтив, прихватљив и цивилизован начин. Просто немају куд. Враћање целе приче на време пре 1918. године, уверен сам, не би могло да наиђе на супротстављање у свету, јер да је **Србија прва устала** против последица једног акта насиља извршеног пре 50 година, а тај акт насиља је неспорно комунистичка револуција, свет би се нашао у врло **неугодном** положају: да брани тај акт насиља, да на нечем **инсистирају**, што је врло **клизав терен**. То што су они направили преседан — отхранили и однеговали један комунистички поредак, Титову Југославију — већ је довољно да се осећају **неугодно** у време када комунизам у Европи бива побеђен. И то је био неки простор у којем би Србија паметном политиком могла нешто да постигне.

Да је неко други, а не Милошевић, био у прилици да бира, ова идеја са Србијом која би прва изашла из Југославије, могла би имати шансу. Могли смо да тражимо обнову свог међународног признања пре 1918. године и да кажемо: „Господо, ми смо свесни да се питање граница мора разрешити. Не можемо да инсистирамо на ономе што смо имали пре 1918. године, али је врло добро да вам наведемо, да се зна шта смо онда имали. Спремни смо да о том питању преговарамо, али да се Србији претходно призна континуитет државности од пре 1918. године“. И, шта би се догодило са Хрватском и Словенијом? Они би ишли на ћепенак, па нека чекају на ред. Ми смо међународно признање имали, ми смо га сувереном вољом пренели на Југославију, сад Југославије више нема, нама то ништа не смета, али тражимо да се само обнови оно што смо пренели!

То је толико логично и толико право да не видим начина да се неко томе супротстави. Уопште, у међународним односима — то ми моје скромно искуство казује — увек је **неупоредиво боље** када се користе аргументи **независни од интереса**. Кад се не говори у име

начела. И када се одбацује онда свет не може ништа. Знате, незгодно је да се појави неки лорд Овен или Столтенберг, Карингтон, па да нам каже јавно, пред свима: јесте, али ви у последицама комунизма морате да живите јер таква је наша воља! То би им било врло незгодно.

Говорите ли да би наши захтеви били Србија у авнојевским границама?

Не. Не из оне призме пре него што је рат почео.

Југославија је настала као споразум — или као неспоразум — две доминантне нације — Срба и Хрвата. То је била кичма и кад је ваљало и кад није ваљало, и кад је настајало и кад се распадало. Да су се споразумели Срби и Хрвати, никад до рата не би дошло.

Е сад, са српског становишта, морало се **унапред** смислити и проценити шта је за Хрвате **битно** а шта није. Прво, за Хрвате је битно да очувају то што имају. То је чињеница. Јер, Срби пресецају Хрватску на три дела и она као држава не може да опстане. Према томе, Хрвати ће употребити све што имају да остваре свој вековни сан — да имају своју државу. С тим треба рачунати.

Друго, да пошто се српски и хрватски интереси преклапају на **одређеној** територији, онда се увек рачуна како се то може разрешити на рачун **трећег**.

Тај трећи су **муслимани**.

Док није почео рат у Босни, муслимани за свет нису ни постојали. Нико на свету није знао да у Босни живе неки — муслимани. Појма нису имали. Историчари нису знали. Према томе, њихово питање као питање државно-националног произашло је из сукоба Срба и Хрвата.

Просто речено — Милошевић је **поклонио** државу и муслиманима и Хрватима. Они ће му једног дана сазидати споменик. Јер, да је он био паметан, Хрвати би 20 година чекали на своју државу, док испуне све услове. Они су је добили **преко реда** само зато што је он кренуо да **пуца**. То је суштина.

Према томе, нагодба преко муслиманских леђа. По мом мишљењу, Србима варијанта заједно са муслиманима — не одговара. Ако би ушли у такву државу, у Босни имају њих, на Косову Шиптаре — ту за нас, просто речено, **леба нема**. То није Србија. То је нека држава у којој пола становништва чине муслимани. Шта је онда остало? Утрапити муслимане Хрватима. Хрвати су незајакљиви да што већу територију заузму и не размишљају — и данас не размишљају — колико је опасно примити два милиона муслимана. Према томе, ово што је Туђман сада урадио под великим притиском и примио муслимане, то је омча око врата већа него што су му Срби, јер Срба има 700 хиљада а муслимана два милиона. На четири и по милиона Хрвата!

ИЗБЕГАВАЊЕ МАКЕДОНСКОГ ПИТАЊА

Где би биле границе?

Границе су могле да се помере уз **споразум**, са Хрватима, без икаквог ратовања, с тим да српске територијалне амбиције у Босни и Хрватској буду **уздржане**. Тешко је повући ту границу, али би она могла бити на линији **Осијек — Сарајево — Мостар**. С тим да велики градови, и Осијек и Сарајево и Мостар, припадну Хрватима, с обзиром да је захваљујући Титовој политици српско становништво тамо мањинско. Најзад, у том случају морало би да дође до **пресељења становништва**. И то **мирног** пресељења. Да се пресели ко жели. То је

Ако је Милошевић завршио неки посао за запад, завршио га је утолико што није отворио питање Македоније. Тај рђави политичар могао је Македонију као тезу много боље да брани него Босну. Ако скинете комунизам, скините Југославију — Македонија је српска. Спора нема.

она врста опције као што је било између Аустрије и Југославије после Другог светског рата. Ко хоће да живи у Србији, он ће доћи, и српска држава у споразуму са Хрватима, удесиће да се то оствари на најцивилизованiji начин.

На крају, у том случају у којем би се око милион Срба преселило са запада на исток, ми бисмо пред светом имали право да поставимо питање Шиптара на Косочу.

Све се то у историји десило, то се неколико пута догодило. Преседан пресељења становништва управо је остварен на Балкану 1923. године после једног ружног и тужног рата између Турске и Грчке који је дошао као последица Првог светског рата. Није било другог решења него да се становништво размени. Турци и Грци су 1923. године разменили три милиона душа. Зато данас у Грчкој нема ниједног Турчина, нити у Турској ниједног Грка. Осим Васељенског Патријарха.

Неко ко је **одан** својој нацији и интересима своје нације, он размишља на такав начин: да се рат избегне, да се не гиње, а да се крене у остваривање националне државе. Ја сам остао одан српској националној држави, и то не било каквој, већ најмодернијој. То је демократска држава али и даље национална. Јер, већина модерних демократских држава су националне државе.

Примера ради, последњи устав Шпаније, данас важећи, каже: Шпанија је држава свих Шпанаца. То важи и за Баскијце и за Каталонце. Примените то на Србију. Тако би Мађари били прво Срби.

Под све већим упливом комунизма у српске послове, примећује се и тенденција обнове Југославије са новим унутрашњим границама. Као да неко каже: остварили сте и Велику Србију и Велику Хрватску али у — Југославији. Осећате ли дах те нове Југославије?

Обнова неке врсте асоцијација бивших југословенских република одговара скоро свима. Одговара сигурно Милошевићу, јер као што је желео рат да би остао на власти, сада му је потребан мир по сваку цену. То му и идеолошки одговара, јер он из појма „Титове Југославије“ не може да изађе. Излагање би га одвело на пусто острво на коме би остао „табула раша“. Одговара и Европи зато што Европа није расположена да има муслиманску државу у Европи. Ако муслимани загазе у Европу, мукe ће снаћи Европљане. Најзад, Југославија и економски одговара свима, јер је изгубила **стратешки** значај и данас има само **економски**. Ако треба проћи шест граница од Јесеница до Бевађелије, онда то никоме у Европи не одговара.

Границе су могле да се помере уз споразум са Хрватима, без икаквог ратовања, с тим да српске територијалне амбиције у Босни буду уздржане. Тешко је повући ту границу, али би она могла бити на линији Осијек — Сарајево — Мостар, с тим да ови градови остану Хрватској, јер је захваљујући Титовој политици српско становништво тамо мањинско.

долази на терен. Ако је босанско питање направиле овакву збрку у међународним односима, замислите тек какву ће збрку изазвати Македонија! Балкан пуца у Македонији, не пуца у Босни. И сви потези који су вучени из међународне заједнице да се Македонија не отвори, нису пуцањ и празно. Ако је Милошевић завршио неки посао за запад, завршио је утолико што није отворио питање Македоније. Ту им је највише помогао. Тај рђави политичар могао је Македонију као тезу много боље да брани него Босну. Ако скинете комунизам, скинете Југославију и — Македонија је српска. Спора нема. Границе су повучене Букурешким миром 1913. године. Потврђене су на Светској мировној конференцији после Првог, и на Париској мировној конференцији после Другог светског рата. Милошевићев национализам се најбоље види на питању Македоније. Тај национализам иде само дотле док одговара његовој власти и његовој идеологији.

АКО ТРЕБА — СТО ПУТА ИСТО!

Пошто је принуђен да чини спољашње устукне, да ли је његов режим угрожен изнутра?

За њега тренутно опасности нема. Комунисти се овде нису ни распали ни укинули. Само су се притајили и преко Милошевића прихватили неке формалне оквире демократије. Исто онако како им је требало да учврсте власт између 1944 — 46. године. Очако како је Тито проналазио некомунисте спремне да убу у његову владу, па оне друге који нису хтели у његову владу али су изигравали неку опозицију, као Грол, дешава се и сада. Баш исто. Тито је после све разјурно и успоставио потпуну комунистичку диктатуру. Милошевић само то зна. Значи — сад ћу да нађем неког Душка Михајловића, пре тога Шешела, или неког Панића, Аврамовића, ту ћу ствари да забацим. Све ће се то рашчистити и вратиће се на оно што мени одговара. Јер, у сваком тренутку он може да разјури, да укине, да пребје, да позатвара, као што је толико пута већ и урадио кад пригусте.

Овде од озбиљног парламентарног живота нема ништа. Нити ће га бити. Опозиција је имала три велике шансе: 9. март 1991, Видовдански сабор 1992, када је Депос био на врхунцу и резултате последњих избора 1993. Сваку шансу су прокоцкали. После 9. марта неразумно су пристали на компромис. Захваљујући појави Ђосића и Панића прихватили су да иду на изборе 1992. под потпуно неприхватљивим условима и предали се без борбе. На последњим изборима, када се доказало да Милошевић није близа нема већину, када је шанса била најозбиљнија, они се не разједињују ни на једном **суштинском** питању — до тога нису ни дошли, јок! Они се разједињују јер су се сви, један по један, уверили да ову власт победити не могу, а много су загазили у политички живот да би могли назад. И сад се тркају ко ће заузети тај ограничени простор. Даље од тога не могу.

Немогуће је да у оваквим околностима, са оваквим режимом, четири озбиљна човека не могу да седну и да направе програм да се режим сруши. Последњи пут то је покушано у она четири захтева Депоса, али се од тога одустало. Нећу да улазим у разлоге. Зашто нема уједињене опозиције? Зато што се **опстанак** у политичком животу ставља изнад чврстине уверења и чврстине идеја. Критикују, критикују па се — навикну.

Онај ко није **уверен** да су комунисти неспособни да владају **аспелни** извор

ставља. Ја сам уверен да су они неспособни. Тито је живео зато што га је неко хранио 50 година, иначе би то пропало одавно! СССР је опстајао зато што је био војни логор, па и он је пролао. Кина је још горе — Кина је конц-логор. Прави опозиционар је онај ко је сигуран да ће они све да упропасте, да од њих 'леба нема. И не треба да им помажемо својим саветима, сугестијама, решењима. То је та прича о „конструктивној опозицији“. Да опозиција треба да **помаже**. Прво нападају опозицију као издајника, а онда кад им је згодно — усвоје њене идеје. Е, па решења се дају само онда кад неко дође на власт! Док је у опозицији, он је дужан да **контролише, критикује, подмеће ногу** онима који су на власти! То је све! Сва улога и сва одговорност опозиције! А дужност — само да брани институцију парламентарне демократије!

Немогуће је да обичном свету не импонује исправност, поштење, чак и тврдоглавост, упорност! Хиљаду пута? Хиљаду пута **исто!** Кад год забрљају, кад год покажу своје комунистичке манире и право лице — **прст у око!** Као добовање кише! Сто пута — **исто!** Иста мета — исто одстојање.

Постоји ли могућност да се Милошевић појави са идејом Србије као суверене државе? Теоретска, у духу свих његових крађа?

Милошевић је идеолошки ограничен човек. Све изван комунизма за њега је као црвена марама бику! То исто важи и за Србију као суверену државу. То у његову главу једноставно — не иде! Зато је и направио грађанску државу, верујте. Има грађанску, а нема националну државу! То је председник који је обећао да ће утврдити како су настрадали они несрећни муслимани у Штрпцима, они мученици, физички радници, потпуно безбедни... душа да те заболи. Истовремено, у Приштини жив и здрав седи Фадиљ Хоџа, ужива националну пензију, има вилу и обезбеђење, нити је суђен нити је покренута његова политичка одговорност! И сада се на тим јадницима који су настрадали, на тим породицама које су остале без хранилачких глава, на њима се доказује српство!

ЈУГОСЛАВИЈА — МИЛОШЕВИЋЕВА ШАНСА

Знам да Вас поједине опозиционе стране непрестано зову да им се придружите, нуде Вам се висока места... Вама се нико не свиђа?

Нисам вичан организацијама, дисциплини, а и не делимо сви моју чврстину уверења. С друге стране, увек сам мислио да моје идеје довољно доприносе онима који могу нешто да утичу. Ја своја размишљања износим јавно и ко хоће да их прими нека их прими. Уназад неколико година видео сам да је то слабо примљено, па ми је боље да са опозиционим првацима останем у добрим односима, али на малој раздаљини, да оно што им замерам не морам да им кажем баш у лице. Да сам у странци, било би и ватре и барута. Почео бих да наносим штету. Због тога сам и отишао из ДСС. Нисам се ни на кога наљутио, чак се нисам ни разочарао.

Обнова Југославије одговара свима. Одговара сигурно Милошевићу, јер као што је желео рат да би остао на власти — а не да реши српско питање — сада му је потребан мир по сваку цену. Без Југославије он остаје табула рази. Одговара и Европи, зато што није расположена за муслиманску државу у суседству.

За Милошевића тренутно унутрашње опасности нема. Као што је Тито проналазио некомунисте да уђу у његову владу, па оне друге који нису хтели у владу али су изигравали опозицију — као Грол, тако ради и Милошевић. Кад му не буду требали, све ће да их разјури. Он у сваком тренутку може да их укине, пребије, позатвара, као што је већ радио кад пригусту.

ја је уморна. Србија више нема снаге. Ми се повлачимо. Морамо гледати себе“.

Врло тешко. Отишло се предалеко и власт је загазила у злочине до гуше. Сви који се сада овде баве политиком, морају да размишљају о томе како ће да реагују Пале, што ће бити са Караџићем и Младићем, са Србима у Крајини... То је неминовно. Не можете их отписати. То могу да урадим ја као приватно лице, али не и неко ко је деловао у политичком животу.

Сви аргументи су отишли дођавола. Више не вреде. Јер, припадају миру и једном политичком надмудривању. Ко сада може да се позива на право, на аргумент, на српску државност од пре 1918. године, кад нам на врату се ди све ово: узели оружје од ЈНА па бомбардовали Вуковар, Сарајево, па тек кад су били принуђени предали га... Та неодговорност за насилну политику обара све аргументе.

И овај режим ће пасти ако не пронађе заједнички језик са међународним чиниоцима.

Да ли је тај језик опет Југославија, до јуче „гробница српског народа“?

Да. Апсолутно. То је једина Милошевићева шанса. Уместо да му нисмо помагали, да нисмо излазили на изборе кад њему одговара, да му не улазимо у владу кад њему одговара, да нисмо стали на његову страну у националној политици, не бисмо имали осећај одговорности за политику коју воде власти на Палама и у Книну.

А ми ћемо се, изгледа, у тој новој Југославији, претворити у Словенце и Хрвате који ће сањати сан о сопственој држави?

Тачно. Сањаћемо своју државу. И можда ће нас колико сутра оптуживати за српски национализам! Дешава нам се нешто врло ретко у историји. Један исти пут прелазимо поново.

Мораћемо да радимо онај посао који смо у 19. веку већ урадили.

Кад ће то бити и која ће српска генерација то радити, не знам. Добро би било да то урадио ми, не би ли наша деца имала лакши посао. Али, изгледа да ће бити тако да опет себично препуштамо некој следећој напаћеној генерацији да решава наше прљаве послове.

ДА СЕ ЧУЈЕ И ДРУГА СТРАНА

Лука Степановић

РАВНА ГОРА ПОБЕДИТИ МОРА

Успомене једног Равногорца

Формат А-5, цена 10 динара, тр. 170

ШАЉЕМО ПОУЗЕЋЕМ. Тел. 011/899-928 и 420-751

АДРЕСА: Добрила Стељић, Ул. Топаловићева 1а 11000 Београд

КАКО ДО ИСТОГ СТОЛА

ЈЕДАН ПОГЛЕД БЕЗ ПРЕДРАСУДА

Прошлост и садашњост су довољно болни и испуњени забрињавајућим противуречношћима, а будућност сасвим неизвесна, толико да је тешко претпоставити да је могуће справљати о проблему Косова без оптерећености предрасудама. Дуже временем и упорним наметањем погледа званичне власти и политике и исто толико жустрим опирањима албанске демократске алтернативе, које имају довољно основа и смисла, створена је једноставно једна клима нетрпељивости и неспремности за разговоре. Околност која обесхрабрује, поготову што упоредо с тим расту напетости и непосредне опасности од катастрофалних расплета. Заинтересованост међународне заједнице, која се тумачи на најразноврсније начине, обично крајње несувисло уколико је у питању српска, односно југословенска страна, било да је реч о позицији или о опозицији, са веома ретким изузецима, готово и да погоршава ситуацију. Иако је праћење збивања на Косову са те стране разумљиво и неопходно, јер је људском корпом КЕБС-а (Париз, Копенхаген, Москва), а и иначе, заштита мањинских права интернационализована, **противљење српских и југословенских власти добија чудне размере.** Наравно, све то иде на штету укупних интереса и Србије и Југославије, чији је однос у међународним везама и наступима веома тешко прецизније одредити. **Усрађивање гостопримства званичним посматрачима са стране, непоткрепљена оспоравања извештаја известиоца Комисије за људска права и домаћих и страних невладиних организација, уз тврдоглаво и незналачко настојање на томе да су проблеми положаја и заштите мањинских група искључиво унутрашња ствар југословенске и српске државе, не само да буде повећана подозрења, већ упућују на неопходност примене свих расположивих мера с којима међународна заједница може да рачуна да би се Гордијев чвор косовске кризе, као део укупне југословенске кризе коначно пресекао.** Те додатне мере су по правилу непријатне, јер доносе озбиљна оптерећења за онага према коме су окренуте. Последице које остављају су дуготрајне и за отклањање траже велика одрицања. Албанска страна, која, опет, изнутра трпи и најозбиљније приговоре због обраћања свету за помоћ и подршку, **принуђена је да то чини.** Једноставно, дискриминација Албанаца је толика да је неопходно увођење неутралних

Поводом конференције „КОСОВО: КОНФРОНТАЦИЈА ИЛИ САРАДЊА“ одржане у Холандији фебруара ове године

Пише: **Владан А. ВАСИЛИЈЕВИЋ**

и непристрасних посредника у поступак тражења решења која би задовољила интересе свих страна у спору. Додатно продубљивање сукоба везује са за сталне оптужбе званичника да су тежње албанског вођства на Косову сепаратистичке, део старог пројекта стварања Велике Албаније, уз потезање многобројних грехова из ближе и даље прошлости. Међу разлозима за утврђивање права доминантног народа у односу на мањинске народе, који одлучно не пристају на такав статус, налазе се и крајње проблематичне **тезе о тлу и крви**, које узвратно онда користи и мањинска група како би „исправила“ тумачења супротне стране и доказала већину оспораваних јој права. Почетак или крај рашомона који се кроз та и таква настојања ка расплету само даље заплиће?! Јер, суштина проблема на којој се односи опасно поларизују је: **недоказано оптуживање албанских грађана за изазивање сукоба, наоружавање, припремање за рат, праћено неуверљивим и исполитизованим судским процесима у последње време, и стварно грубо кршење људских права на штету Албанаца, али и непоћудних Срба и Црногораца и припадника осталих ет-**

ничких група. Најозбиљније су угрожена сва неопуштава права: право на живот, на слободу, слободу мишљења и савести, забрана дискриминације по основама расе, националности, пола и нарочито политичких уверења. Искључене су могућности коришћења права на образовање, рад, старање о васпитању деце.

КОМПРОМИС КАО ОБАВЕЗА

У суочавању са оваквим приликама на Косову и са још увек крајње неповољним развојем кризе на просторима некадашње Југославије у целини, која непрекинуто угрожава мир и безбедност на знатно ширим, за цео свет изузетно осетљивим подручјима (Балкан, Средња Европа и њен југ), учињен је још један покушај да се бар **отворе врата** за разговоре између Албанаца и Срба на незваничном нивоу, научном, из чега би евентуално настала потреба и објективна могућност да се даљи разговори пренесу у подручје политике и озбиљних државних послова. У тај разговор су се укључили и добри познаваоци југословенских прилика из целе Европе, што је било итекао корисно и од не мале помоћи главним учесницима, ако се тако може рећи за групе стручњака из Приштине и Београда. Конференција **„КОСОВО: КОНФРОНТАЦИЈА ИЛИ САРАДЊА“** одржана је у Холандији од 21. до 25. фебруара 1994. године. Била је подељена на два дела, Амстердам и Нијемген, између којих је један дан био посвећен размени мишљења у Холандском парламенту (Одбор за спољну политику) и Министарству иностраних послова Холандије. Главни организатор је био POLITICAL CULTURAL CENTER 042 при Универзитету у Нијмегену, а домаћин првог дела је и INSTITUTE FOR THE COORDINATION OF SOCIAL SCIENCE RESEARCH из Амстердама.

Учествовало је око тридесет стручњака из Холандије, Данске, Белгије, Немачке, Аустрије, Италије, Албаније, Велике Британије, Француске, Хрватске и Југославије (Београд и Приштина). Реч је о истраживачима Југославије и њених прилика и обичаја одраније, често добрим познаваоцима српског језика, људима, значи, који се превасходно опредељују за тражење научних истина, постављајући политику у рационалне, најнеопходније везе с њима. Приступили проблемима је био вишедисциплинарни, што је омогућило састав учесника по њиховим профе-

сионалним опредељењима: социолози, геополитичари, филозофи, историчари, лингвисти, правници.

Конференција у Амстердаму и Нијемеену је практично наставак расправа о косовском проблему, уприличених до сада у више наврата и разним поводима, али увек са јединственим циљем да се превазиђу постојеће разлике и отпочну одговорни дијалози позваних, при чему наука за себе у свему томе тражи искључиво место катализатора и позваног тумача оних питања која у највећој мери производе сучељавања и предмет су опасних једностраности када о њима расправљају сами представници Албанаца и Срба, чак и на незваничним нивоима. Пре Холандије састанци су уприличени у Бечу, Берлину итд. Параноична зазирања југословенских и српских званичника од излазака изван граница земље на овакве састанке заиста су бесмислена. Састајање на страни условљено је чисто практичним разлозима. **Није резултат србифобских завера.** Неспорно затварање Југославије и Србије према свету, дискриминативан однос према сваком ко се било када и било у чему замерио преосетљивом београдском естаблишменту доводе у крајњу неизвесност долазак стручњака за које се с пуним правом сматра да су потребни и корисни саговорницима о свим овим питањима. **Разумнија политика би итекао због себе и свог интереса била чак и иницијатор скупова овакве врсте и имала смисла и осећања да саслуша свако мишљење, примерено или непримерено њеном пробирљивом укусу.**

СВАКО СВОЈА ВИЂЕЊА

Сами разговори су протекли у сучељавањима разноврсних погледа, али увек са трепљивошћу и спремношћу да се саслуша неистомисљеник, одмери вредност чињеница *pro et contra*. Зато би се и делимитичан одговор на почетно питање о постојању или непостојању предрасуда код тумачења појава и збивања могао одредити у два правца. У самом садржају анализа нису се могле избећи предрасуде, али у зајамним односима учесника оне су биле заборављене: отвореност с којом се расправљало и о можда најнепријатнијим спорним стварима показивала је да се ништа не узима за зло, не сматра се недобронамерним зато што потиче од супротне стране. Можда је то управо било и пресудно да се као један од општих закључака уобличи и осећање стручњака да **није све безнадежно** како је изгледало, с тим што треба много стрпљења и разумевања да се крене са мртве тачке, на којој и српске власти и албанска демократска алтернатива, свако због својих виђења проблема, држе своје позиције претворене у утврђења око којих се води борба до исцрпљивања само да се не би превремено учинио неопрезан уступак. Наравно, за то нема оправдања, нити у прилог томе говори политички рацио, али такво стање обострано се може правдати. Крута и бескрупулозна политика Србије сигурно је погрешан пут за проналажење крајњих и трајних решења. Албанска алтернатива је неповерљива и због неспремности власти да на одговарајућем нивоу отпочне договоре, а и због многих недовољно реалних и научно заснованих процена о узрочно-последичној вези статуса и права покрајина у Уставу из 1974. и Уставу из 1990. године и сучељавања до којих је дошло после 1990. године са тенденцијама сталног погоршавања. Заборавља се да су истине негде између и да се до њих може доћи једино зајамним уступцима, не дирајући у интересе ни једне ни друге стране. Управо такве оцене су постепено пре-

овладавале и током разговора у Амстердаму и Нијмегену, да би на завршетку означиле коначни смисао и учинак целе расправе. Неопходност промена затечених позиција постала је јасна свима, а приметна су била и мењања ставова у том правцу и некадашњих горљивих заговорника неправде према Албанцима на коју се одговара искључиво или готово искључиво осудом Београда и претњама српским властима. Те осуде свакако стоје и потребне су. Међутим, оне имају смисла једино ако су у границама разумног и сразмерног грешкама. Даље од тога имају додатне и трагичније последице.

Уводно излагање министра иностраних послова Холандије др Р. Н. **KOOIJMANS**-а „Једино решење: Обновљање аутономије и поштовање људских права“, које није било до краја ишчишћено од извесних могло би се рећи пре опомињућих него претећих тонова, указало је на неопходност мењања ставова и Срба и Албанаца, како би се пронашао излаз из ћорсокака. Нагласак је на аутономији, чију каквоћу тек треба одредити. Значи, нема прејудирања, нити инсистирања на ранијим стањима. Додатно, мора се престати са кршењем права човека: обавеза која се поставља пред цео цивилизовани свет.

Суптилне анализе о ксенофобији као логичном следу етничког насиља у Југославији која се распала (G. Bowman), о идентитету и безбедности (H. Wiberg), о прошлим и садашњим етничким доминацијама и стратегији Срба и Албанаца (R. Grémaux), о дезинформацијама у историографији и националним спорovima (M. Dogo), о католочанству и збивањима на Косову (Г. ван Дартел) и својеврсностима албанског језика као основа за препознавање идентитета (V. Vermeer), заједно са осталим извештајима чињенично су отварале простране просторе за будуће расправе и тумачења спорова који трају не од јуче.

СТРЕПЊИ ВИШЕ НЕГО РАНИЈЕ

Непосредна виђења Албанаца су јасна. Учинили су поштовања вредан напор да и овом приликом поткрепе тешку ситуацију у којој су се нашли применом мера ванредног стања и уставним променама у Србији извршеним 1990. године. У основи, све или углавном све што су понудили је неспорно. Албанци су обес-

прављени у свим областима свакодневног живота. **Немају школство, оспорена им је својеврсност одређених грана науке, доведене у питање научне установе, етнички чиста полиција уз помоћ исте такве војске и етнички највећим делом чистих привредних пословодстава и органа управе не презају од најгрубљих облика дискриминације.** Не поричу и угроженост права припадника других етничких група. Дозвољавају да је стање на Косову одраз једног општег стања људских права у Србији и Југославији. Не може им се спорити ни да је претходна Југославија пружала више гаранција за правну сигурност, а да ова садашња није у стању да то учини. Уосталом, дубиозност нове југословенске федерације је предмет многих стручних и научних расправа и ван Косова. Ма колико то било болно сазнање чињеница је и да алтернативна државна власт после Качаника функционише на Косову (плате чиновника и просветних радника, социјална политика, мере за ублажавање крајње лошег стања у здравству и сл). Ипак, имало је ту и тумачења појединих појава неодлучивих пред озбиљнијим и научно провереним доказима о супротном. На пример, питање миграције Албанаца под притисцима, прапочети етничких чишћења, геноцида над Албанцима, функцији наталитета код албанског живља у ширим контекстима политике на дуже време, оспоравање било каквог разумевања и подршке за проблеме Албанаца у осталим деловима Србије и Југославије. Извођење оваквих расправа на виши европски ниво, уз одговарајуће аргументације, брзо је указивало њихову реалну незаснованост. Резултати истраживања на Филозофском факултету у Београду (М. Благојевић) и о интеретничким односима у Институту друштвених наука и Европском покрету у Србији (Д. Јањић и В. Готи) у свему су релативизирали албанска становишта и подстакли учеснике у разговору да се истрајно залажу за премошћавање сваке искључивости.

Мишљење Албанаца да би њихово пристајање на званични разговор у постојећим условима значило признавање неке врсте државног удара на Косову 1990. године треба уважавати. То налаже политички и државотворни разум тамо где га има. Ипак, не би с тим ваљало прекинути сваки контакт и дозволити да се љуштуре које су већ добро окоштале још више стврдну, остављајући као пресудни излаз отворени сукоб. Ствари се управо крећу на томе. Зато би заиста требало дати нове подстицаје науци да одигра до краја веома вредну улогу алтернативе које у политици у обе средине очигледно нема у оном пожељном, па и неопходном смислу. Конференција КОСОВО: КОНФРОТАЦИЈА ИЛИ САРАДЊА је веома значајна ако се на речени начин размишља. Зборник докумената са ње, на српском, енглеском, и албанском језику, биће вероватно допунски допринос целокупном напору. Најзад, ту је скоро појављивање и зборника радова стручњака који су учествовали у две сесије округлог стола „Југословенско албански односи“ (Будимпешта и Охрид 1993), као увод у амбициозно замишљено емпиријско истраживање на ту тему, око кога ће се окупити истраживачи и из Приштине и Београда. Треба веровати да се ту отварају нешто светлији хоризонти од садашњих и помоћи да се они што је могуће пре даље осветле. А то је у алтернативи рат или мир, сигуран избор јединог могућег одговора на све опаке изазове времена у коме се живи са више стрепњи и страхова него ваљда икада раније.

(САМО)УБИСТВО ДАДЕ ВУЈАСИНОВИЋ

УМРЕТИ МУШКИ

„Ако ми некада падне саксија на главу, немојте помислити да је то био несрећан случај“, изјавила је једном, не тако давно, Радослава Дада Вујасинових

Дада Вујасинових пронађена је мртва, у свом стану, на седмом спрату једне новобеоградске зграде, закључана са неколико брава. Хитац из ловачке пушке испален у Дадино срце није чуо нико од комшија. Док овај текст настаје, из полиције још нема званичног саопштења ко је повукао обарач. Да ли се ради о убиству или самоубиству.

Било да је реч о једном или другом, остаће записано да је Дада била један од ретких новинара која је у ова проклета времена живела. ПИСАЛА и умрла мушки. Иронија судбине је да је њу, која је обишла готово сва наша ратишта, метак стигао у фотељи, у папучама, пред упаленим телевизијским екраном. Боже, шта ли је тада гледала?

Дадин живот завршен је у тридесетој години. Иза ње је остало пет година рада у „Дуги“ и гомила текстова на којој би морао да јој позавиди свако ко иоле држи до ове професије. На несрећу, данас таквих и нема баш превише.

Новинарство за Даду Вујасинових биле су чињенице и истина. Патриотизам као чињеницу није признавала. Ваљда се зато многим и замерила. Не рачунајући обичне „штакоре“, Дади су претили и људи попут шефова полиције, војске и мафије. Бивши шеф државе ју је због текста, у коме се каже да власт и мафија седе у истој клупи, тужио суду. Али се у судској дворани појавила само Дада. Бора Јовић није имао храбрости да дође. Победницима је, још и пре званичне победе, у свом тексту поручила:

„Сутра, кад будете писали нову историју, бар мене, хвала богу, не можете лагати, јер ја сам кроз све то прошла“. После серије убистава у Београду Дада је позвала телефоном Аркана и питала ко је следећи. Одговор је гласио: „Ти си следећа, напиши то слободно“. Написала је.

Забележићу две изјаве, две прве реакције, које сам чуо после вести о Дадиној смрти и које нису биле намењене јавности.

Једна колегиница са РТС-а је рекла: „У каквој земљи ми живимо! Сви ти месецима прете јавно. Онда те пронађу мртву и у новинама се појави вест о смрти из којје ништа није јасно“.

Новинар црне хронике нашег најкриминалнијег дневног листа ми је рекао:

„Знам да су јој сви претиди. Био сам на лицу места. Међутим, нема ни једне чињенице која би могла говорити да је реч о самоубиству, или присиљавању на самоубиство. Ко зна, можда ипак, грешим.“

Дада је сахрањена на Новом гробљу, без иједне речи. Све су рекле сузе неколико хиљада пријатеља, колега и родитеља. Опело су држала два православна свештеника. А познато је да свештеници не долазе на сахрану самоубицама.

Да ли то о овој смрти неко, можда, зна нешто више?

Да ли је дошло време кад више нико и не прави разлику између убиства и самоубиства? Дакле, како рече Тирке, Дада Вујасинових је убијена. Истрага ће, можда, само утврдити на који начин.

Збогом, Дадо.

Градиса Катих

СРБИЈА ПО МЕРИ ЧАУШЕСКУА

АФЕРЕ ЋЕ УКИНУТИ ДЕКРЕТИМА

**Почело је 9. марта глуменим
следовањем демократије. Уследиле
су отмице, крађе, пребијања,
претње, протеривања... Завршило се
једном чудном смрћу**

Пише: Сандра ПЕТРУШИЋ

У тренутку када је беснела „пустињска олуја“ новинари, CNN су седели у Багдаду, престоници сопственог непријатеља, у својим удобним и сигурним апартманима, уз могућност да извештавају колико хоће и о чему хоће. За разлику од Садама Хусеина, Николас Чаушеску је био тврдокорнији. Њему се у једном тренутку учинило да Деса Тревизан није најбољи избор „Тајмса“ па је овој лондонској кући предложио да промени дописника. Али и њему је било довољно само недељу дана да схвати којим је путем кренуо, па је брзо поништио своју одлуку. Тај пут се до сада нико није усудио да пређе. Ми имамо ексклузивну прилику да видимо шта је на његовом крају.

Не може се рећи да савезни министар за информисање Слободан Игњатовић није забринут због одлуке коју је донео и поред чињенице да он мора зауставити „бесомучни медијски рат који се води у Југославији“ и то са њене територије. Јер да није забринут, не би му било потребно да одмах после експлозије коју је изазвао на нашем медијском небу потражи подршку у Милораду Вучелићу, а овај у дежурној пророчици Миљи Регулус, задуженој да открије и пету димензију већ сасвим видљивих ствари. И тако је Милорад Вучелић темељно прионуо на посао. Чак је себи дозволио и благи укор г. Игњатовићу који је пропустио толико времена да учини оно што „све земље у свету које држе до себе“ обично чине и појаснио да су новинари AFP и CNN само пиони које око прста врте прави кривци попут: „Времена“, „Студија Б“, „Борбе“... Дакле Вучелић сматра да су: „сатанизацији српског народа темељи ударени у Београду, а да се сада та иста пропаганда преноси у тим листовима и телевизијама, што ће рећи да они раде заједно и уиграно“.

И мада су прогон страних новинара подржали сви они за које се знало да ће га подржати, као и сви они који су морали да га подрже, и мада су опет активирани институције попут „три жене у црнини из Лесковца“ које сматрају да су ти новинари сејали „семе зла и раздора“ на нашем иначе тако благородном тлу, цела акција би дошла под сумњу да се није ог-

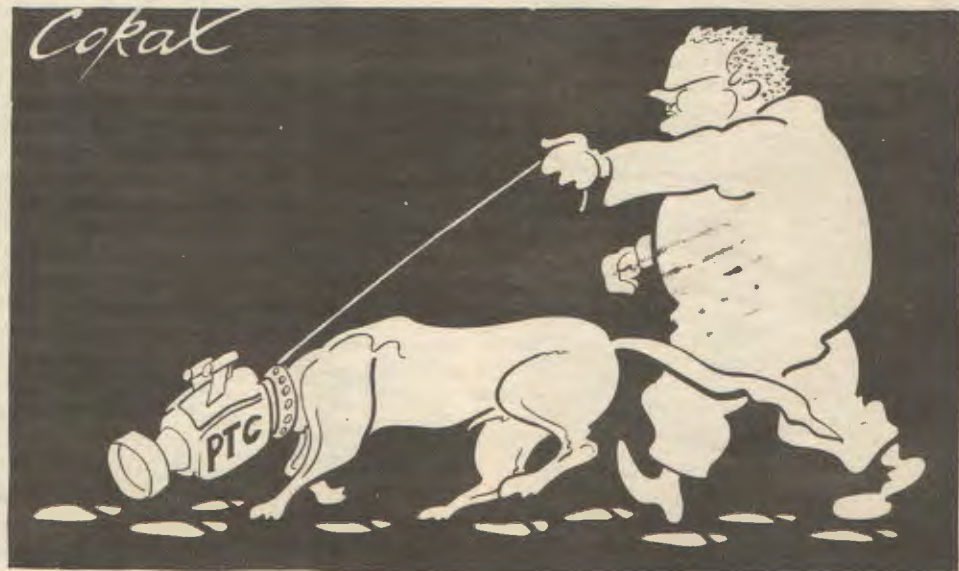
ласила и читачица саме сржи „небеског народа“ која је све те новинаре назвала правим именом — петоколониши. Али, то није било све: она је предложила да се на телевизији отвори и пети канал на коме би се запослили сви петоколониши, не би ли се једном нашли на истом месту.

ПОЧЕЛО ЈЕ 9. МАРТА

Управо та имбецилно изговорена реченица је разлог да се свим новинарима који нису у стању да схвате новоуспостављену дисциплину под неразумним називом „патриотско новинарство“ заледи крв у венама. Јер, предлог да се сви окупе на једном месту изречен у недељи у којој су не само одузете акредитације новинарима неколиких најугледнијих светских кућа већ и у којој је сахрањена једна од најхрабријих новинарки — Дада Вујасиновић, мање личи на малициозност једне не баш интелигентне жене, а више на најаву прегруписивања за одстрел.

Међутим, не може се рећи да се све то догодило изненада и да нас власт није тренирала за такав тренутак. Обазриво и пажљиво дозирано, она је систем „ликвидације“ непожељних новинара отпочела још приликом деветомартовских демонстрација. Тада су први пут на нашем тлу новинари добили исту количину батина и сузавца која је следовала и демонстрантима. Тада су први пут извучени филмови из фотографских апарата и тада је први пут МУП упао у једну ТВ станицу (НТВ Студио Б) да би силом, а не налогом, спречио даље емитовање програма. Међутим, тада нам је такође предочено да у свим демократским земљама света новинари такође добијају батине приликом демонстрација, да се тамо дешавају чак и горе ствари, да би било пожељно да се осетимо поносним што смо се укључили у светске токове демократије и свих ризика које она носи.

И тако смо били поносни и наредних годину дана, када су независни и слободни листови ницали попут печурки и стварали илузију да се нешто дешава на нашем масмедиајском небу

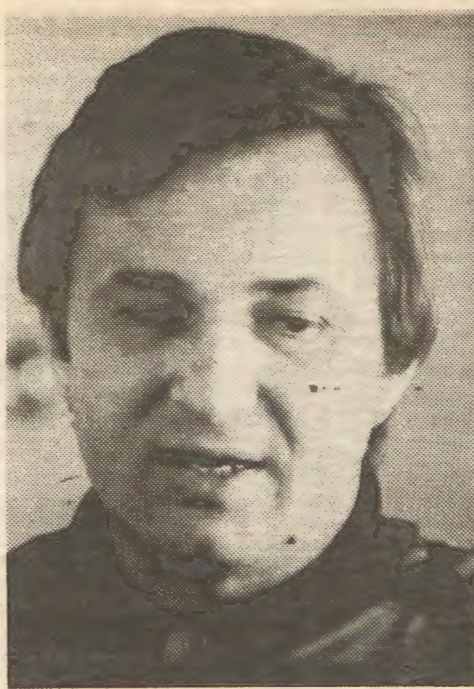

Рељић, Којадиновић: отмица, крађа... претње се подразумевају

Уз вентил који је удељен путем листова које чита пар хиљада људи, дошло је до затварања две највеће новинарске куће у Србији — РТС и Танјуга — за све „неподобне“ новинаре. Средином 1992. дошло је до великог чишћења ових установа и то не само од новинара попут Милице Лучић-Чавић, Бранке Михајловић, Милице Пешић... већ и од „неподобног“ садржаја попут радио емисије „Време радозналости“ која је оцењена као сувише исполитизован искон из првобитног лежишта, с обзиром да је своје таласе отворила за различита мишљења.

Чишћење водећих медија је у првом тренутку сасвим задовољило актуелну власт, а што је најгоре, имали су и разлога за задовољство с обзиром да су „издајнички“ медији покривали радозналост незнатне мањине становништва. Све је функционисало како треба до срамне одлуке УН да санкције примени селективно и да их скине са независних медија. Скупа опрема пошла је ка НТВ Студију Б и претила је опасност да ова телевизијска станица значајно про-

Миломир Марић, некадашњи главни уредник „Дуге“, није прошао без знакова тортуре. Он се после напада који су на њега извршила лица која је сам идентификовао као пријатеље Жељка Ражнатовића — Аркана, пред очима јавности појавио са видним повредама лица. Мада су његове повреде и оно што му се догодило изазвале мучнину у јавности, све то се некако и могло приписати „ризик професије“ да није било пратећих појава које су указале да је новинарство код нас много више од уобичајено угрожене професије. Наиме, после напада који је на њега извршен у ресторану „Мажестик“, г. Марић је био принуђен да се нађе на улици без указане медицинске помоћи и без доласка милиционера који би по службеној дужности извршили увиђај. Наравно, као и сви остали, и овај случај је до данас остао неразјашњен, а „Дуга“ је добила новог уредника.

АФЕРА НЕЋЕ БИТИ

Сви ови ударци на седму силу ипак изгледају као дечја игра у поређењу са оним што се догодило у ноћи између 1. и 2. јуна 1993. када се на списку малтретираних нашло двадесет и више новинара, међу којима и шеф Ројтерсовог дописништва као и фоторепортер Асошијетед преса. Тачно је да су у свим земљама света новинари добијали батине током демонстрација, али никада раније се није догодило да милиција легитимише новинаре, ухапси их, приведе у затвор, а затим бије. Није се догодило ни то да милицијска екипа упадне у просторије Међународног прес-центра, без легитимисања оборица под припаднике угледних светских медија, а потом их изложи физичкој тортури. И оно што је најгоре, а што се такође никада није догодило, да никада нико не понесе консеквенце због таквог чина. Узалудно је „Хелсинки воч“ слао писма оштрог садржаја Слободану Милошевићу због оног што је на београдским улицама чињено припадницима седме силе, узалудно су се ангажовале све светске хуманитарне и новинарске агенције. Не само да нису нађени и кажњени кривци, већ никада није потегнута ни акција да се тако нешто учини. Ова власт је једним бруталним гестом свима ставила до знања да се код нас неће догодити нешто попут афере „Вотергејт“ из једноставног разлога — од тог тренутка па надаље у Србији ће постојати само „патриотско новинарство“ коме неће падати на памет да открива којекакве афере.

шири круг својих гледаоца. Учињено је „што се морало“ — чим је опрема у вредности од 230.000 долара прешла мађарску границу, нестала је у непознатом правцу. Узалудно је Драган Којадиновић трагао за починиоцима и за опремом и узалудно је најављивао скорашњи расплет афере који ће му омогућити нагла заинтересованост Републичког МУП-а за њихов случај. Уместо расплета достојног енглеског трилера, догодило се нешто што је више личило на Спилејнове романе — оружани напад непознате четворице на нову пошиљку која је садржала репетитор. У драматичном нападу крај Келебије људе су непознати нападачи покушали да униште комби и одузму опрему, Студио Б је уз помоћ Капетана Драгана ипак изашао као победник. Г. Којадиновић је објавио да располаже поузданим подацима ко стоји иза свега тога и да ће их ускоро објавити. То се, као што знамо, није догодило никада, а у јавности се дуго иза тога нагађало који су били мотиви Драгана Којадиновића да нагло заћути о овом догађају и да ли они имају везе са све чешћим претњама (њему и његовој породици) којима је био изложен.

СЛУЧАЈ РЕЉИЋ СЛУЧАЈ МАРИЋ

Када је овај догађај који је дуго потресао нашу јавност дефинитивно заташкан, догађаји су почели да се нижу као на филмској траци. Дошло је и до прве отмице чија је жртва био Душан Рељић, новинар недељника „Време“. Отмица која је извршена посред дана, нападачи који су били „фини и професионални“, питања која су имала везе са контактима које је овај новинар имао са иностранством и релативно срећан завршетак (Рељић је пуштен на слободу без видних знакова тортуре), многим са личили на дело професионалаца. Чак се у чаршији причало да је умешан ДБ. Ипак, епилог није био баш тако срећан — догађај никада није расветљен нити се ко потрудио да га расветли, МУП никада није нашао за сходно да изда неко саопштење, а г. Рељић је сретније дане потражио ван граница наше земље.

Брана Црнчевић: испунили су му жељу о Бироу за „петоколонаше“

Да је тако, сведочи нам нова тура „чишћења“ која је отпочела са одузимањем акредитива угледној новинарки „Тајмса“ Деси Тревизан која је оптужена, између осталог, за уништавање слике председника Милошевића, које се догодило још давне 1991. а које је тек сада неком засметало (ваљда када је сила стигла до кулминације), а које се завршило протеривањем новинара CNN, AFP, Krišćen sajnс mоnitоrа, Skaj njuza, Le mоnda, Радио слободне Европе... за сада. Наравно, све је то пропратено „разумним“ образложењима у којима смо сазнали да су ти новинари уредно блатили нашу земљу, причали неистине и тражили кривицу тамо где је нема.

Опет су се огласиле светске организације, на челу са Међународном федерацијом новинара из Брисела. Југословенска влада је замољена да не вуче такве потезе и да не води своју земљу у још већу изолацију од оне у којој је, чак јој је понуђено и да се појави са конкретним замеркама које ће меродавни људи размотрити и исправити уколико стварно постоје докази да су неки новинари кршили правила

своје професије... Узалуд. А и зашто би? Па зар није Удружење новинара Србије реаговало одмах са упозорењем да се таква одлука морала донети много раније, зар се није огласио Брана Црнчевић са светлом идејом да никаква објашњења нису потребна јер ти новинари сами знају због чега су протерани и зар није реаговао чак и „љути противник“ свега што садашњи режим представља — Војислав Шешељ, дајући им не само за право већ и ударајући аплауз?

БОЖОВИЋЕВА НАЈАВА

Наравно, у свим тим изјавама нико није нашао за сходно да објасни због чега смо изгубили медијски рат, због чега су сви ти новинари месецима по свом доласку у Југославију тумарали без циља док нико није имао намеру да им пружи ни информацију, ни полазиште, ни транспорт на угрожена подручја... Зашто се нису понели као Хрвати који су ширећи руке и врата најбољих хотела дочекали све припаднике страних медија... Такође се нико није сетио да нам објасни зашто се наша влада није у тренутку када су Муслимани провоцирали напад на Горажде није одлучила на спасоносни корак и послала новинаре CNN на место провокација да забележе и пошаљу у свет истину, уместо што их је најурила одавде. То им очито није било битно, али им је било битно да „непријатељско“ деловање ових новинара повежу са непријатељским деловањем наших новинара, не би ли на тај начин одсвирали увертуру за оно што нас тек чека.

А шта нас чека?

„Један број новинара у овој земљи се још одржава да прими плату у земљи или иностранству захваљујући томе што благи свој народ и шири неистину о њему. То је изванредна основа неким страним дописницима да заправо политику својих влада, која је супротна чињеницама и истини о стању у Југославији и положају српског народа, темељи на писањима тих новинара“, каже Радоман Божовић, председник Већа грађана у Савезном Парламенту. Из ове

Последња прегршт земље за Даду

изјаве је сасвим јасно шта нас чека. Прво — јасно је да све што није хваљење и величање свега што актуелна власт чини представља продукт неистине. Друго — акценат је стављен на речима „још одржава да прими плату“ што значи да је то за сада само одржавање, а да га већ сутра више неће бити.

Ову тезу поткрепљује и изјава „Удружења ратних репортера“ (!!) који „траже да се на исти начин као са страним дописницима поступи према њиховим домаћим симпатизерима и марionетима из „Студија Б“, „Борбе“, „Б92“, „Времена“ и других редакција“ што би практично требало да значи да ће ускоро бити укинута не само право на новинарску професију већ и новинари, пошто ни једно удружење на свету у свом статусу нема регистрованој неку категорију која се зове „патриотски новинари“, а која ће у догледно време владати нашим масмедиским небом.

Бес са којим се социјалистички клер обрушио на независне медије ипак је зачуђујућ: Не зато што је неко веровао у то да у СРС-у постоји нешто што би се могло назвати „клицом демократије“ и не зато што неко живи у илузији да су независни медији нешто са чим власт хтела — не хтела мора да живи, већ зато што им оваквим нападом даје важност коју је раније тако вешто избегавала. Ако се вратимо уназад, схватићемо да је хладни рат који је владајућа странка водила против независних гласила био више него ефикасан — пустила их је да говоре колико хоће за свој број давно утврђених поклоника, а одузела им је право да њихова реч има икакве важности за неопредељене и њима опредељене. Учинила је то на крајње једноставан начин, одузевши важност било ком медију, па чак и својим личним. Истренирали су грађане да више не верују никоме и ничему што чују, научили су их да наши новинари нису они исти који живе у другим земљама, онима који откривају афере и којима се ништа не може догодити јер иза њихове смрти остају белешке које ће неко искористити. Вероватно смо једина земља на свету у којој би уколико би се на насловној страни појавила слика неког министра у загрљају младића на великом брачном кревету сви поклоници тог министра без тренутка размишљања рекли „фотомонтажа“.

И баш зато није јасно чему овај „одстрел“ новинара. Можда зато што им се љуља више него раније? На жалост, пре него што се њима озбиљно заљуља, јасно је да ће се новинарима заљуљати много више. Као што њихова одлука да уклоне стране новинаре и допусте свету да се информише само од Муслимана и Хрвата није била мудра, неће бити ни ова. Али они не вуку мудре одлуке, већ само оне које их радују.

ДРАГИША КАШИКОВИЋ

„ДУПЉАЦИ“

Комедија у четири чина и „Партија те тужи, партија ти суди“

АФОРИЗМИ

Издавач: Српска реч

Рецензенти: проф. др Ратко Божовић и Александар Баљак

Пропратни текстови: мр Радован Калабић, Илија Р. Лубарда и Александар Чотрић

Ликовно техничка опрема и илустрације: мр Миленко Михаиловић

За издавача: Даница Драшковић

Пластификоване корице, формат Б-5, 76 страна

ЦЕНА У ПРЕТПЛАТИ 30% НИЖА: 7 н. дин.
КЊИГА ИЗЛАЗИ ИЗ ШТАМПЕ ДО КРАЈА МЕСЕЦА АПРИЛА

НАРУЧБЕНИЦА

претплата на књигу Драгише Кашиковића „Дупљаци“ и „Партија те тужи, Партија ти суди“

Наручујем _____ примерака књиге

Име и презиме _____

Адреса _____

Телефон _____

Овај исечак заједно са петим примерком уплатнице послати на „Српску реч“, Бранкова 13-15, Београд са назнаком „за књигу“, жиро-рачун за нове динаре: 40801-603-0-27562 СПП Стари Град корисник: „Српска реч“, сврха уплате: претплата на књигу

ЗАШТО „ПОВЕРЉИВО“

У свему ономе што се код нас у последње време догодило са новинарством и новинарима и уклапа се и не смрт Радославе — Даде Вујасиновић. Мада је то прича о ризицима професије тако нараслим у овим данима једна тако страшна и тако болна смрт ипак превазилази оквири нашег разумевања.

У полицијским извештајима са ознаком „поверљиво“ стоји да је Дада Вујасиновић 11. априла ове године у 1 сат ноћу извршила самоубиство ловачком пушком. Међутим, званичног саопштења још увек нема, а напетост у јавности је из дана у дан све већа. Поводом Дадине смрти прво се огласило Независно удружење новинара Србије које је од званичника затражило да се ова смрт детаљно испита, а затим су се са истим захтевом појавили и Демократска странка као и Покрет за људска права. Сви они сматрају да уколико се не поведе темељна истрага и не расветле околности те смрти, иде се даље ка „заstraшивању новинара да делује у складу са захтевима званичне политике“ (саопштење Покрета за људска права).

У контексту свега тога и уз сазнање да је Дада Вујасиновић спадала у ред храбрих новинара који су своју дужност обављали са максималном професионалношћу, поштена истрага је само један део дуга према њој, „према новинару који се усудио да пише о стварима о којима други нису смели“, како стоји у саопштењу Демократске странке.

ИДИЛА СКУПШТИНСКОГ ОДБОРА

НЕУПОРЕДИВА ПОЛИЦИЈА

Три дана је прошло од бомбардовања Горажда. У аутобусу, на улици, у самопослузи — људи су забринути. Питају се шта је тачно и очекују да ће од Скупштине Србије добити одговор.

А у Скупштини — ништа ново.

И обезбеђење, и сервирке, и посланици смеше се и куртоазно примећују да се време пролепшава. Као из дневника Мире Марковић. Енглеска конверзација у земљи која сахрањује своје жртве рата, а да „никакве везе са ратом нема“.

Улазим у салу на четвртном спрату, где се одржава седница Одбора за рад, борачку заштиту и социјална питања.

Присутно је девет посланика, на челу са председником Одбора, а бившом министарком — Бранком Јешић. Госпођа је слављенички расположена, с обзиром да је присутан нови министар Радић, „коме смо пропустили да честитамо наименовање“. Поздрављају се и остала господа (пре би се могло рећи другови) из министарства: Тома Радојичић из Министарства финансија, гђа Ана (некакав саветник) и ђаво би га знао ко све још.

Пет посланика СПС-а презадовољно што се поново видимо.

Два посланика ДС-а су уздржана.

Две посланице СПО-а (Зорица Денда и ја) су намргођене и опозиционог расположења.

Прва тачка дневног реда је Предлог закона о друштвеној бризи о деци.

Господа из министарства су јако заинтересована за децу. Из њиховог околишавог излагања (када ће се научити да говоре нормално, српски?) сазнајемо да је потребно повећање материнског и децејег додатка, уз стимулсање наталитета (питај се како би ове њихове говоранице прошле пред народом који се у „Спо-ни“ свакодневно окупља?!).

Слажемо се са предлогом закона који смо ми, из СПО-а, и много раније хтели да донесемо, али је њима тада била важнија Полицијска академија.

Нико од њих не помиње како ће се решити проблем незапослености младих мајки и да ли деџа заштита и социјализација подразумевају укидање цена насиља и касапљења на званичној телевизији.

Уз тријумф због једногласног усвајања претходног закона (то је опозиција којом се Председник Републике поноси), Бранка Јешић ставља на дневни ред Предлог буџета у начелу.

**Забележила: Александра ЈАНКОВИЋ
народни посланик, СПО**

Министар за финансије говори о разумним расходима, стабилном динару (баш сам мало пре купила цигарете, али дилер није хтео да ми прими динаре!) и солидној суми за социјалну заштиту.

Нико из СПС-а нема приговора.

Јавља се директор Клиничког Центра Стаматовић да подржи Владин буџет.

Не говори о томе како је издао наређење да лекари Клиничког Центра не пишу рецепте за дефицитарне лекове.

Бранко Јешић закључује: „Колико видим, изгледа да ће Одбор једногласно усвојити предлог буџета!“

Седам ђутача клима главом, а посланица СПО-а Зорица Денда каже: „Не знам као сте извели овај закључак, али што се нас из СПО-а тиче, не постоји шанса да подржимо буџет у коме се, на пример, за набавку опреме за Министарство унутрашњих послова одваја 57.117.700 марака, а за борачко-инвалидску заштиту 44.200.000 марака“.

Ја додајем: „А за културу — 39.162.805 марака“.

Настаје нелагодност, Бранка Јешић је изненађена, а министар Радић повређен.

После гомиле бирократско-технолошких флоскула (кажи ми како говориш, па ћу ти одмах рећи да ли си комуниста!) каже: „Госпође, не може се тако гледати. То је економски неоправдано. Ради се о неупотедивим категоријама!“

Остајемо при свом „неоправданом, лаичком“ ставу уз напомену да ћемо на седници Скупштине ми изнети своје научно незасноване примедбе, остављајући грађанима да сами утврде како се не може поредити значај набављања нових пендрека са исплатом пензија и инвалиднина.

Демократе нас у начелу подржавају, али у коначном гласању остају уздржани. Поштено!

Пошто смо „разбиле“ јединствено самозадовољно расположење, председница Одбора последњи пут покушава да створи атмосферу народног јединства, стављајући на дневни ред Закон о изменама и допунама закона о социјалном осигурању.

Влада је опет благоглавољива, а директор Клиничког центра подржава већу стопу за социјално осигурање, образлажући да ће то бар мало поупунити празне фондове.

Опет су сви ЗА, а нас две, СПО-овке-ПРОТИВ. Нећемо прихватити ово повећање, док се не нађу и не осуде они који су фондове испразнили. Нећемо га прихватити док лекари не могу да слободно пишу рецепте за бесплатне лекове. Нећемо га прихватити док се користи систем „пресипања из шупљег у празно“: смањивање пореза на плате грађана за 4%, уз додатни порез од 5% за будуће пензије и социјално осигурање сељака.

Седница је завршена, а повратак доброг расположења СПС-чанова гарантује нова кафа, коју ће присутни чланови министарства попити код Бранке Јешић. Живели протокол и репрезентација Скупштине од милион и по марака!

Одбијам понуђени позив на кафу, да би се са Зорицом Дендом вратила у реалност.

Испред Скупштине људи и даље причају о Горажду.

Једно мишљење о **Радоману Божовићу**:
Ни мањег човека — ни већег криминалца!

Да РТС не би сликала **Зорана Лилића** у празним фабричким салама суботичког „Севера“ радници су за време његове посете симулирали рад.

И господин **Лилић** симулира — обављање функције председника СРЈ.

Према писању штампе, мафија на Сицилији контролише десет одсто тамошњег бирачког тела.

Код нас је ситуација још неповољнија. Овде мафија, уз помоћ телевизије, контролише око тридесет посто бирачког тела.

На конференцији за новинаре Грађанског савеза Србије изречена је констатација „да се српско друштво затвара“.

Камо лепе среће да је у току затварање друштва Слободана Милошевића!

У Јагодини су прошлог месеца одржани традиционални „Дани комедије“.

Од понедељка, 18. априла манифестација је настављена у Београду. У Скупштини Србије.

Душан Михаиловић, председник Нове демократије — Покрета за СДБ каже да се председник Милошевић променио.

Тачно је да се променио — али на горе!

Немачки двонедељник „Ноје специјал“ најуспешније пародира жугу штампу, а многи читаоци му верују, иако објављује текстове под следећим насловима:

„Осмостогодишњи старац умро од сиде“.
„Мушкарац родио здраво дете“.
„Ванземалци киднапују бебе по Хондурасу“, итд.

А и у Србији читање верује у наслове, попут:

„Караџић: Можемо рећи да се приближава мир“.
„На авион није пуцано са српске стране“.
„Ублажавање санкција је могуће и пре мира у Босни“...

Према писању „Политике“, забележени су „охрабрујући знаци повећања производње“.

Колико се може приметити, повећана је само производња — непријатеља.

Командант Главног штаба Војске Републике Српске, генерал **Ратко Младић** издао је на горажданском ратишту наредбу да „све што лети буде оборено“.

„Небески народ“ не трпи никакаву конкуренцију.

Победник на италијанским изборима **Силвио Берлускони** јесте велики новински магнат, али по броју радио и ТВ станица, као и листа — није ни близу Слободану Милошевићу.

Милошевић апсолутно контролише Радио Београд, Телевизију Београд, „Политику“, „Вечерње новости“, „Дугу“, „Интервју“...

Савезни министар за информисање **Слободан Игњатовић** донео је одлуку о одузимању акредитација новинарима Си-Ен-Ен и агенци-

Пише: **Александар ЧОТРИЋ**

је АФП. Савезна влада је одлучила да припадници **Унпрофора** морају поседовати визе приликом уласка у СРЈ. У Београду су разлупана кола **Унпрофора**, док је „**Молотовљев коктел**“ бачен на зграду Комитета за избеглице...

Као круну процеса самоизолације очекујемо — почетак изградње бункера!

Глумца и посланик **Александар Берчек** поверава се „Студенту“:

„И ако икад не буде СПС, ја ћу остати социјалиста“.

Берчек је заиста безнадежан случај.

Радован Караџић контролише седамдесет посто територије у Босни.

Али врло често не може да контролише своје поступке.

Један маскирани „Тито“ недавно је проше-тао Кнез Михаиловом улицом.

Други „Тито“ седи на Дедињу.

Американци су приликом ваздушних напада на околину **Горажда** грешком погодили и сам центар града, при чему је убијен велики број муслимана.

Још неколико америчких бомбардовања српских положаја — и муслимани ће морати да потпишу капитулацију!

Срби у Босни су решили да најпре почисте сопствено двориште. Од муслимана.

Срушили смо им већину градова, па нека сада праве грађанску државу!

Није истина да смо ми градове рушили до темеља!

Срушили смо и темеље.

Муслимани ће као национална мањина у нашој држави имати право да говоре својим језиком, да негују своју културу, да иду у своје цркве...

Два америчка хеликоптера у Ираку оборили су амерички авиони.

Баш да видимо, да ли ће у знак одмазде НАТО деловати по америчким градовима?!

Амбасадор СД у Уједињеним нацијама **Медлин Олбрајт** поручује да „Срби америчке бомбе морају схватити као миротворне поруке“.

Надамо се да ће и Американци тако схватити обарање њихових авиона.

„Дуга“ је, у жељи да компромитује одређене личности, објавила списак личности које су, наводно, подигле свој новац из „**Дафимент банке**“.

Зашто „Дуга“ не објави имена оних који су из те банке узели туђи новац?

— Да ли „Дуга“ припада тзв. „мутој штампани“?

— Не. Та новина припада „црвеној штампани“.

Пре неколико година уплатили сте зајам за препород државе, а препород иигде на видику.

Међутим, право изненађење вас тек очекује.

Криминалу треба стати на пут — који води на Дедињу.

Председник је духовит човек.
Цео свет му се смеје!

Зашто правите циркус на улици, када постоји легално изабрани парламент!

Срби су провоцирали НАТО.
Нису предузимали никакве офанзивне акције.

Пропагандни рат смо изгубили онога тренутка када се истина о нама пробрла у свет.

Они имају завршену полицијску академију.
У школи унутрашњих послова провели су академских петнаест минута.

Када је Шешел отишао да обиђе Горажде, Милошевић није имао ништа против нових бомбардовања од стране НАТО-а.

Српски народ не може да се одбрани од оних који чувају његов национални интерес.

Да бисмо скратили читаву ствар:
Зашто одмах не успоставимо дипломатске односе са Црном Гором?

Комунисти желе уједињење са Русијом.
Они једноставно не могу без Србије.

Они сањају Југославију, зато делују тако мамурно.

Добривоје Будимировић Бица у интервјуу „ТВ новостима“ открива да се у младости рвао

са једном мечком

Претпостављамо да су супарници носили различиту спортску опрему — како би их посматрачи успешно разликовали!

Власти су погубиле познатог бизнисмена Шан Кај Вуво због издавања обвезница са високим каматама које потом његова компанија „Велики зид“ није могла да исплати хиљадама инвеститора.

Тако то раде киески комунисти!

Глумац Јосип Пејаковић који живи у Сарајеву, у интервјуу „Недељној Далмацији“ резигнирано каже:

„Бићу Киес“.

Судећи по политици коју води наше руководство, намеће нам се нешто другачији закључак:

„Бићемо Корванци. И то они — северни!“

Сви који се пријаве на адресу антирасистичког, хуманитарног, невладиног и нестраначког удружења „Бела рука“, које води Радомир Смиљанић, биће упућивани на српска стратишта из прошлости где ће мирно седети и чекати да их, недужне, убију авиони НАТО. До сада су се пријавили Енрико Јосиф, Ирена Џамоња, Милорад Павић...

Због значаја акције, апелујемо да се јави што више оваквих личности.

Милошевић је почетком априла посетио Букурешт.

Српски председник је био смештен у резиденцији Николаја Чаушескуа.

Не случајно!

Нису они безосећајни. Осећају да им се ближи крај!

Први пут у „Српској речи“ афоризми Војкана Ристића:

Не мирише на добро. Руже још увек цветају.

Вођи су наклоњене звезде. Петокраке.

Тајне службе су се демократизовале. Сада јавно прислушкују.

У Крушевцу је од 30. марта до првог априла одржан Други југословенски фестивал хумора и сатире. Организатор Фестивала био је Културни центар Крушевац. Чланови жирија: Драгутин Мишић, Радивоје Бојичић, Радослав Савић, Александар Клас, Југослав Влаховић, Анастас Нешић и Милован Вржиница имали су врло велики и деликатан посао јер су 192 аутора из 62 града послали 378 радова. Фестивал је имао међународни карактер. На њему су учествовали и ствараоци из Бугарске, Хрватске, Италије, Македоније, Белгије и Јапана.

У категорији афоризма другу награду освојио је новинар „Српске речи“ Александар Чотрић. Награђени афоризми објављени су у књизи „Даћемо ми вама демократију“.

ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ И СЛОБОДНЕ НОВИНЕ „СРПСКА РЕЧ“ установљавају

НАГРАДУ „ДРАГИША КАШИКОВИЋ“

Сваке године биће додељене четири равноправне награде из области којима се бавио Драгиша Кашиковић. „Српска реч“ ће првог јуна 1994. године, на дан излажења првог броја који је истог дана забрањен 1990. године, доделити:

- 1) Награду за најбољу књигу из области публицистике са темом из српске политичке историје и политичких односа или о српској политичкој емиграцији;
- 2) Награду за новинске текстове који најпотпуније и најпримереније афирмишу демократска начела и допринесе хуманијим и толерантнијим друштвеним и националним односима;
- 3) Награда за најбољу сатиричну драму;
- 4) Награду за најбољу књигу сатиричних афоризама.

Предлози за награде се шаљу на адресу: „Српска реч“, Бранкова 13-15, Београд. Крајњи рок за подношење предлога је 15. маја 1994. Имена добитника биће објављена 30. маја 1994. године.

Висина новчаног износа сваке појединачне награде је 1000 динара. Лауреате награда одредиће жири „Српске речи“.

САМИ ПРОТИВ СВИХ

ПОСТАЈЕМО „ЦРНА РУПА“?

Да ли је „Србија, тренутно, најсиромашнија, најпониженија и најкажњенија, али уједно и најдостојанственија, најпоноснија и најслободнија земља Европе“ — како је ових дана устврдио један од идеолога владајуће партије, питање је о којем би се могло итекако расправљати. Што се она први три „нај“ тиче, могло би се рећи да су много ближа реалности од она остала три „нај“. Са великим изгледима да се још више продубе и појачају.

У време када се већ озбиљно почело говорити о укидању — или, пак, ублажавању — санкција, па се чак и папа Јована Павле Други у више наврата о томе изјашњавао, овдшње власти чине све супротно, као да им је стало да нас позавају са целим светом и да нам омчу санкција још више притегну око врата.

Савезно министарство за информације наставља да протерује стране дописнике, одузима им акредитиве или ускраћује улазне визе, Милошевић напада Уједињене нације, уводи визе за УНПРОФОР, Караџић суспендује односе са УНПРОФОР-ом, прети генералу Роузу, генерал Младић нађује да се обара све што лети изнад српских територија... Зар збиља можемо тако: сами против свих?!

Или се уздамо да ће нам помоћи — Руси? Који Руси: Јељцинови или Жириновског? Скоро истовремено у Москви су боравили и Радоман Божовић са федералном делегацијом, и Зоран Ђинђић са демократском. Што се Божовића тиче, приметили смо да је у Државној думи примљен на највишем нивоу — седео је на балкону, јер да је сишао у партер не би га ни приметили. Ђинђић је био још активнији, па је чак и оним неписменим Русима морао да пише резолуцију о — укидању санкција Југославији!? Поштено.

ОДЛАЗАК МИЛОШЕВИЋА УКИДА САНКЦИЈЕ!?

Мир у Босни и даље је први услов, „*conditio sine qua non*“, за евентуално укидање санкција. Али, поново се подгревају старе идеје да није и једини. Познати писац Паскал Брикнер у париском „Монду“ пише да „светска заједница располаже једним моћним оружјем: ембаргом уведеним против нове Југославије. Довољно је предложити јој следећи корак: хитно укидање санкција против Србије и Црне Горе у замену за уклањање Милошевића са положаја, као и његових људи, и њихово изручивање органима УН, како би били изведени пред суд и кажњени.“ (!?)

Само толико! Ситница, зар не!? Објашњење гласи: „За српски народ кажњавање његових руководилаца значи избећи колективну осуду и могућност да поново нађе своје место у међународној заједници и, што да не, интегрише се једног дана у Европи, када се појави таква могућност. Али, треба брзо радити: како

Хоћемо укидање санкција а протерујемо стране новинаре, суспендујемо односе са Унпрофором и уводимо им визе, нападамо Уједињене нације, претимо генералу Роузу и огатку света... Сами себи стежемо омчу самонзолације, управо у време када и папа захтева укидање санкција!

Пише: Никола БУРЗАН

се прича у Београду, Милошевић, којем се јури да поврати углед, могао би да приступи тихом уклањању најкомпромитованијих убица из страха да не проговоре... Ако Европа, која је у овој кризи испољила запањујућу пасивност, не успе да наметне закон у бившој Југославији, она више нема разлога да постоји“.

И, колико се Брикнерова идеја може сматрати тотално неостваривом, говоркања о разлицима или, бар, „различитим ставовима“ српских лидера у Србији и Босни, ближа су реалности и све чешће на страницама светске штампе. „Њујорк тајмс“, рецимо, истиче да се „стиче утисак да се те разлике све више продубљују. Српски председник Милошевић жели, како се тврди, да пронађе решење због тога што његов приоритет представља укидање тешких економских санкција. Међутим, војни командант босанских Срба Ратко Младић се како се чини, противи предавању било каквих

територија за које су се његови војници борили. „Младић је и даље непопустљив“, каже један функционер. „Он не мрда са земље због које су српски војници жртвовали своје животе“.

СВЕСРПСКЕ СВАЋЕ

Лист подсећа да је „до најновије српске офанзиве у Горажду и таласа убистава и насилног истеривања Муслимана у Приједору дошло после тешке личне трагедије генерала Младића. Како саопштавају западне дипломате из Београда, његова 23-годишња ћерка Ана, студент пете године медицинског факултета, извршила је самоубиство у Београду. Мада су околности у вези с њеним самоубиство нејасне, њен погреб у Београду представљао је илустрацију подела у Србији и делу Босне који држе Срби, а најупадљивије одсутна личност био је политички лидер босанских Срба Радоман Караџић. Стиче се утисак да је др Караџић, као и Слободан Милошевић, више заинтересован за расправе о решењу него генерал Младић...“

Париски „Либерасион“, пак, пише да „Београдом круже гласине о смењивању врховног команданта српских снага генерала Ратко Младића. Пре извесног времена, на сахрани његове ћерке у Београду, није био присутан ни један српски лидер, сем госпође Биљане Плавишић, која је такође у немилости“.

И АФП преноси оцене дипломата у Женеви да постоје „дубока размимотилажења између босанских Срба који су поборници тврде линије (њих је много у редовима војске и у зони Бањалуке) и присталица Радомана Караџића, политичког лидера самопрокламоване републике у Босни, чије је упориште на Палама“. Агенција такође додаје да је, „према непотврђеним информацијама“, генерал Младић „пао у немилост српског председника Милошевића“.

И, шта сада? — пита се лондонски „Гардијан“. Чини се, каже, да „влада опште мишљење да је подела Босне на два дела неминовна. Рат ће се смирити. Срби ће препустити 15 одсто те-

ОБЕСПРАВЉЕНИ СРБИ

Један од лидера хрватске опозиције Иван Звонимир Чичак говори за Би-Би-Си о положају Срба у Хрватској:

„Што се тиче мањинске групације у Хрватској, коју ћемо назвати српском мањином, не улазећи у њихову политичку дефиницију, ја мислим да су њихова права битно угрожена и ми се налазимо у парадоксалној ситуацији да се данас већа права нуде четничким побуњеницима од Срба који су остали лојални хрватској држави. Наиме, свој бијес због немоћи да досегну побуњене Србе у крајинама, Туђманова групација и његови прирепци искаљују превентивно на Србима који су остали лојални хрватској држави, па тако лете куће у зрак, избацују их из станова, са посла итд. Нема никаквих људских права српска национална мањина у Хрватској и мислим да се они у Хрватској стварно морају осјећати као црнац у селу Клуку у којем живе све сами чланови Кју-клукс-клана...“

СРПСКИ „СУСЛОВ У СУКЊИ“

Московски дневник „Известија“, под насловом „Српски Суслов у сукњи“, пише о др Мирјани Марковић, представљајући је као „једног од лидера неокомунистичке партије — СК — ПЈ“. Лист цитира речи генерала у пензији Стевана Мирковића да је „Милошевићева супруга у последње време практично постала идеолог владајуће СРС, чији је једини лидер њен муж“.

— Мирјана Марковић — пише затим московски дневник — постепено излази из сенке, заузимајући посебно место на српској политичкој сцени. Многима се то овде не допада. Међутим, Милошевићева супруга, без обзира на појачану критику на њену адресу, наставља активно да се бави политиком. И, судећи по свему, посета Москви је била важан степен у њеној каријери. Једног од лидера српских неокомуниста, атеисту по религиозним уверењима, примио је поглавар Руске православне цркве Алексеј Други.

Посета Милошевићеве супруге Москви била је приказана у Београду као приближавање старова српских власти и Кремља. Мирјана Марковић је свесно извршила мисију емисара свог мужа. Познато је да се својевремено званични Београд ослањао на опозиционе посланике бившег Врховног савета. Зараслу „стазицу парламентарца“ из Москве до главног града Србије поновочитавају, али овог пута то чине депутати Државне думе, пре свега из редова ЛДПР. Први је био њен лидер В. Жирињовски, а за њим су уследиле његове колеге из партије...

Њихове изјаве су у стилу лидера ЛДПР — војнополитички савез Русије и Југославије, упућивање четири бригаде руских војника на Косово у случају потреба, ратни бродови Русије крај обала Црне Горе и тако даље, у истом стилу. Све се понавља као да се трака пушта уназад. На срећу, стварну помоћ у регулисању сукоба пружају руске дипломате и политичари, а не политиканти који себе сматрају чуварима православља и заштитницима националних интереса. Било Србије или Русије“.

риторије коју сада контролишу, али ће им бити дозвољено да се остатком раде што им је воља, било да задрже независну РС, било да се прикључе великој Србији. Међутим, мало је вероватно да ће до тога уопште доћи, пошто то неће дозволити ни Лондон, ни Вашингтон.

РАЗМЕНА ТЕРИТОРИЈА И СТАНОВНИШТВА

Недавни преговори вођени у Загребу јасно су показали да Крајина никада неће постати одвојена држава, нити део Србије, и Русија ће се са тим сложити. Ако нема измена граница за Хрватску — што су Американци гарантовали Туђману да би га приволели да пристане на хрватско-муслимански споразум — онда их неће бити ни за Босну. Сем тога, Вашингтон јасно даје на знање Милошевићу да ће само тако задржати Косово у оквиру Србије.

Наиме, међународна заједница (што сада у ствари значи Вашингтон) жели да се осигура да на преговарачком столу остане само један план који треба да прихвати др Караџић — прикључење плуралистичкој Босни под мање-више истим условима под којима су Хрвати већ пристали на то. Један број кантона које контролишу Срби ће остати, али они ће морати да препусте најмање 20 одсто територије коју тренутно контролишу и мораће да се сложе да централна влада има власт свуда.

Све ово, наравно, не може да прихвати Караџић и српски националисти у његовом окружењу. Погрешно је тумачење да две стране тренутно дели само питање мапа. И сада, као и раније, они су подељени око концепције држа-

ве. С једне стране је плуралистичка концепција која предвиђа право свих избеглица да се врате на своја огњишта у мешовитим срединама. Са друге стране је концепција о етнички подељеној држави...“

Ројтер, међутим, пише се да „упорно могу чути извештаји да се САД залажу за размену становништва, у оквиру које би Муслимани Горажде и друге своје енклаве у источној Босни евакуисали и препустили Србима, док би за узврат добили друге делове земље. То би омогућило етнички кохерентнију поделу Босне на целовите области“. Али, одмах затим преноси се став САД које „одбијају овакву калкулацију“.

Веома слично пише и „Њујорк тајмс“, који каже да је „став Вашингтона да источне енклаве, које су под муслиманском контролом, као што су Сребрница, Жепа и Горажде, можда ни су стратегијски способне за живот, гледано на дужи рок, и да би босанска влада добро урадила уколико би неке од тих градова дала у замену за више територије око Сарајева...“ Али, уз напомену да што се Сарајева тиче, „Срби неће попустити ни за педаљ“.

Нешто оптимистичкије гледа на ствари Радио Франс-ентернасионал, који каже да „ако се показало да у БиХ Хрвати и Муслимани ипак могу заједно, хрватска политика се посредно одриче концепције нужности националног разграничења. Не само да ће Босна бити вишенационална држава, него ће то бити и Хрватска. Чак и ако не уђе у конфедерацију с Босном, а поготово у том случају.“ Нешто слично биће и између Срба и Хрвата: „У коначници Срби ће,

по свој прилици, имати високи степен аутономије у Крајини. Сада се употребљава термин „проширена аутономија“, што је Чуркин још прошле године назвао државом у држави“.

СРБИЈА — „ЦРНА РУПА“, А ЦРНА ГОРА?

Француски радио сматра да ће вашингтонски споразум означити не само почетак краја рата, него и почетак враћања ових простора европским процесима. „Ако Русија изражава вољу да уђе у „партнерство за мир“, може ли Србија остати изван тога? Амерички амбасадор у Хрватској, додуше, говорио је и о тој могућности да Србија може остати „црна рупа“ настави ли мимо света. Али, ако је Русија изабрала „партнерство за мир“, онда ни Србија неће моћи много бирати“.

Добро, рећи ћете, а шта је с Црном Гором? Ројтер преноси разговор с Милом Ђукановићем који каже да је Црна Гора „заинтересована да живи у заједничкој држави, али само под условом да може да обезбеди равноправан статус и да се та заједничка држава развија као демократска држава“. Све то Ђукановић говори поврлом „гласина“, како истиче Ројтер, о „увођењу могућих нових уставних одредби за стварање унитарне велике Србије, укључујући ту и територије у Хрватској и Босни које држе Срби, чиме би Црна Гора могла да изгуби статус конститутивне републике у крњој Југославији и да постане само српска покрајина“.

Признајући да је и сам нешто о томе начуо, Ђукановић је идеју у унитарној Србији оценио као „апсурдну и занемарљиву“ и нагласио: „Црна Гора не може да се стопи ни са једном другом државом!“ И још је додао: „Сваки покушај да се на било који начин угрози државност Црне Горе или њена једнакост, био би осуђен на пропаст“. Одбијајући да каже да ли би то значило и супротстављање силом, Ђукановић је закључио: „Црногорци су у потпуности свесни своје државности, веома су на њу поносни и одлучни да је сачувају“.

И кад човек и даље слуша како велики теоретичари српства и православља говоре о јединственом српском националном интересу који је, малте не већ остварен, захваљујући великом вођи и мудрости владајуће партије, не преостаје му ништа друго него да се добровољно запути у — лудницу. Бар док се ситуација не разбистри, а лидери се договоре шта хоће и могу ли сами против целог света. И: чији је то интерес?

ЛОВ НА ДОБРОТВОРА

ШИНДЛЕР ИЛИ

Основана као једна од 22 сличне „од Балтика до Јужне Африке“, Фондација Сорос Југославије у Србији доживљава критичне тренутке. Соросова помоћ је, једноставно, у овом тренутку — непроцењива. По голи живот. Да ли се то неко уплашило? Да ли је прича о кампањи против Сороса страх локалне мафије од губљења позиција, протеривања странаца као у Кини (тамо је једино Сорос забрањен) или насумични гест уплашеног патриоте? Или све заједно у предвечерје диктатуре?

Пише: Ружица
РАНИТОВИЋ — ЈОВИЋ

Адвокат Миланко Радић, испред Фонда за развој демократије, поднео је 7. априла ове године захтев Министарству за културу Србије да се због бројних незаконитости стави ван снаге решење о регистрацији Фондације Сорос Југославија. При том Радић сугерише да се на основу изјава Џорџа Сороса и акција које Фондација предузима на територији Југославије, стиче утисак да је реч о најорганизованијој политичкој организацији у Југославији која жели доминантан утицај у најважнијим структурама нашег друштва (образовање, информације, издаваштво, синдикати, удружења грађана).

РОБИН ХУД?

Истог дана РТС је из новосадског студија испалила у оквиру емисије „Панорама“, прилог новинарке **Елвире Фекете** у коме се о Џорџу Соросу говори као о Ђерџу Шорошу, мађарском Јеврејину, који се, ето, некако спасао од холокауста, али се, због судбине Јевреја, као и својих фрустрација из младости под комунизмом, сада свети бившим комунистичким земљама, инфилтрирајући се у њих преко својих фондиција.

Снажног антисемитског набоја, уз неопходну дозу мађарског србовања, беспримерна чак и кад је РТС у питању, ова емисија новосадске телевизије, била је пуцањ који је означио да је одстрел дозвољен, те да лов може да почне. На мети је Џорџ Сорос, као странац, Јеврејин, берзански шпекулант, пребогат човек, заступник идеје „отвореног друштва“ и његова „продужена рука“ — Фондација Сорос Југославија.

МЕЛЕМ НА РАНУ

Пре него што ће постати, тако рећи, реинкарнација зла, али у сваком случају — неидентификованих, мрачних намера и жеља на овом простору, Фондација Сорос регистрована је крајем октобра 1991. године по решењу Министарства за културу Србије, а на основу уговора са Савезном владом као суоснивачем. Била је то влада Анте Марковића, а на уговору стоји потпис Божа Марендића, потпредседника. Делатности: финансирање учешћа југословенских научника и стручњака на стручним скуповима у иностранству, (симпозијуми, конгреси или радни састанци). Према постојећем решењу, циљеви Фондације се остварују преко помоћи и подстицања научноистраживачког и стручног рада појединаца и њиховог повезивања с различитим културама, просветним, научним и истраживачким установама у целом свету. Приликом оснивања у Фондацију је уложено 250.000 долара Фонда друштва за сарадњу (у приватној својини оснивача) и исто толико Савезног извршног већа Скупштине СФРЈ (у друштвеној својини). У образложењу регистрације стоји: „да су циљеви ради којих се оснива „Сорос“ у складу са законом и да се обезбеђеним средствима могу остварити“.

Чиме је фондација Сорос изашла из оквира регистрованих делатности?

„Наша регистрација је, наравно, потпуно у реду. Ми радимо по закону“, каже Соња Лихт, извршни директор ове Фондације, наглашавајући да је ових дана надлежна општинска инспекција на позив из Фондације прегледала њихове папире и утврдила да је са њима све у реду. „Што се тиче нашег рада на подстицању науке, културе, образовања, дакле онога што чини нашу активност“, додаје она, „ми смо га само развили, што је овим папирима и предвиђено. Јесте, искорачили смо у једном правцу — то је хуманитарна помоћ. Њу нисмо регистровали“. У вези с тим, каже Соња Лихт, постојала је намера да се региструје Фонд за хуманитарну помоћ као посебна организација, али у Министарству за културу нам је речено да нема потреба за тим будући да већ постоји регистрована фондација и да се ова делатност може збављати преко ње.

Основана као једна од 22 сличне, „од Балтика до Јужне Африке“, Фондација Сорос је у еку разбуктавања рата, распада Југославије и све већег затварања њеног остатка у виду Србије и Црне Горе, на потребе које су с тим у вези нагло набубале, дошла као малем на рану. У току 1992. и 1993. године она је дистрибуирала хуманитарну медицинску помоћ у 104 болнице и више колективних избегличких центара на

Нада Поповић — Пришић министарка: Не занима је

овом простору. Како су расле потребе, повећавале су се и пошиљке антибиотика, психофармака, цитостатика, хируршког потрошног материјала, средстава за анестезију, трансфузију, хигијену — болницама, избегличким центрима, а онда, крајем 1993. године и домовима здравља. Расле су и новчане суме уложене у све то — од првих пола милиона долара, до последњих више од пет милиона, све укупно до сада — преко 9 милиона. Ове године планира се, а средства су већ обезбеђена, како каже Соња Лихт, набавка лекова у вредности од 15 милиона долара, што ће, према процени стручњака спасити живот око 50 хиљада људи. Што се хуманитарног програма тиче, ту је 76 избегличких логора, које Сорос снабдева храном високог протеинског и витаминског квалитета, одећом и обућом.

Активност којом је „Сорос“ изашао из регистрованих делатности је и помоћ независним медијима, која се у Фондацији сматра веома важном у изградњи „отвореног друштва“, а у нашој јавности је чини прилично омањеном. На име помоћи у виду папира и технике за ову сврху током прошле године отишло је око 400 хиљада долара, корисницима чији је списак веома дуг: „Борба“, „Мађар Со“, „Буику“? „Време“, „Монитор“, „Нин“, „Независни“, „Зери“, „Република“, „Светлост“, „Суботичке новине“, Студио Б, Радио Б 92, Радио Бајина Башта... „Сорос“ је покровитељ и документарне филмске продукције, уметничких и научних изложби, књижевних и позоришних пројеката, музич-

ких такмичења. У оквиру Дечјег програма, „Сорос“ је у камповима окупио прошле године преко 3000 деце, од којих су више од половине биле избеглице. Стипендије је до сада добило око 200 углавном млађих научника и стручњака, за краће боравке у иностранству, а ове године планира се око 500 таквих стипендија. На основу појединачног програма стипендија за децу, 25 ученика основне школе моћи ће ове године да оде на школовање у САД и Велику Британију.

Када се испод свих делатности подвуче црта, колики је обим и значај само здравственог хуманитарног програма „Сороса“ може се илустровати неким бројкама. Само за ову годину СР Југославији су потребни лекови у вредности од 130 милиона долара, а Светска здравствена организација спремна је да их обезбеди у вредности од свега — 7 милиона долара. „Уз дужне поштовање према њој“, како каже госпођа Лихт, „Сорос фондација ће ове године обезбедити двоструко више лекова него цела Светска здравствена организација“.

И шта у свему томе има сумњиво?

„Можда све то не би требало да радимо, по господину Радићу и другима, можда не бисмо требали да доносимо храну, лекове, одећу, обућу избеглицама, можда нисмо требали да поправимо инкубаторе у породилишту на Звездари, или да им набавимо санитарна средства, па да и данас због квара инкубатора и епидемије не могу да раде“, пита се госпођа Лихт, истичући да „нико разуман не би могао пожелети да Сорос фондација престане са радом“.

ТЕЛЕФОНИЈАДА — НАСУМИЦЕ

„Та хуманитарна помоћ, за коју у „Соросу“ кажу да ће се укинути овом нашем акцијом — није спорна. Она може да се дорегиструје, али и не мора. Ова помоћ може се уносити у земљу и без регистрације“, каже покретач читаве акције испред Фонда за развој демократије, адвокат Миленко Радић, пошто је одлучио да пред нама отвори своје карте, као доказ да има аргументе да у овом лову на вештице — одстрели капиталца.

За господина Радића Сорос фондација проблематична је од самог свог оснивања — јер закон забрањује страном правном лицу да буде оснивач или суоснивач фондација у Србији, већ то може бити само страном физичко лице. Затим, он сумња да је Савезна влада уопште и потписала уговор о оснивању фондације, а то поткрепљује тврдњом да до сада она никада није реаговала да би заштитила Сорос фондацију од напада. Осим тога, до сада му из овог државног органа, а поводом његове иницијативе није стигао никакав одговор. „Писао сам им још пре месец дана тим поводом. Међутим, они су ћутали. Када сам касније звао телефоном, бар они са којима сам ја разговарао, рекли су да за то први пут чују“, каже Миленко Радић.

Са ким је то из Савезне владе господин Радић писао и републичком Министарству културе распитујући се о поменутој регистрацији (да ли постоји одлука Савезне владе о оснивању фондације?), и пошто није добио одговор, написао је ново писмо на исту адресу — да се

Елвире Фекете новинарка: Клећва достојна Туђмана

преиспита регистрација Сорос фондације. Тако је у великом нескладу са чврстином своје аргументације (низ недобијених одговара од државних органа), као и лежерношћу са којом је његов захтев примљен, у Министарству за културу (министарка Нада Поповић — Перишић изјавила је некидан да је његова иницијатива и не занима) адвокат Радић покренуо случај који је темељно продрмао овдашње духове.

СИРОМАШАН, АЛИ — ПОШТЕН

Наглашавајући да његов захтев није да Сорос фондација укине, већ само да се „преиспита њена регистрација“, Миленко Радић пориче било какву везу са емисијом Елвиром Фекете, објављеном истог дана. Његове активности на овом случају почеле су готово месец дана пре тога, каже. А за свој захтев тврди да не мора бити ништа страшно: уколико страном правном лице не може бити оснивач фондације, може то бити сам господин Сорос. Потребно је, дакле, само да се изврши исправка, и све — остаје исто.

Чему онда толика халабука, прегревање јавног мњења, да би се — уместо страног правног (како тврди Радић), као оснивач „Сороса“ ставило страном физичко лице. Чему толика телефонирања Савезној влади и републичком министарству, узнемиравање ондашњих прекобројних службеника, уз трошење оскудног буџета Фонда за развој демократије (који је сиромашан, али поштен, јер му, како каже Радић, већ 18 месеци нико није уплатио на рачун ни један динар) ако се ради о исправци тек једне техничке грешке?

Уколико је један од оснивача Сорос фондације страном правном лице, оно може у Југославији обављати одређене делатности, али искључиво на основу прописа које регулишу спољнотрговинско и девизно пословања, царински поступак, као и поступак отварања и рада представништва, а то до краја значи — и плаћање пореза и царина. Јер, сматра Радић, „реч је о правном лицу које политичким деловањем жели остварити као крајњи циљ што већи профит.“

Остави ли се на страну корисност ове идеје којом би се и наша сирота држава (кад профушка буџет од такса и пореза) могла мало овајдити, као и чињеницу да се у развијеном свету сви поклони и добротворна делатност изумијају од пореза, сврха „афере Сорос“ као да добија јасније контуре. Јер, почело се од оптужбе да је Сорос фондација изашла из регистрованих делатности (али, по Радићу, то није спорно), затим се утврдило да није ни могла бити регистрована, јер ју је основало страном правном, а не страном физичко лице (Радић: „Али се ту може извршити исправка“), а суштина је у ствари у трећем: Сорос се бави политичким радом. Како?

„Он је сам о себи све рекао. И то је политички рад. Па то је забрањено и у Америци. Замислите да, рецимо, у Енглеској направите неки фонд, и радите шта хоћете, вршљате“, каже Радић. На примербу како је тешко замислити како је то давање изјава политички рад, он одговара: „Каква је разлика између његовог ангажовања и неке политичке странке? Нема разлике. Мој став је да је то што сам прочитао од његових изјава — политички рад.“

И онда се прича слива у левак. „Шта мислите, да Сорос тек тако заради новаца, да не зна шта ће с њим, па га баца? Наравно да он има ПЛАН“, каже Миленко Радић, и додаје: „Он

МИЛЕНКО РАДИЋ: ТРИДЕСЕТ ПОСТО КОНТРОЛЕ

Нисам могао да схватим зашто постоји мржња према Синдикату „Независност“, Студију Б... док нисам дошао до овог проблема. Кажем Вам, да сам на месту Сороса, верујте да бих могао да синхронизујем да се у једном тренутку на одређеном подручју не пуштају информације одређеног типа. Да, рецимо, синдикат „Независност“ у „Змају“ или у неком другом месту подигне штрајк, да на улицама Београда ГСБ стане. Верујте да у Србији Сорос има већ негде 30 посто контроле. Тога људи, чини ми се, нису свесни.

Џорџ Сорос је опасан јер оставља последице унедоглед. Он каже: „Кад ја умрем, Фонд ће наставити да ради, јер сам створио институције. Јесте, створио је институције које ће саме себе репродуковати.“

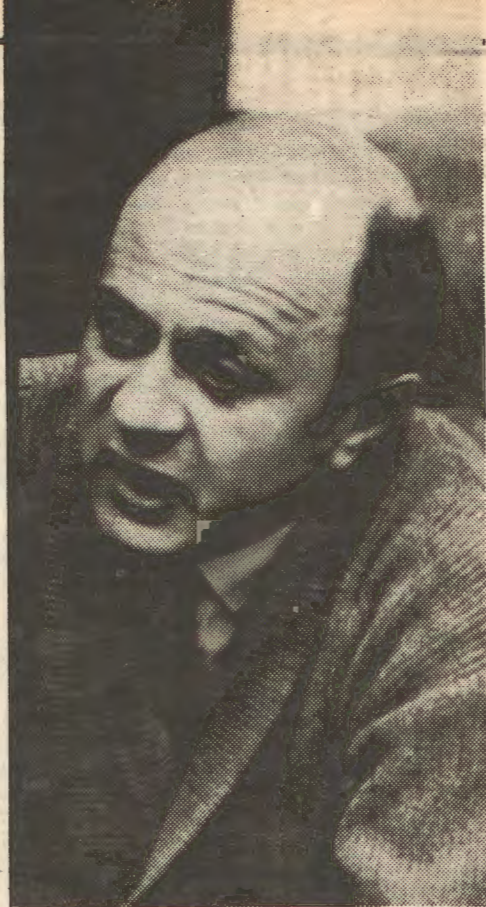
сам каже да када га питају да ли је добротвор — не, ја сам успешан пословни човек, шпекулант, профитирам од тога“.

Истичући да у Соросовим фондацијама постоји јасан отклон у односу на свако политичко деловање, већ самим тим што је интерним правилима забрањено финансирање политичких странака и активности, Соња Лихт редовно наглашава и да је господин Сорос једно, а фондације друге. Признајући и сама да у последње време Џорџ Сорос даје превише политичких изјава, при чему мисли пре свега на оне о бимбардовању српских положаја у Босни и санкцијама, али и да он на то као појединац има право, она каже: „Све док он од нас не тражи да следимо те идеје, овде се ради о правој врсти филантропије. Истина, он каже: „Моје основно одређење је да сам инвеститор“. Али, он је, наравно, и филантроп, по висини хуманитарне помоћи (око 200 милиона долара годишње), за њега се може рећи да је највећи индивидуални донатор у историји.“

На сумњичавост коју изазива рад Соросове фондације она одговара да у свету постоји традиција донаторства, и да је тога некад било и код нас. Подсећа на Илију Коларца и Капетан-Мишу Анастасијевића, и њихову потребу да оставе нешто отечеству. Истина, каже, данас богати појединци и њихове корпорације очигледно више воле да улажу новац у музеје, своје личне универзитете, него на начин како то ради Џорџ Сорос.

На плану свакодневнице, данас, нашем човеку су пуна уста када каже да светом владају интереси. Тако да сада, пошто је после деценија живота са великим циљевима, нетом открио интересе, продати му причу о алтруизму, исто је што и продати му кринке — није више у моди, он је то већ носио. Према томе — ако ти неко даје новац, чини то пре свега са неким циљем.

„Сорос каже: „Ја желим да инвестирам у подручја где су немири и кризе“, значи у земље Источне Европе. Затим каже: „Пре годину и по дана имао сам 4,5 милијарди долара, сада

имам — 11 милијарди“. Одакле? „Из тих земаља“, каже адвокат Радић. И ма колико изгледало противречно, таква улагања у ово подручје могу бити профитносна, али само кроз — колонизацију Србије, коју Сорос спроводи сто посто, док је помоћ при том само амбалажа, на којој пише демократија“.

Како се по Радићевом тумачењу то ради?

„Замислите, сад се раслише конкурс за ученике основних школа, средњих школа, факултета, научнике, новинаре... Све то улази у компјутере — ти су подаци огромни, онда се пробере све то и кандидати оду у његове центре у иностранство. Уз обавезу да се морају вратити у своју земљу, подразумева се и на одређено место. Рецимо, његов Центар у Прагу је готово искључиво намењен за (он то сам каже) праћење трансформације привреде у источно-европским земљама. Ми пратимо, анализирамо, региструјемо све“, каже Сорос. Замислите сад када из тог центра дође 200 људи на одговарајућа места у Србији. А пошто се ми овде распродајемо за долар, верујте да сам на његовом месту, пола Србије бих могао купити за пола милијарде долара, а да нико ко ми је у томе помогао није свестан да је то урадио“, каже он.

Соња Лихт истиче, пре свега, да Џорџ Сорос не инвестира у земљама где постоје његове фондације, а она наглашава и да не зна колико је његово лично богатство, нити је интересује. „Оно што мене интересује јесте да он може да подржи наше програме. Наравно, била сам врло задовољна када сам чула да има успеха у својим инвестицијама, јер то значи и да ће наша Фондација моћи више да да овом нареду“, каже она.

„Господин Сорос данас има толику моћ у Србији, да може колико дланом о длан организовати штрајк у некој фирми, зауставити саобраћај у Београду“, каже Миленко Радић. Он контролише већ 30 посто укупног живота у Србији. Не верујем да је Сорос уложио у Југославију више од 100 милиона долара... Замислите, са 100 милиона долара да он има такву контро-

лу", упозорава Радић, помињући при том независне медије, који „нису независни, јер зависе од његовог новца“.

Водећи „у интересу грађана“ акције у Фонду за развој демократије, Радић каже да је наишао на разне проневере и огрешења корисника јавних прихода. У случају „Паркинг-сервиса“ ово друштво је оштећено за 30 милиона долара, каже он, али и наглашава: „Испада да је то све безазлено у односу на ОВО“. То јест „Сорос“.

ДАРОПРИМЦИ И ХАЛО-ЕФЕКАТ

После напада на Сорос фондацију, обустављен је бесплатан течај енглеског језика за 1500 малишана које је спонзорисао „Сорос“ у ново-београдским вртићима, а на основу одлуке председника градске Владе Небојше Човића, о чему је јавност обавестила Добрила Грујић помоћник градског секретара у сектору за друштвену бригу о деци. Захваљујући се на сарадњи, директор Етнографског музеја Бранко Радивојевић, такође ових дана јавља Сорос фондацији да му њена помоћ није потребна да

би реализовао изложбу „Костими града и села на размеђи два века, Призрен и околина 1880—1918. година“. При том он наглашава да је и сам захтев за овом помоћи поднет својеремено без његовог знања. Проф. др Васа Антуновић, заменик директора Клиничког центра, затим, не може тачно за јавност да каже колику је помоћ његова установа добила до сада од „Сороса“, јер то захтева консултовање одговарајуће документације, док примаријус др Бранко Јоксимовић директор КБЦ „Звездара“, каже да је помоћ „квалитетна и драгоценна“, а што се тиче напада на Сорос фондацију — није у току.

И док се, евентуално, може очекивати јавно самобичевање, бар крупнијих корисника „Соросове“ помоћи, у знак покајања, без да се помену бисери и свиње, у усковитланој српској јавности морају се приметити и другачији примери. Тако је др Славица Ђукић, директорка КБЦ „Михаило Илић“ из Крагујевца, на конференцији за новинаре стала у одбрану дародавца своје установе, рекавши да без помоћи „Сороса“ и других, она једноставно не би могла

опстати. „Учестали напади на Сорос фонд Југославије упозоравају нас на све агресивније испољавање идеологије тоталитарног национализма“, рекао је овим поводом, а испред Београдског круга др Миладин Животић. А Бранислав Чанак, председник УГС „Независност“ иницијативу „једночланог Фонда за развој демократије“ назива „криком из загушљиве балканске крчме у коју неумитно улази дух цивилизације“. Председништво Удружења књижевних преводилаца Србије каже да „Чланови овог Удружења сматрају неумесним нападе на институцију која је у условима скоро потпуног замирања културне делатности у нашој земљи омогућила даљи рад бројним установама и појединцима на том пољу.“

Свесни да је у свим земљама где постоје фондације „Сорос“, жестина напада на њих у обрнутој сразмери са достигнутом степеном демократије, Соња Лихт каже да они у фондацији верују у будућност ове земље, и да ће се даље бранити својим радом. Уколико се, ипак, закључи да је боље, рецимо, и да ниједан тоалет у борници за плућне болести деце „Олга Дедијер“ не ради (као што је то недавно било), него да се они поправе новцем Џорџа Сороса, може се десити и да Сорос фондација у Београду престане са радом. Било би то други пут откако ове фондације постоје: први пут укинута је фондација Сорос у Пекингу, после масакра на тргу Тјенанмен. За такву прилику Ибрахим Ругова позива Сороса „да делује у његовом паралелном систему“ док осим СПО-а и Грађанског савеза, остале српске политичке странке или мудри „држе воду у устима“ или се стављају на Радићеву страну (Коштуничина ДСС).

Уколико, пак, „случај Сорос“ доживи свој веселији обрт, па се његови виновници претворе на крају у главне актере бурлеске, биће то први пут да се, после дугог, дугог времена и од РТС-а види нека крупнија вајда. Представници „Сороса“, наима, кажу да ће Миленка Радића и ТВ Нови Сад са Елвиром Факете, тужити суду, при чему ће, на име штете нанете Фондацији „Сорос“ тражити од новосадске телевизије надокнаду од милион динара. И пошто је добију — употребити као помоћ деци избеглицима.

Никакав оптимистички расплет у овом случају ипак неће значити да на географској мапи прљаве технологије, опасних хемијских и нуклеарних постројења и отпада, ова земља не представља изузетно привлачан залагај. Али — зато што смо постали у неким стратегијским пројектима „неквалитетно становништво“, са водом, земљом и ваздухом „на располагању“, купљиви за „шаку долара“, да ли кривца треба тражити у њујоршком мултимилијардеру широке руке, за кога адвокат Радић злокобно каже да „има мозак, компјутер, профит, три ствари којима балансира“.

Или у неком много, много ближем? И шкртијем.

СОЊА ЛИХТ:

СПАСИЛАЦ ИСТОЧНЕ ЕВРОПЕ

Џорџ Сорос инвестира у земљама где нису његове фондације. Углавном у развијеним земљама и зато су га назвали Робин Худом Источне Европе. Једна новинарка „Јуропина“ га је тако назвала, јер он зарађује средства од богатих на Западу и даје на Истоку онима који немају. Он је чак у једном свом интервјуу рекао да ако Запад није био спреман да помогне Источној Европи да се трансформише и стане на ноге, онда ће он учинити макар мало у том правцу. С тим у вези често наводим један пример: када је Џорџ Буш, као амерички председник, дочекан са великим узбуђењем, дошао у Пољску негде крајем 1988. или почетком 1989. године очекивало се да ће донети велику помоћ. Он је, као председник најмоћније земље на свету, дао тада Пољацима чек од — 150 милиона долара. Господин Сорос је само за прву помоћ научницима у бившем Совјетском Савезу, да би их подстакло да остану у земљи дао — сто милиона долара!

Господин Сорос никада није рекао нити да је бог, нити светац, нити анђео. Он, као што је рекао — остварује своје снове. А зашто то не би радио кад и сам каже да су средства која има довољна за њега и његову породицу, те да њему више не треба и да жели да улаже у ствари у које верује. Многи који га овде нападају очигледно не верују у потребу цивилизацијског развоја, улагање у способне кадрове, који у овој земљи треба да остану. Они, можда желе супротно — да он који могу да повуку напред, напусте ову земљу.

ДР ОСКАР КОВАЧ, ПРОФЕСОР ЕКОНОМСКОГ ФАКУЛТЕТА

КОД НАС НЕМА ТАЈНИ

Познат као „либерално крило“ СПС-а др Оскар Ковач са критичношћу говори о штицунгу, монополу, банкама и њиховом пословању, пољопривредним кредитима, трговини са бившим СССР-ом... То је она критичност која наговештава да ће сутра бити боље.

Разговарао: Александар ЦВЕТКОВИЋ

Током недавно окончане седнице на којој је вођена расправа о новој републичкој Влади, због већ пословичног „спектакла“, готово незапажено чуле су се и дискусије другачијег тона и садржаја. Оправдавајући своју репутацију социјалисте са сачуваном критичком дистанцом према конкретним предлозима владајуће партије, професор Оскар Ковач је говорио о занемареним опасностима везаним за спровођење економског програма. Поготово у оном његовом делу који се односи на оживљавање производње, после заустављања хиперинфлације.

Питамо др Ковача како он коментарише поновно јављање тзв. „штицунга“ и црног девизног тржишта, шта су узроци те појаве и како је сузбити?

— Штицунг се не јавља због тога што неко хоће да руши један, други или трећи програм, што је злонамеран или некарактеран, већ се јавља због тога што не функционише право решење. Чули смо изјаве (када је динар везан за марку и када је речено да је он конвертибилан) да предузећа за своје легитимне увозне потребе могу да купе девизе. Кад би то био случај, штицунга не би било. Међутим, када предузеће мора да чека месец дана, онда је то ствар чисте рачунице. Шта се предузећу више исплати:

да чека месец дана и трпи штету или да плати 20% више динара и несметано ради? О томе не дајем никакве моралне квалификације. Једноставно, треба омогућити предузећима да као што могу да продају девизе за динаре, могу и да их купе. Код грађана је то мало другачије. Колико ја могу да схватим, заправо се јавља проблем који је нама познат још од времена владе Анте Марковића. Грађани из иностранства долазе у наше пограничне крајеве, продају робу, овде дефицитарну, и за динаре купују девизе. Томе се у принципу не сме приговорити ако смо озбиљно мислили да ће динар бити конвертибилан. Када је тај проблем уочен, у време и после Марковићеве владе, постављено је ограничење да странац може изнети само онолико девиза колико је и унео. Ја и то разумем, као решење из нужде, али онда не треба да претендујемо на конвертибилност динара. У условима санкција он то и не може да буде, али може да буде чврст, што се и показало.

О овом сигналу би требало озбиљно размислити: зашто странац баш овде купује марке? Вероватно зато што су овде јавности немогуће код њега. Тиме се поставља питање курса, што ће свакако постати актуелно када масовније буду кренули извоз и увоз. Курс не може бити априорно постављен, по неком осећају. Он мора да буде резултат односа наших трошкова и цена у иностранству, као и жеље да се кроз ниво курса заштити домаћа привреда.

Грађани су на почетку спровођења економског програма на делу осетили извесну подређеност својих у односу на интересе великих монополских јавних предузећа, до те мере да је чак и гувернер Аврамовић упутио „апел“ тим предузећима да сдмање апетите. Ко је, дакле, у праву?

Од када је Југославија конституисана од Србије и Црне Горе, скоро да нема привредне гране и делатности у којој не постоји монопол. Зато што у појединим гранама имамо само по два-три произвођача или само једног или два огромна потрошача. Дакле, у сваком случају настају монополске ситуације, али оне су погоршане чињеницом да смо у блокади. У свим малим земљама конкуренција на тржишту може да постоји само ако је увоз у високом степу либералан. Онда није битно да ли имате два или три произвођача у једној грани јер још 50 произвођача из целог света може да конкурише на вашем тржишту. Наша предузећа су монополска јер су им законом дата овлашћења која нису дата другима, а и због тога што из чисто технолошких разлога не може нико други да обавља одговарајуће услуге. У том смислу она имају природни или технолошки монопол. Али монопол имају и други. Питам се, по чему треба дисквалификовати захтев електропривреде за како-тако нормалним ценама струје (иако је електропривреда монополско предузеће), а не дисквалификовати, рецимо, такав захтев других произвођача — који су у условима санкција исти такви монополисти?

Лако је сад, када иде лето да тражимо ниску цену струје, а на јесен ћемо се питати одакле вршити ремонт електрана. Онда ће морати да се одобри вероватно и већа цена него што би сада било нужно. Само одлажемо проблем.

БАНКЕ БЕЗ ДИНАРА И ДЕВИЗА

Познато је да су југословенске банке оптерећене вишегодишњим „дубиозама“, а од њих се тренутно очекује да јефтиним кредитима подрже оживљавање производње. Јесу ли наше банке кредитно способне да би пра-

тиле, тј. стимулисале економски опоравак?

Банке су већ одређене за дежурног кривца због тога што предузећа немају своја обртна средства. А при томе се потпуно занемарује чињеница да су и банке предузећа, чак много јасније дефинисана него многа предузећа у производњи. Све банке у Југославији су, по закону, акционарска друштва. За сваки део капитала банке се зна коме припада. Сваки деоничар у банкама тражи да на сваки динар (од управних одбора и директора банака) оствари једну нормалну стопу профита. Дакле, банке нису социјалне установе, нити треба да исправљају туђе грешке. Банке не постоје зато да би се евентуално сада још дубље гурнуле „под воду“ да би се створила обртна средства предузећима. Не смемо бити тако неконзистентни. Мислим да није чак ни у духу програма савезне владе да од банака тражимо да се понашају нетржишно.

Да ли каматну стопу треба ограничити? Они који стално инсистирају на тим цифрама кажу: „Не бисмо волели да то урадимо административним методама него, ето, тако да се убедимо, израчунамо да ли је то могуће...“ То нас води назад на једну велику дилему: ако нечега немамо довољно, у овом случају новца или капитала, шта је боље — да ли вршити количинску поделу на претенденте привидно јединог капитала или пустити да цена капитала одреди ко ће га добити? А око тога у економији нема, у принципу, никаквог спора. Основна функција цене је да изврши алокацију ретких добара. То је и најбољи метод, јер ако одно понуде и тражње капитала одреди његову цену каматном стопом, онда ћемо бити сигурни да ће тај новац отићи у оне програме који су тако добри да могу да плате ту каматну стопу. Чим кажемо: „Не, то је високо, то утиче на трошкове производње, ми ћемо то снизити па макар банке отишле у губитке или не остваривале никакву добит...“ онда ћемо имати много захтева за ту малу количину расположивих пара. Нисам сигуран да ли би било боље да по тој, условно речено, вештачкој цени сад кредитни одбори појединих банака одлучују коме ће дати а коме неће дати кредит.

Што се тиче потенцијала, крајем прошле године динарски потенцијал банака је био на нули и то из простог разлога што га је појела хипе-

ринфлација. Објективно речено, кредитне обавезе предузећа је истопила инфлација, а то се са доста хипокризије прећуткује. Ми знамо да је наша привреда била презадужена и у иностранству и у земљи. У условима хиперинфлације, а негативних каматних стопа, југословенска привреда се углавном ослободила динарских дугова. Она врло мало дугује банкама, али је то све губитак банака. Заправо, банке апсолутно нису више имале динара из којих би могле да дају кредите и читав њихов потенцијал се састоји из нових депозита, у новим динарима. Један део је од становништва (мада ниво прихода становништва не даје још основа за оживљавање динарске штедне) а други део је углавном новац који долази на рачуне буџетских институција, па до утрошка стоји на тим рачунима. Тако да се тај целокупан потенцијал тек ствара. Потпуно је јасно да је то недовољно за потребе предузећа која су остала без обртних средстава.

Има и горих ствари које ће се појавити по укидању блокаде. Тада ће се констатовати да је онај део у билансима банака који се односи на девизну активу и пасиву (девизна потраживања и девизне обавезе) много већи проблем него овај о коме сада говоримо. Банке у свом билансу имају девизна потраживања, а с друге стране имају девизне обавезе према иностраним банкама и међународним финансијским институцијама (да отплаћују зајмове, било сопствене било да отплаћују као гаранте за предузећа која то не могу). То је једна врло асиметрична позиција. Тешко ће се наплатити девизна потраживања, а доспеће девизне обавезе тако да ће то бити велико искушење за цео банкарски систем. Прави проблеми ће се тек тада сасвим видљиво појавити и тада ће морати да се примени неки концепт санације банкарског система.

ЗЕМЉОТРЕС ДВА ПУТА ГОДИШЊЕ

Предстоји нам убрзо једна, можда и најозбиљнија, проба ефикасности програма: сезонски пољопривредни радови за које је неопходно обезбедити велика средства, у готовом новцу. Верујете ли у целисходност решења из Програма која се тичу овог питања?

специфична по томе што два пута одишње доживљава земљотрес, а то је пролећна сетва и јесење прикупљање пољопривредних производа. Из простог разлога што никада није било формално, системски регулисано финансирање пољопривреде. Пољопривредне организације, па и пољопривредна газдинства, такође никад нису створила сопствена обртна средства из којих би финансирали сопствену производњу, него је пролетња и јесења кампања финансирана средствима која потичу од Народне банке, са ниским, бенефицираним каматним стопама, која иду преко реесконтних кредита пословних банака. С обзиром на величину тих средстава и на чињеницу да у тим периодима године пољопривреда добија приоритет, то истовремено у другим сегментима привредног живота ремети нормално пословање. Због тога смо такође прихватили да каматна стопа буде негативна, јер пољопривредна производња наводно не може да поднесе позитивне каматне стопе.

Ништа се ту није променило. Пољопривреда ни данас нема обртна средства и не може да поднесе реалну позитивну каматну стопу... Али, нема ни примарне емисије, тако да је ситуација још тежа него што је била до сада. Ја немам конкретне податке о садашњој кредитној активности банака на бази депозита у новим динарима — колико је кредита до сада отишло у пољопривреду, али је поента у томе да се мора пронаћи трајно решење, да се пољопривреда финансира као у свакој озбиљној тржишној привреди. Економисти знају која су то решења, треба само видети да ли смо у стању да их применимо. У свету постоје врло развијене робне берзе, на којима и пре него што посејете пшеницу можете да је продате на термин од шест месеци и са тим парама да финансирате производњу. Онај ко вам је откупљује тај је и лагерије и целе године износи на берзу у зависности од тога какав је однос тражње и цене. Дакле, није произвођач оптерећен проблемом чувања и трошковима залиха. Произвођачу је, ако неће одмах да прода своју пшеницу и кукуруз, довољно да има документ да је у неки силов положио летину и на бази тог документа он остварује финансирање. Ми нисмо у наш систем увели ту врсту финансирања пољопривредне производње, и ту врсту посредника као што су велики трговци који откупљују део рода, држе га на залихама и постепено износе на берзе. Ово посебно кажем зато што наше робне резерве не функционишу на принципу тих терминских куповина и продаја како би произвођач могао да обезбеди потребна средства.

Просто немам увид у податке о томе који ће сада бити исход. Да ли ће из овог релативно малог кредитног потенцијала банака бар до минималног нивоа бити финансиране потребе пољопривреде за обртним средствима или ће можда послови који пољопривреди предстоје остати делом необављени.

Поменули сте тешкоће које ће се јавити тек по укидању међународних санкција. Укључени сте у неке припремне радње везане за тај тренутак, као члан радних група које су у контакту са међународним институцијама. Знајући за ужасну репутацију коју је СРЈ стекла у западним медијама хоће ли нам повратак у цивилизацију бити отежан?

Ја сам недавно био у Женеви и у незваничним контактима сам стекао уверење да постоје услови да се под вођством великих сила по-

спрска добије међународно признање и пријем у УН. И да се истовремено почне са укидањем санкција против СРЈ. Предстоји, наравно, разграничење у погледу територија, али је потпуно јасно да су они први захтеви о додатним територијама које би Срби у Босни требало да уступе — били тактичке природе и да нико није ни очекивао да ће они бити прихваћени. Тренутно се оперише са две варијанте: да Срби остану на 47% територије бивше БиХ, али мислим да је и то преговарачка позиција и да би оно раније решење на приближно пола-пола могло да се оствари.

Морам да кажем да смо ми још пре годину дана упозорили, а мени је то овом приликом потврђено, да укидање санкција подразумева враћање Југославије у све међународне економске и финансијске организације чији смо били чланови. То још увек подразумева одређен временски период за подношење програма, и за преговоре о тим програмима. Није реално очекивати да ће се коришћење средстава постићи до краја ове године. Можда ће доћи до споразума по коме би се стартовало у деvedесет петој. Наравно, у прво време ће моћи да се добију краткорочни кредити за увоз робе, али неки већи зајам за привредни развој или реструктурирање, то није релано очекивати у кратком року.

ГУБИТАК ЗАПАДНОГ ТРЖИШТА

Србија је од бивших република СФРЈ традиционално имала највећи обим послова са бившим СССР. Очекујете ли такав тренд и у будућности односно да ли је именоване директора велике спољнотрговинске фирме, која је одиграла запажену улогу на том подручју, за премијера — сигнал у том правцу?

Све земље Централне и Источне Европе признају, иако не јавно, да су направиле велику грешку што су тако брзо укинули Савет за узајамну помоћ, (СЕВ) јер је то ипак била организација која им је омогућавала велики обим робне размене без плаћања у конвертибилним валутама. Сада су они то тржиште потпуно изгубили, као што смо ми изгубили тржиште у СФР Југославији. Сви су усмерени на тржиште Запада, које није у стању да апсорбује њихову робу, нити је та роба по квалитету и цени одговарајућа за то тржиште. Због тога се може очекивати да се кад-тад појави неко решење за међусобну трговину земаља Централне и Источне Европе. Југославија је имала ту предност што је била децентрализована привреда, што је у много чему већ имала обележја тржишне привреде, пре него све те земље. Сада, када треба пронаћи методе трговања, да се размењује роба а да се што мање плати конвертибилним валутама — ту заиста југословенска предузећа већ имају одређена знања, искуства и пословне везе. Мислим да ће по укидању санкција то тржиште Централне и Источне Европе за нас бити веома значајно. Наша предузећа знају како се роба размењује за робу, а онда реекспортује да би се дошло до чврстих валута, она су способна не само да обаве тај посао за нас него чак и да посредују за друге.

Поента је, међутим, што југословенска привреда после три године у изолацији неће моћи да се врати на западна тржишта са истом производњом. Тамо су потрошачи још „размаженији“, па је ту и рецесија, због чега се свака марка, сваки франак чува — купује се само оно што се мора. С друге стране, ми смо у међувремену објективно заостали у обнављању

ЗАМРЗАВАЊЕ „ОДНОСА“

Представља ли влада која је одмах стекла надимак „директорска“ за Вас нови квалитет? Будући да су чланови владе задржали своја радна места у привреди, у јавности се појавила двојака бојазан: да се ради о резервама према будућности такве владе као и да би се тиме могли створити услови за фаворизовање „својих“ предузећа на тржишту.

То би у целини могла да буде жеља да се у самој влади непосредно и више чује мишљење привредника и предузећа. Мада, ја то морам да кажем, иако познајем све те личности и поштујем их, мислим да уопште није исто водити предузеће и руководити државом. Поводом претходних влада често смо имали супротстављеност. Као, у влади седе само бирократи и неки теоретичари који не познају привредни живот. Уместо да се надмудрујемо ко је у праву, сада ћемо то емпиријски моћи да проверимо.

Што се другог дела нашег питања тиче, ја, познајући те људе као особе од личног интегритета, мислим да они неће дозволити да им неко замери да својом делатношћу стварају повластице неком предузећу. Рецимо, кад год сам улазио у неку владу, аутоматски сам слао циркуларно писмо институцијама и предузећима, са којима сам имао пословне везе и тражио да се све то стави у мировање за време трајања мог мандата. Верујем да ће и нови министри увидети да ту врсту пословних веза морају да прекину.

На крају крајева, код нас нема тајни. То што би нека предузећа мало раније (него просечна публика) знала за одређене планове који се у владама стварају — то ништа не значи. Сећате се да се увек, пре сваке девалвације шушкало пар дана и скоро ништа није могло да се одржи тајним. Самим тим што се надам да ће бити све мање таквих мера као што су контроле, замрзавање цене и слично, утолико је мања опасност да они који то први сазнају могу од тога да профитирају.

Словили сте дуго, заједно са др Слободаном Вучетићем, за најугледнијег заступника „либералног крила“ у СПС. Господин Вучетић је у међувремену (и без помпе додуше) иступио. Налазите ли Ви још увек довољно простора и разумевања за своје ставове унутар Социјалистичке партије?

Ја сам у Социјалистичкој партији због својих уверења која се у високом степену поклапају са писаним Програмом те партије. У реализацији тог Програма увек има одступања, то се могло видети у неколико протеклих година, па сам врло често и сам приговарао одређеним законским и другим решењима, са којима се по мом мишљењу Програм није на најбољи начин реализовао. Али, ја остајем при својим ставовима, па сам и због тога објективно некад ближе а некад даље од конкретне владе или друге политичке институције.

ВУКОВАРСКА АУТО-ВЕЗА

У ИГРИ 200 МИЛИОНА МАРАКА

Хапшење челних људи вуковарске царине и шпедитера овог краја само је део борбе против криминала у Крајини. Царињење и регистрација **око 9.000** најлуксузнијих аутомобила, чија се вредност процењује на преко 200 милиона марака, још увек су тема број један разговора у овом делу Крајине. Поготово јер је после откривања ових пљачки, дошло и до смене **Гојка Ковачевића**, директора Нафтне индустрије Крајине, где је такође уочен низ злоупотреба.

У аутомобилској афери истрага је до сада отворена против 10 лица. На челу је **Драган Сабљаковић**, управник царинарнице у Вуковару, и његов заменик **Немања Јовчић**, као и власници шпедитерских организација или радници у њима **Иван Билић**, **Никола Шубашић**, **Зденка Фот**, **Никола Бјелотонић**, **Илија Гаврановић**, **Милан Војновић** и **Бранка Гвозденовић**.

Свима њима се на душу ставља да су починили кривично дело злоупотребе службеног положаја, а челници се налазе у Окружном затвору у Белом Манастиру. Са слободе ће се бранити **Илија Гаврановић**, власник истоимене шпедитерске организације (члан Српске радикалне странке у РСК) и одборник у вуковарској општини (штити га имунитет).

1000 ПО ВОЗИЛУ

Сви осумњичени шпедитери су у међувремену саслушани, али истражни судија Општинског суда у Вуковару **Ранко Божић** у интересу истраге о томе не саопштава званично никакве податке. За јавност је вредно истаћи да су сви они „првоборци овог краја“, да су се на тим местима нашли захваљујући ратним заслугама у „борби против хрватског непријатеља“. Они су, како се каже у кривичним пријавама, у другој половини прошле године учествовали у легализовању продаје аутомобила украдених у СР Југославији. Код осумњичених вуковарских шпедитера су се, наводи се у кривичним пријавама против њих, могли купити непопуњени рачуни оверени печатима немачких, аустријских, француских и других фирми — за 150 марака па навише. Онима који су у Југославији крали увозне аутомобиле било је довољно да са њих скину оригиналне и ставе нове бројеве, да те бројеве унесу у празне колоне рачуна и безбрижно оду на царину. Ови рачуни су штампани у Шапцу и неким другим градовима Србије, а

Како су дојучерашњи политички, државни и привредни функционери искористили свој статус „првоборца“

Пише: **Бранислав ГУЛАН**

печати, који су доказивали да је возило купљено у иностранству, су, како се испоставило били — лажни. Због оваквих послова осумњичени шпедитери би могли да одговарају по одредбама члана 239. КЗ РСК и да зараде казну и до 10 година затвора. Цариници Сабљаковић и Јовчић (први је својевремено био потпредседник Обласног већа Славоније, Барање и Срема у време када је **Горан Хаџић** био председник) могли би да прођу још горе. Јер, за овај облик злоупотребе службеног положаја, за који су они осумњичени, крајшњи закони предвиђају казну од три до 20 година затвора. Пошто су они били и вође комплетног посла истрага је поверена **Јелици Грубић**, истражном судији Окружног суда у Белом Манастиру.

По оном што се за сада зна, њих двојица, Сабљаковић и Јовчић, одлазили су у Ниш, Крагујевац, Краљево и дневно царинили по 100 и више аутомобила. Претходно су, у сарадњи са вуковарским шпедитерима из тих градова, комплетирали папире које су доносили са собом. Наводно, за сваки оцарињени аутомобил, за себе су узимали између **1.000** и **1.200 марака!** Шта ће бити са аутомобилима оцарињеним у Вуковару, питање је које мучи њихове нове власнике. За она возила која су легално купљена у иностранству и чији власници поседују оригиналне рачуне, а не оне купљене од вуковарских шпедитера, не би требало да страхују. Од

укупно оцарињених 9.000 аутомобила, верује се да је око 7000 њих украдено!

И ПО 500 ДНЕВНО

Али, нису се само они обогатили. Неки грађани разрушеног града на Вуки у царињењу аутомобила пронашли су и сопствену шансу да се обогате, па су за само неколико месеци постали формални власници по 50 скупочених аутомобила. Међу њима је било и оних који су на тај начин зарађивали новац да преживе. Тако је откривено и неколико трагикомичних ситуација. Не знајући о чему је реч, неке вуковарске старице појазмљивале су своје личне карте и за узврат добијале по 50 марака. Легитимације су, у многим случајевима, ишле из руке у руку па су тако сироте старице на свом имену убрзо „стекле“ чак по 30 голфова. После царињења, регистрације и преписа, нови власници седали су у своје аутомобиле и безбрижно се враћали у Београд, Ниш, Нови Сад, Краљево... Овакав начин купопродаје увезених аутомобила делује готово безазлено у поређењу са легализацијом неколико хиљада украдених аутомобила (врти се бројка од 7.000). „Мерцедеси“, „голфови“, „опели“ и други, крадени су широм Југославије, довожени у Вуковар, или нека друга места РСК где су им крадљивци у својим гаражама и шупама сами утискивали бројеве на моторе и шасије. Потом је била само формалност око оцарињења, и нови — стари аутомобил се враћао у Југославију. Наравно, да су аутомобили крадени — знали су и сами цариници.

Тако је власник украденог аутомобила, за комплетну документацију требало да плати највише — 600 марака. Овакав начин легализовања увезених и украдених аутомобила, иначе, поприлично је размере праве „епидемије“ крајем прошле године, када је влада РСК најавила знатно строже прописе, који су ступили на снагу 1. јануара ове године. Дневно су последњих дана децембра царинили и по 500 аутомобила. Сви они који су у оваквом послу дошли до аутомобила ових дана не спавају мирно. Јер, у вуковарском СУП-у кажу, ускоро ће против свих људи, на чије име је крајем прошле године регистровано више од пет аутомобила, бити поднета кривична пријава.

КО СЕ БОЈИ?

Од почетка конституисања нове, опозиционе власти, у општини Звездара десило се много тога: СПО је зазирао од себе и од осталих. ДС од ДСС и СПО, ДСС од... У ствари није се ништа десило јер су ретко кад, по било ком питању, успевали да се договоре (шта ће коме да доделе и какав приоритет треба усвојити за то). За то време, Жика Муштика, „Колинг“ и слични неимари СПС-а граде где стигну, куле за нову, профитерску, елиту. Ниједне афере није било у општинама које су у рукама СПС-а. Код њих је све наизглед у реду, све наизглед функционише по урбанистичком плану и, наизглед, становници тих општина срећно живе. Не узнемиравају власт својим проблемима. То што се на њихове очи дешава пљачка, грађане то не интересује. Јер, кад социјалисти пљачкају — о томе не причају. Имају преча посла: да својим колегама из тзв. опозиционих општина подмећу оглодану коску, да их „занимају“.

У опозиционој општини Звездара, у структурној одборника, већину има СПО, али власт држи коалиција коју сачињава СПО, ДСС и ДС. Управо зато што су у коалицији три странке, врло је тешко помирити овај трочлани однос коалиционог партнерства.

РЕЧИ

Скинута са буџета, као и остале опозиционе општине, без икаквих прихода и у ситуацији да се сама довија, обезбеђује и покрива свакодневне трошкове и износи за личне дохотке за послених у општинској управи, општини Звездара остало је мало простора и могућности да учини нешто креативно. А и оно што је могло да се уради на општини, Извршни одбор, који је компетентан да о томе одлучује, фактички ништа није учинио и то управо због непомирљивих односа коалиције, због градских прописа и мањине СПС-а која у скупштини Звездара омаловава покушаје нове власти да крене напред.

Поделе градског грађевинског земљишта за ових годину дана готово да није било. Махом су се решавали проблеми мале привреде, привремени и трајни објекти, и сл. а ту је, по правилу, долазило до несугласица међу коалиционим партнерима, чак и на релацији СПО-СПО. Очито, интереси су се преплитали.

Најновији случај, који полако прераста у аферу, било је издавање десет решења за постављање приватних киоска пре него што је ИО донео одлуку о томе. Ко је та решења потписао — зна се, али се не зна ко је издао наређење да се она потпишу.

Проблематична је била и подела грађевинског земљишта, где је члан ИО, делегиран од стране кадровске комисије СПО, г. Јован Мрђеновић, оспорио предлог који је секретар СО Звездара, госпођа Љиљана Милутиновић

Нако су из исте странке (СПО), секретар Скупштине општине Звездара Љиљана Милутиновић и члан Извршног одбора Јован Мрђеновић сукобили су се због начина поделе грађевинског земљишта на овој београдској општини. Мрђеновић је смењен, истину ће утврдити општинска комисија, а где се двоје свађају...

Пише: Благница М. СТОЈАНОВИЋ

изнела пред Извршни одбор, тако да никаква одлука није била донета и предлог СПО-а је пропао.

Сматрајући да је деловање г. Мрђеновића у СО Звездара у најмању руку деструктивно, кадровска комисија СПО га је разрешила Општинског одбора СПО Звездара.

А онда је „Политика Експрес“ од 16. априла 1994. у тексту „Смена због прејакних речи“, објавила исповест Јована Мрђеновића и мноштво оптужби на рачун секретара СО Звездара Љиљане Милутиновић: да јој је отац високи функционер ДБ-а и да је, позивајући се на наређења из врха странке одговорна за нелегалну доделу киоска, грађевинског земљишта... Узгред износи да је у међувремену сазнао „да се врх

Љиљана Милутиновић, секретар СО Звездара: „Жеље Јована Мрђеновића су бескрајна листа захтева“

СПО-а зове Љиљана Милутиновић и Богољуб Пејчић“, да је смењен због прејакних речи и да је због свега тога кренуо у борбу за истину.

ДЕЛА

Љиљана Милутиновић, дипл. правник са положеним адвокатским испитом, обавља послове секретара СО Звездара од пре годину дана. На ту функцију именована је од стране исте кадровске комисије која је делегирала (и разрешила) и г. Мрђеновића у Извршни одбор.

Она категорички одбацује све те наводе тврдећи да је у питању лични сукоб г. Мрђеновића са њеном функцијом.

„Дана 10. марта 1994. год. СО Звездара усвојила је програм постављања привремених објеката који ће се налазити на делу платоа испред Цветкове пијаце. По том програму, заменик начелника стамбено-комуналног одељења извршио је реализацију тог програма, прекорачивши тиме своја овлашћења, тако што је физичким лицима издао 10 решења за постављање тих киоска. Тачно је да се није знало да су та решења издата кад је заседао ИО, из првостог разлога што се временски период у коме је то урађено поклапа са одсуством начелника за стамбено-комуналне и грађевинске послове, госпође Мирјане Шислер, која се тада налазила на двонедељном боловању. У границама својих овлашћења покренула сам дисциплински поступак и донет је предлог о суспендовању помоћника начелника који ће бити удаљен са свог радног места док се поступак не оконча. Такође сам, по принципу објективне одговорности начелника, без обзира што није била присутна у време издавања тих решења, за то да и она дисциплински одговара по поступку који би одредио ИО као надлежан. ИО је моју иницијативу одбацио сматрајући да се не ради о дисциплинској одговорности начелника која у време издавања није била присутна, али је прихваћен мој предлог да се формира посебна комисија која би испитала све појединачне случајеве издавања тих решења пре одлуке ИО о томе.

Пошто се под мојим надзором налазе све управне службе, ово издавање превремених решења могу да схватим и као нечији атак на моју позицију. Не бежим од тога да по функцији коју имам и по строгој хијерархији надлежности која је утврђена у органу управе, ја морам сносити тзв. објективну одговорност, без обзира да ли о томе имала сазнања или не. Не бежим од одговорности, али не могу прихватити да одлука ИО падне мени на душу, а што је иницијатива појединца. Да ли је он добио налог од било кога из врха општинске власти да изда та решења, тек ће се утврдити.

Ово је време у коме је потребно што више афера и требало је изазвати нешто и на Звездари, па јавности „показати“ како опозиционе општине нису имуне од скандала и корупције, а да се на местима општинских функционера и секретара, налазе људи који нису способни да буду државни чиновници.

Иначе, Јован Мрђеновић је био једини члан ИО који је изјавио да су Нацрт статута Града и промене које иду у том смеру — да се општина потпуно развласти и сведе на ниво месне заједнице — нешто добро и, тешећи, објашњавао да „не nailази окупација Немаца, већ су то градске власти које нам чине добро и које ће нас правилно устројити“.

ЧОВЕК ОД ЗАХТЕВА

На месту секретара општинске управе, до пре годину дана, седео је Душан Ђурашковић, садашњи градски секретар за инспекцијске послове у Скупштини града Београда и кум г. Мрђеновића, па се г. Мрђеновић итекако залагао да Ђурашковић остане на том месту, што кадровска комисија није уважила именујући мене. Зато је Мрђеновић против мене, јер ја нисам његов КУМ. Без обзира шта г. Мрђеновић жели и што му се причинјава да заступа грађане, чини ми се да је он за ово кратко време првенствено заступао своје интересе“, каже Љиљана Милутиновић.

„На сваки поднети захтев инвеститора који је ИО разматрао, Мрђеновић је тражио: „Дајте то мени! Дајем 10% више у облику суинвестицрства за општину Звездара“. Његов основни мото био је: „Ако ја ово не могу да добијем, онда то не може добити ни било ко други, па ни странка!“ А жеље господина Мрђеновића биле су: плац за индивидуалну стамбену изградњу за брата Душана (постоји захтев уредно заведен у општини); покушај Душана Мрђеновића да

противправно пристоји кућу у ул. Нова од Петрињске, коју је узео под закуп (уговор о закупу истекао је давне '91.), а која припада човеку који је стално настањен у Хрватској, у Вировитици; узимање у закуп ексклузивног ресторана затвореног типа „КПЗ“, магациноског простора на Звездари и сл.

Поштујући право приватне својине хрватског грађанина, као секретар општине не којој се објекат налази, нисам му могла помоћи (ни приватно, ни по функцији) у остварењу овог прљавог циља.

То је разлог што господину Мрђеновићу сметам и што би да поврати стање пре мог доласка, када су му путеви „легализација“ били без баријада.

Сад му смета и мој отац, са којим је врло често у својој кући играо стони тенис, за кога сада каже да је „високи функционер ДБ-а“, а добро зна да је мој отац већ 15 година у ЈНА пензији и да живи у 38 квм на Карабурми.

Можда је управо обратно. Питам се: не ради ли г. Мрђеновић за ДБ кад себе назива оснивачем и финансијером Фонда Капетан Драган, јер тај исти Капетан Драган јавно каже да ради за ДБ. Много је опседнут ДБ-ом и било би невероватно да нема неке везе са њима. Можда је уцењен — ко зна?!

Питам се само, ако је тако велики пријатељ СПО-а, ако води рачуна о „својој“ странци, ако има поштовања за оно што раде господин и госпођа Драшковић, зашто тај велики добротвор ниједном није помогао СПОНУ, зашто никад, као велики угоститељ и власник „Табора“, није организовао бесплатан оброк за гладне грађане Звездаре у које се толико куне и чији су му интереси толико на срцу?!!

Про него што је постао власник „Табора“, г. Мрђеновић је радио у пореској инспекцији општине Звездара, па ваљда одатле зна како се постиже једнакост грађана, и не сећа се како

је бесправно подигао, проширио и застаклио „Табор“, не фермајући општину и њене службе. У то време, „скренула“ је и саобраћајница само да би „Табор“ остао на свом месту.

У свим демократским странкама испољавалу се сукоби и финансијски интереси појединца, користољубље, али зато постоје кадровске комисије, као што је наша, која је данас сменила њега, а сутра може сменили мене, ако протажирањем личних интереса будем угрозила углед странке.

Пацифиста сам по опредељењу, храброст и борбеност доказујем својим радом и политичким ставом да припадам Српском покрету обнове. Зато није ни чудо што г. Мрђеновић читаоцима „Експреса“ износи свој страх да бих му ја могла „доћи главе“. Да ли је могуће да је толико плашљив пред једном женом, или се више плаши евентуалних пореских инспекција и сличних ситуација са којима се сусрећу и остали грађани Звездаре, а са којима он, тако нежно, чезне да буде равноправан.

Не плашам се прејаким речи и њихових последица, јер су на мојој страни чињенице, самоуверено каже секретар СО Звездара, госпођа Љиљана Милутиновић.

Господин Мрђеновић није желео да прича више било шта за новине, било које. Не жели да наставља сукоб, али остаје при свему што је рекао.

Госпођа Милутиновић одговорила је на питања која је г. Мрђеновић покренуо, и сама покренувши велики број питања, али о господину Мрђановићу. Ко је у праву утврдиће вишестраначка комисија која ће испитати детаље из Мрђеновићеве „оптужнице“

БУДИМИР, ИВАНОВИЋ, ПРЕДСЕДНИК СО ЗВЕЗДАРА О СЛУЧАЈУ „МРЂЕНОВИЋ — МИЛУТИНОВИЋ“

НИЈЕ ДОБРО

Мрђеновић и госпођа Милутиновић се од самог почетка, од уласка Мрђеновића у Извршни одбор, нису много слагали. Приватно су пријатељи, али што се тиче мишљења и погледа на кретања на територији општине Звездара, њихова мишљења се дијаметрално разликују. Њихов најсвежији сукоб био је везан за поделу киоска на потезу Цветкова пијаца, где су киосци додељени без скупштинске одлуке и без улоге комисије која је требало да изврши расподелу тих киоска на основу претходног расписаног конкурса.

Да будем прецизнији: Скупштина у претходном сазиву имала је задатак да изврши снимање Звездаре и преуређење се односило и на Цветкову пијацу. Када смо се конституисали, ми смо тај програм нисмо усвојили, али смо за оних годину дана успели да сагледамо целу Звездару и понудимо одређена решења у смислу уређења, па смо на скупштини од 10. марта '94. усвојили програм који обухвата и ове киоске који су постављени испред Цветкове пијаце. Али, десило се да су решења потписао је њен заменик Драган Лабовић. Дошли смо до сазнања да су решења издата пре скупштинске одлуке. И, пре 15-ак дана, на састанку Извршног одбора, такође смо сазнали да је са издавањем тих решења била упозната и госпођа Милутиновић, јер је на питање заменика начелника да ли да потпише у одсуству начелнице одговорила: „Да, потписујте“, и он је то потписао. Покушавамо да се извучемо из свега тога на тај начин што смо решења поништили скупштинском одлуком и формирали смо комисију која ће сагледати цело проблем. ИО је у петак (15. 04.) на седници препоручио комисији да по тзв. приоритету подели киоске онима који су већ добили решења за то, јер су они уложили велика средства, а нмали су важећа решења, па не могу бити одговорни за оно што се одвијало у скупштинској служби.

Што се тиче доделе грађевинског земљишта, ту су били одређени предлози из Одељења за имовинско-правне послове у смислу да на следећу скупштину идемо са више додела грађевинског земљишта, имајући у виду најаве градске владе и градске скупштине и њихових председника ИО да изменама Статута узимају надлежност доделе грађевинског земљишта са нивоа општине и све прелази на ниво града. С обзиром на претње из градске скупштине и предострожности које се воде из више кухиња, добро смо размислили и нисмо оријентисали грађевинско земљиште.

У овом времену сиромаштва и нервозе, када ништа не функционише и када се свет сјатио по разно-разним проблемима у општини очекујући да све своје проблеме ту реши, могуће је да се тако нешто некое омакло.

Искрено да вам кажем, ја сам сигнализирало тамо где треба да се сигнализира у смислу наших дијаметралних погледа на позицију општине, улогу секретара, председника и Извршног одбора, начелника, итд. и инсистирао да секретар води своје послове, брине о раду органа управе, да буде њихов командант који зна у сваком моменту што се одиграва у сваком одељењу. Међутим, наш секретар више је била заинтересована за политику, локалну, глобалну... На време сам то предочио, али ништа се битно није променило, тако да, морам да кажем, имам потешкоћа у сарадњи са секретаром и видећемо шта ће бити.

Не ради се о личном сукобу и личној нетрпељивости секретара и председника, већ секретар настоји да ради послове који су директно везани за политику, који су политичке природе, извршава послове на своју руку, вероватно уз благослов некога, ко зна кога. Није то добра сарадња и нисам у могућности да видим исход такве сарадње. Углавном, није добро!

ГОРЊЕМИЛАНОВАЧКО САМОДОПРИНОШЕЊЕ

РЗАЊЕ РЗАВА

Једно предузеће из овог шумадијског града рекламира се слоганом „Ми не правимо сокове, ми цедимо воће“, али одскора у нешто другачијој форми ово би могао да буде и слоган горњемилановачких социјалиста поводом завођења новог петогодишњег самодоприноса. „Ми не градим ништа — ми пљачкамо народ“, диче се ових дана након што је локална скупштина и званично дала зелено светло за нови петогодишњи харач у овој општини. На предлог председника СО Горњи Милановац **Дражимира Марушића** расписан је самодопринос за „препород“ самог града и села у овој шумадијској комуни. Наредних пет година сви житељи Горњег Милановца, у зависности од послова којима се баве, мораће да дају у општинску касу мања или већа средства. Тако ће сви запослени месечно морати да од својих плата издвоје два одсто, а исти проценат одузимаће се и од накнаде која се добија за време боловања. Пензионерима ће се одбијати један проценат, занатлијама два, док ће се на катастарски приход пољопривредницима скидати чак четири процента. Сви који имају виленице и друге објекте за одмор према жељи актуелне власти у овој општини мораће да плате 0,05 одсто сваког месеца на вредност имовине, док ће се чак четири процента на катастарски приход од пољопривредне делатности одузимати власницима непокретности на подручју ове општине који немају пребивалиште на територији Горњег Милановца.

Од **Велимира Ђуровића**, председника Општинског одбора СПО Горњег Милановца, сазнали смо да за овај најновији самодопринос није био расписан референдум као што је то нормално и као што се до сада радило. „Цео посао урађен је готово полулегално. Од куће до куће ишли су активисти са списком обећања шта ће све бити урађено уколико грађанин тај и тај стави потпис за нови петогодишњи општински харач. Тако се дешавало да активисти локалне власти на лицу места обећавају да ће се та и та улица или пут, чим грађанин потпише, у најкраћем року асфалтирати. Када је једна пензионерка одбила да потпише, активисти су јој се обратили речима: „Потпиши се ти да смо ми били код тебе, да се ми оправдамо, остало нас не интересује.“ Тако је урадила и за себе и за

Или: како грађане натерати да потпишу нешто што је унапред отписано

Забележио: Војкан РИСТИЋ

мужа. И насела“, — објашњава методологију рада активиста СПС-а око самодоприноса господин **Ђуровић**, не пропуштајући прилику да се у име своје и опозиције запита је ли ово заиста за самодопринос и за некакав препород када се једва преживљава“.

Пошто је самодопринос прихваћен, јер је, наводно 57 одсто житеља ове општине у анкети општинских власти рекло „да“, завили смо мало у план за „своопшти препород“ Горњег Милановца, чији је творац **Дражимир Марушић**. Програм који је уредно заведен под бројем 1 — 06 — 19/94. и који је врло обиман предвиђа изградњу свега, па се у горњемилановачком СПО питају како то да није предвиђена и изградња метроа или савременог ракетног центра, са којег би се лансирали космички бродови. Верници су и до сада, без комуниста, у околним селима Каменица, Прањани, Коштунићи подизали цркве и гробља. У новом самодоприносу помињу се углавном гробља, о црквама готово да нема речи. Стидљиво се помиње обнова манастира Јешевац. У плану самодоприноса на страни 2 и 6 житељима месне заједнице Брђани обећава прикључење на водоводни систем „Рзав“, иако је то место од Чачка удаљено чак седам километара. Слично обећање програм региструје и када је у питању водоснабдевање села Невада, иако је ово село од система „Рзав“ удаљено чак двадесет и два километра. Притом у овим месним заједницама није ископан ни један ашов земље за будуће водоводе. Они ће бити и остати слово на папиру, јер је и раније обећање било једном народу за радовање. Док се паре не узму, а онда бве оде у заборав. С друге стране горњемилановачки социјалисти не заборављају село Леушић, где је све детаљно испланирано, јер ово село представља њихову последњу оазу.

ПОДРШКА

Од чланова и симпатизера странке из иностранства стално стиже помоћ. Тако је ових дана из Немачке и Данске стигла помоћ у техничким средствима, коју су најјачој опозиционој странци у Србији упутили Срби на привременом раду у овим земљама.

Како нас је обавестио **Драган Мацанковић**, технички секретар СПО, **Драган Јеремић** из Вирхајма у Немачкој поклониле је странци компјутер, телефакс и један стони калкулатор. Он је овај поклон лично донео. Из Данске, од **Драгомира Бојичића**, председника одбора СПО за ову земљу стигао је видео рикордер, телефонски апарат и видео касете.

Вредност ових поклона је око 5.000 марака.

Када је у питању сам град Горњи Милановац нови петогодишњи самодопринос предвиђа доградњу сале Војске Југославије, наводно за потребе културе. „Ми мештани видимо да се не ради о никаквој доградњи за потребе културе код нас, већ да се тај простор адаптира у станове за избегле војне старешине. Што се тиче још једног помињања дома културе, он је увек „у изградњи“ и „деталјним плановима када треба народу замазати очи“, — објашњава нам **Велимир Ђуровић**. Помало је невероватно, али и овога пута се предвиђа адаптација зграде старог суда. Где су нестала средства, која су грађани и током претходног самодоприноса издвајали за „реконструкцију“. Чекајући адаптацију зграда суда ће се вероватно сама од себе адаптирати. Предвиђа се и изградња регионалног пута Чачак — Ваљево, али се притом заобилази историјско подручје Равне горе, где пут мора да прође, или можда, господин **Марушић** мисли да пут може да иде као криза Дрина и да од Чачка до Ваљева може да се дође преко Параћина.

Када овај текст буде пред читаоцима господин **Марушић** и његова свита увелико ће негде крвати врелу јагњетину, а све у поводу њиховог „максималног ангажовања на изградњу Музеја Другог српског устанка. Музеја под крстом, али то не смета онима који петокраку још увек држе на унутрашњој страни сакоа да то припишу себи и искористе за промоцију сопствених политичких амбиција. „Педесет година је биста Милоша Обреновића стајала у тами подрума, да би они сада скинули праšину са ње, Милоша учланили у своју странку, као да он није део целокупне српске националне историје, а не тренутка који њима одговара“, — кажу у горњемилановачком СПО.

САМОДОПРИНОС НА УСТАВНОМ СУДУ

Не желећи да дозволе још једну пљачку житеља Горњег Милановца, у одбору СПО у овој општини покренули су иницијативу за испитивање уставности овог новог намета Социјалистичке партије. Поготову што је самодопринос уведен, а да није било референдума на коме би грађани ове општине могли да се изјасне желе ли они или не да још једном дају средства у касу без дна **Дражимира Марушића**.

Документација је стигла и до **Боривоја Боровића**, адвоката и председника одбора за правосудје Народне скупштине Србије. Очекује се да ће **Боровић** пред Уставним судом Србије покренути поступак за оцену уставности овог самодоприноса.

РУКОМЕТНО-ИЗБОРНИ РЕЗУЛТАТ

СВЕ НАПРАМА НИШТА

Село Александровац у општини Жабаре, а само на двадесетак километра од српског Кумровца, постало је светски рекордер по броју избора за Скупштину месне заједнице. По нечијем наређењу, овде се избори догађају сваке недеље, па како у селу признају, они већ помало заборављају да се баве земљорадњом и почињу да бивају прави политичари. Изборни рашомон овде траје више од годину дана, јер социјалисти никако да победе, а то не прија пожаревачким властима. И онда сваке недеље изборна утакмица, због које нико више нема времена за фудбал. Политика је овде спорт број један. А у тој утакмици социјалисти вечито губе. И то рукометним резултатом 16:5. Овај резултат је увек био исти. Од првих избора који су одржани за Скупштину месне заједнице прошле године, па до последњих који су одржани у недељу 17. априла политички тим локалних социјалиста стално губи, с тим што се та разлика увећава у тоталну корист месног одбора СПО. А кад воља бирача није по вољи социјалиста онда се утакмица наставља тако што се политичким ђоновима и подметањима резултат никако не може озваничити, јер није лепо да у комшилуку председника постоји опозиционо село. А Александровчани су управо опозиционари и они су своју вољу показали гласајући из недеље у недељу за програм Српског покрета обнове. Пре месец дана у скупштину месне заједнице изабрано је 15 представника СПО и шест представника СПС. А, онда је неко још једном убацио „клип у точкове“ (појавило се пет листића вишка) и избори су морали да буду поништени. На поновљеном гласању 10. априла, СПО је победио са 21:0 остављајући владајућу странку без и једног места. У недељу 17. априла одржан је други круг гласања и, како нас је обавестио **Дарко Вукашиновић** из александровачке организације СПО, резултат је опет 21:0 у корист СПО.

„И овога пута бирачи су рекли своје. Сад су они на потезу, па ћемо наредних дана видети шта поново смерају како би овај резултат преокренули у овоју корист. Треба веровати да то није могуће, али код њих је све могуће. Гласање је протекло без инцидената и било каквих проблема. У односу на први круг од пре седам дана изашло је и више бирача. Од 1.448 грађана са бирачким правом у Александровцу гласала су 934 бирача, што је око 65 одсто. Неважећих листића било је 78. Било је укупно 42 кандидата. Када смо пребројали све гласове испало је да смо и овога пута ми победили“ — рекао нам је непосредно након што су избори завршени **Дарко Вукашиновић** уз напомену да је први на листи СПО добио 508 гласова, а 21 кандидат је одбио 372 гласа. Код социјалиста први на њиховој листи добио је 346, а последњи 165 гласова.

Не зна се шта је горе — кад социјалисти добијају или кад губе изборе. У месној заједници Александровац (општина Жабарн) имају о томе своје мишљење

Забележно: Војкан РИСТИЋ

ПОМОЋ

Преузимајући на себе бригу о школовању троје малолетне деце, преминуле прве секретарице једног од оснивача странке, **Нине Табаковић** господин **Вук Драшковић**, председник СПО, одрекао се своје посланичке плате у Скупштини Србије у корист породице Табаковић.

— Да ли је ово крај александровачком изборном рашомону?

„Мислим да јесте, уколико не стигне директива из Пожаревца или Београда да све радимо из почетка, мада не знам шта ту више треба доказивати. Они морају да прихвате нашу победу као вољу житеља нашег села и не знам зашто некоме треба да село завађа, кад је село јединствено у својој намери да промени власт у месној заједници. Из новог сазива месне заједнице ми ћемо као једно од 15 насеља у

општини Жабари дати три одборника у локалну Скупштину општине“, — каже Вукашиновић.

Сем разрешења овог изборног чвора Александровчани увелико раде и на изградњи заобилазног пута који би помогао бржи превоз шљунка са Велике Мораве. Иако је пут, за разлику од власти, ствар за опште добро целог села и ту социјалистима много тога није по вољи. Инфлација је прошле године потпуно обезвредила сва средства на рачуну месне заједнице, која су била намењена за побољшање водоснабдевања. Социјалисти су тада, као и сада, оптуживали СПО као владајућу странку да је требало куповати нафту, а онда је препродавати, с чиме се већина у месној заједници није слагала. Нова власт у Александровцу, у складу са могућностима у овим временима, настојаће да ради нешто на асфалтирању пута, као и комуналном уређењу села.

„Тек сада се може видети колико су нам избори одузели драгоценог времена и какве, сем политичких, проблема имамо у селу. Социјалистима овде је очигледно још увек најважнија ствар да сачувају оно што им више сада је формално не припада. Они као опозиција сада треба да нам помогну да решавамо прооблеме који ће побољшати живот свих нас у селу“, — бележимо размишљање председника МО СПО у Александровцу.

Сад остаје да се види да ли ће у Пожаревцу моћи да се помире да им из комшилука гледа опозиција. Двадесет километара и није тако велика даљина.

ПЕТА КОЛОНА — АЛИ ГЛАДНИХ

ПОНЕДЕЉАК, 4.4.94.

Бројимо дане до Ускраса. Велики планови за велики православни празник. И велики рад. Сви су се растрчали и траже донаторе. Понеко се и сам сети да да. Оезбедиле смо петнаест хиљада јаја скупљамо слаткише и играчке за децу.

Треба ли да апелујем? Ево — апелујем: Ко може, нека поклони СПОНИ храну, играчке, било шта! Увек ће добро доћи.

ЧЕТВРТАК, 7.4.94.

Господин Товаревић, један од богатијих домаћина у Руми, донео нам је хиљаду килограма масти и нешто кобасица.

Амбуланта ради. Лекова има, пацијенти уредно долазе и одлазе. Углавном задовољни.

ПЕТАК, 8.4.94.

Данас је у СПОНИ пир. Мирис масти и кобасица у нашим просторијама обрадовао је људе у јутарњем реду за хлеб. Неочекивано задовољство. Преко три стотине килограма масти и сто килограма кобасица подељено је у току преподнева. Преостала количина дата је Стационару за стара лица у Циљској и дечијем центру на Умци.

СРЕДА, 14.4.94.

Госпођа Миља Вујановић синоћ је позвала ПЕТУ КОЛОНУ у овој држави да ли је при том мислила на најбројнију колону гладних и немоћних, или на нешто сасвим, сасвим друго!!!

На путу до СПОНЕ срела сам се са својим парохом. Искористих прилику да га упитам за ускршње обичаје, како нам ни у детаљу ништа не би промакло. Господину пароху прва асоцијација на СПОНУ била је бацање хлеба код „Москве“. Тог истог дана сретох и познаницу коју дуго нисам видела. Рекох јој да радим у СПОНИ.

— „Баш те суботе када сте бацали хлеб пролазила сам Теразијама“ — Два пута тог дана објашњавала сам како то нисмо били ми, како ми никада нисмо имали ни један експес. Њих двоје сада знају да то нисмо ми, али колико је још оних који тако мисле? Како им лако успева да све ружне ствари и погрешне етикете тако лако залепе за нас!

ПЕТАК, 15.4.94.

Међу многима угледала сам два мени позната лица. Пријатељи из младости, Весна и Саша. И њихова мала Ања. Пет јој је година. Много више од тих пет година је прошло од када се нисмо видели. Сећања се нагло буде, душа лако уздрхти. Много времена смо проводили заједно, имали исте визије, слушали исту музику. Када је живот почео озбиљније да нас стеже, свако од нас се повукао у борбе са сопственим проблемима. Време нема милости и неће да нас чека.

— Откуд ви у СПОНИ?!

— Потребна нам је помоћ. Саша је добио отказ, ја никада нисам ни успела да се запослим. Прошле године смо побегли од рата. У бели свет. Тамо смо потрошили родитељску уштеђевину. Вукло нас је да се вратимо. Сада смо ту, сами. Нас троје, без игде ичега и икога — родитељи су умрли.

Док исписујем признаницу којом потврђујем где је отишао новац који смо мукотрпно сакупили од оних који могу и желе да дају, нешто ме у грлу јако стеже. Да ли због Ањиног погледа или због сећања? Одзвања ми музика. Тада смо је другачије доживели. Данас је још болнија стара песма, јер има други истину. Једна младост, један свијет наде расте тихо у срцу твом, други за те овај свијет граде са мало праве истине у том.

Причају ти приче те и свака има свој срећан крај, али прешућују да тај свијет краде баш твога ока сјај.

Ко зна, можда на ме чека неки други свијет, ко зна, и у мраку каткад никне диван цвијет, можда, ко зна једна од срећнијих, једна од тисућу бићу баш ја. Ко зна.

Сигурна сам да актуелност ових стихова схвата моја генерација и у Загребу, Љубљани, Сарајеву. Генерација која би сад требало да је у пуном замаху стварања ето, са целом породицом лута по беспутју и тражи помоћ од СПОНЕ. Ко је схватио пре, схвата и сада. Ко није, никад неће. Реците збогом злу и глади. Никад не реците збогом љубави. Па ми како стара и истрошена била. Ми ћемо вам бити спона за то.

Пролеће није криво за ову сету. Криви су други. Они који не схватају.

Марија Карлеуша, СПОНА

ПРЕМЛАЋИВАЊЕ „ДЕЛИЈА“

А СУТРА НЕКО ДРУГИ

Поштовани „господине“ министре!

Почећу уобичајено: за народ који се разуме у спорт и фудбал. Дакле: играо се 32. минут реванш утакмице фудбалског Купа Југославије између „Партизана“ и „Звезде“. Поприште збивања: „северна“ трибина стадиона „Партизан“, већ годинама, по традицији, састајалиште звезданих навијача — „Делија“.

Овако је почело: дечаци између 16—18 година старости, веселе се и навијају у свом младалачком заносу. Жар за победом свог клуба испољавају као и навијачи на супротном делу стадиона — „јужној“ трибини. Ту нема разлике. Пиротехничка средства су заступљена. Некада сам и ја као дечак, пре нешто више од 25 година, по угледу на старије — палио новине на којима сам седео. За то ме нико није тукао, пребијао. Међутим, данас су дошла нека друга времена...

Пребијају се жене у редовима за брашно, лидери у лифтовима, посланици у Скупштини, деца у вртићима једна другом наносе повреде оловкама, искључују се ученици из школа, студенти са факултета, радници са посла, лекари из установа. У „правној“ држави може се све. Јер, сила закон мења. Они који трпе и ћуте још некако и пролазе. Али, таквих је све мање. Но, вратимо се омладини, спорту и фудбалу. Пиротехника и санкције криве су за све — само су аршини различити. „Делије“, пале светлеће бакље, при догоревању бацају их на травњак и атлетску стазу. На стадиону се оглашава официјелни спикер: „Молимо навијаче да се уздрже и не праве неред“. Све убрзо престаје.

Али, у том 32. минуту, на сцену ступају органи МУП-а Србије. Кордон од 50-так милиционара са пендрецима у рукама стеже обруч иза леђа, улази међу навијаче и по ко зна који пут „заводи ред“ на већ добро опробани и нама препознатљив начин. Бесомучно витлају пендрецима, ударају где стигну: по глави, лицу, телу, ногама...

Ту нема разговора, људских опомена — зверски се пендречи и гази.

Готово 30.000 људи више не гледа утакмицу, јер ово је више од фудбала. Утакмицу, како сазнајем, преноси директно РТВ Србије. Међутим, увече, када сам гледао снимак целог тока сусрета, приметио сам да тв-камере овај догађај не желе да виде. Објектив камере, задржао је слику на северној трибини један секунд и вратио се догађајима на терену. Трајало је то непуних пет минута. Гледаоци Србије и Југославије били су ускраћени и поштеђени „тог задовољства“. Међутим, обичај је обичај...

Ајде, што не виде камере — али Ви министре!

Три, без сваке сумње, добро обучена батинаша, тренирала су строгоћу на младићу од 17 година. Гледам то све „господине“ министре, са западне стране, а крв ми се следи у жилама. На трен бацам поглед на Вас у ложама. Туку га пендрецима: по глави, бубрезима, целом телу.

Отворено писмо министру за омладину и спорт Владимиру Цветковићу

Несрећни младић, од удараца посрће и пада на бетон. На том делу трибине огромна је празнина, јер су „мајстори у плавом“ у првом атаку све рашчистили. Од „Делија“ остао је само један док су се други разбежали на лево и десну страну. Помоћи ни од куда. Дакле, целати имају жртву. Свој „посао“ довршавају ногама — шутирају га и газе. Крв шикља на све стране.

Ви „господине“ министре и даље седите. Видевши зверско иживљавање ове тројице — „Делије“ прилазе у одбрану свога премлаћеног и унакаженог друга. Навијачи супротног табора са „југа“ уживају у скандалу и скандирају: „тако треба“. Слика ружна и претужна.

За Вас и даље све нормално. Питам се по који пут: Да ли Ви видите — оно што око камере не жели да види! У себи кажем: Ви сте најближи официјелном спикеру. Ви сте министар омладине и спорта, реагујте, молим Вас. Авај, све је узалуд. Ви не видите — Ви чувате Вашу министарску фотељу.

„Господине“ министре, није у питању чији су навијачи. Министре, у питању је омладина и младост Београда и Србије. Ту, пред вашим очима демонстрира се сила. Данас „Делије“, сутра неко други.

Министре, Ваша савест је затајила. И за време и после утакмице. Познајем Вас лично. И Ви сте родитељ и имате децу. Навијао сам за Вас док сте играли кошарку и давали одлучујуће кошеве у Загребу, Љубљани, Задру, Чачку...

Од Вас ни абера у штампи на радију и телевизији. После свега овога, поново Вас питам а уједно и себе: чији сте Ви министар, и због кога су ме тукли у своје време, у бившој Југославији, градовима које сам горе навео док сам ја био навијач и омладинац*?

Данас сам старији и зрелији. Ви сте министар и директор, више нисте активни спортиста. У Влади сте по други пут, а Бога ми изгледа и у служби само једне партије.

Пали сте на испиту „господине“ министре. Сећам се оног чувеног Вашег слогана: „Срећна је она земља која има једног Милошевића, Џајића и Аркана“. Поштујем Ваше речи, али дајем себи за право на своје па Вам их овим путем износим: биће срећна ова опустошена Србија и њена земља оног часа када буде имала више амбасадора попут Митића, Џајића, Станковића, В. Поповића, Љ. Симоновића — Дуција...

Е, тек тада се надам а и верујем да нам омладину нико више неће пребијати у срцу Шумадије (Београду), надам се да иако се то случајно догоди да ће један такав министар напустити столицу и молити се за спас у име свих нас.

Ако се Ваша савест ускоро не пробуди на нашим спортским просторима догађаће се овакве сцене. У Скупштини, битно се неће ништа мењати, јер тамо је све јединствено. Ви ћете и даље седети крај другова Марјановића и Соколовића.

Схватите ово моје добронамерно писмо како хоћете, ако сам негде пренаглио, ако у њему има превише ироније на Вама је да вагате.

Једноставно. Нисам могао да прећутим, да забијем главу у песак, да не видим оно што 30.000 људи види (гледа), што камере „ТВ Басстиље“ крију, што извештачи са утакмице прећуткују.

С поштовањем,
**Бане Нововић, слободни новинар
У, Београду, 8. априла 1994.**

Београд

НАПОМЕНА: Копије овог писма упутио сам Министру за омладину и спорт у Влади Републике Србије, председништву ФК „Црвена звезда“, Редакцијама: „Политике“ (међу нама), „Борбе“ и „Српске речи“.

ДРАГИША КАШИКОВИЋ, НАЈОПАСНИЈИ ПРОТИВНИК ЈОСИПА БРОЗА

ДОЛАЗАК ИЗ „ТУЂЕГ ПРИСТАНИШТА“

Кашиковићева скромност представљаће, несумњиво, велики проблем за будуће истраживаче његовог дела. Драгиша није потписивао бројне текстове, афоризме и карикатуре у илегалним издањима, као ни у многим званичним гласилима српских исељеника широм света. У другим случајевима користио је различите псеудониме.

Додатну потешкоћу ствара и сагледавање комплетне уредничке активности Драгише Кашиковића. Наиме, бројне публикације, које су изашле у издању српских емигрантских организација, за штампу је приредио управо Драгиша Кашиковић. А његовог потписа нигде нема. То је, изгледа, случај и са „Споменицом Драги Михаиловићу“, објављеној у издању Организације српских четника „Равна гора“. Књига је штампана 1976. тачно тридесет година након смрти српског Чиче, првог герилца у поробљеној Европи. На око 450 страница великог формата, штампана на најфинијем кунздрук папиру, књига је указивала на то да су је уредили овом занату несумњиво вични људи. На крају „Споменице“ објављен је и списак „лица и организација који су дали прилоге за штампање“ ове књиге. На том списку налазе се, једно поред другог, имена Драгише Кашиковића и мале Иванке Милошевић. Сав хонорар од 225 долара Драгиша је одвојио као прилог за штампање књиге на чијем је уређивању радио. Део новца дао је у своје име, а део у име деветогодишње поћерке Иванке. Тако је ова девојчица постала, сигурно, најмлађи проложник за штампање једне књиге посвећене војсковођи који је знао да у српском језику не постоји реч **капитулација**.

Нису се у „Споменици Драги“ случајно једно поред другог нашла имена мале Иванке Милошевић и Драгише Кашиковића. Као што се ни годину дана касније њих двоје неће случајно задесити пред смртоносним налетом диригованих убица. У питању је, убеђен сам, коинциденција неког вишег реда. Можда, чак, и — **судбина!**

ОПАСНИЈИ ОД БОМБИ

Драгиша Кашиковић, прави капитен српске политичке емиграције на северноамеричком континенту, враћа се тамо одакле је пре четрдесетак година побегао главом без обзира. Време свог повратка у матицу овај врсни сатиричар, афористичар, карикатуриста, хроничар

У нашој културној јавности име Драгише Кашиковића скоро да је потпуно непознато. То и не треба да чуди када се зна да је југословенска тајна полиција пленила сваки примерак Кашиковићевих књига и сваки његов чланак који би био унет у земљу. У емиграцији, напротив, није било обавештеног човека који није знао име Драгише Кашиковића...

емигрантских (не)прилика, уредник, публициста и преводилац, на жалост, није могао да бира. Оно против чега се целог живота борио и због чега је, на крају крајева, и главу изгубио сачекује га данас и овде у свој својој наказности. Да ли је могао бити неповољнији тренутак Драгишиног повратка у отаџбину? С обзиром на стварност коју ће овде затећи не можемо а да се не запитамо: „Преврћу ли се сада његове „плачне кости“ на гробљу манстира Светог Саве у Либертвилу, у САД, где је и сахрањен пре 17 година“?

Суморни тон претходно постављених питања ишчежава, међутим, пред духовним и етичким озарењем које доноси исправљање једне велике књижевно-историјске неправде. Након Слободана Јовановића, Станислава Кракова, Владимира Велмар-Јанковића, Бранка Машинца, Радивоја Бојића и многих других наших емиграната и Драгиша Кашиковић почиње да се враћа у контекст српске културе и књижевности. Остали, пак, међу којима су Божићар Пурић, Доброслав Јевђовић и Ратко Парезанин, мораће да причекају неког ко ће поново упалити „утуљена кандила“ српске прогнане литературе.

У нашој културној јавности име Драгише Кашиковића скоро да је потпуно непознато. То и не треба да чуди када се зна да је југословенска тајна полиција пленила сваки примерак Ка-

шиковићевих књига и сваки његов чланак који би био унет у земљу. За режим су Драгишини афоризми били опаснији и од бомби Миљенка Хркача. Његове карикатуре биле су убојитије од Барешиневог и Брајковићевог наоружања.

У емиграцији, напротив, није било иоле обавештеног човека који није знао за име Драгише Кашиковића. Захваљујући његовим пријатељима комплетирају се поступно основни библиографски подаци о овој свестраној личности, принуђеној да за живота своја најбоља дела остави „у туђем пристаништу“.

БИОГРАФИЈА

Драгиша Кашиковић је рођен 9. августа 1932. године у Хаџићима, поред Сарајева, од оца Бранка и мајке Невенке, рођене Ракић. Кашиковићи потичу из Требиња, из Херцеговине. Драгишин деда, Никола Кашиковић, био је уредник познате „Босанске виле“ (1885—1914) у којој су сарађивала најзначајнија пера српске писмености и културе, као што су Јован Дучић и Јован Скерлић.

Драгишин отац, Бранко Кашиковић, држао је пре Другог светског рата индустрију дрвета и бавио се трговином. Као познати добротвор изградио је у родном месту цркву посвећену Светом Ђурђу. Чим је избио рат и чим се конституисала усташка НДХ, Драгишином оцу је све одузето, а затим је почела хајка и на саме животе ове угледне српске породице.

Деветогодишњи Драгиша бежи са породицом у Београд и ту се настањује у њиховој кући у Улици Жоржа Клеменсоа (садашња Улица Иве Лоле Рибара). После рата та кућа им је одузета, као и још неколико кућа у Београду и Сарајеву, вила у Хаџићима, Силоси у Дубровнику и сва друга имовина. Разлог: отворене симпатије које је Драгишин отац гајио према ђенералу Драги Михаиловићу.

Након „ослобођења“ и завршене средње школе Драгиша се уписује на Правни факултет Београдског универзитета. Са факултета бива удаљен због својих антикомунистичких и антирежимских уверења. Пред њим се затварају врата свих институција у „држави радника, сељака и поштене интелигенције“. Драгиша доноси дефинитивну одлуку да илегално напусти Југославију. (Излишно је напомињати да му као „народном непријатељу“ власти никада нису издале путне исправе.) Међутим, погранична патрола открива га у једном чамцу у коме је на-

меравао да се пребаци до италијанске обале. Окружни суд у Дубровнику осудио га је 1952. године на седам месеци строгог затвора. Тада је имао непуних двадесет година.

По изласку из затвора Кашиковић узалудно покушава да се упише на неки од бројних београдских факултета. У Љубљани га, ипак, прихватају и ту наставља да студира право. У међувремену објављује идве књиге за децу: „Приче из зоолошког врта“ и „Насрадин-хоџа“.

1955. успева да се илегално пребаци у Аустрију у којој остаје две године и ради најтеже послове на фарми. Није познато да ли је тада стигао и да пише. Сигурно је, међутим, да у Аустрији није ништа објавио.

Као емигрант из Аустрије, са седам долара у џепу и без знања енглеског језика, Кашиковић 1957. стиже у Америку. После неколико дана путовања наилази на цркву Светог Саве у Њујорку и на Српску народну одбрану. Ту бива срдечно дочекан и братски прихваћен.

АМЕРИЧКИ ДАНИ

Тек у САД почиње Кашиковићево право образовање и усавршавање. Он завршава факултет и добија „Bachelor's degree“. Посвећује се учењу језика и перфектно овладава енглеским, немачким и француским. Користи се и шпанским. То му омогућава да неуморно прати најзначајније светске публикације и да буде изванредно обавештен о свим важнијим догађајима.

Кашиковић постаје редовни сарадник „Слободе“, званичног гласила најмасовније организације Срба у свету — Српске народне одбране. Убрзо из Њујорка, са Миомиром Радовановићем, прелази у Чикаго, престоницу српске емиграције. Ту преузима уређивање „Слободе“ и уводи многе иновације, како у техничком тако и у садржинском смислу. Од листа који се нашао пред самим гашењем Драгиша прави квалитетну и актуелну новину и враћа јој углед који је раније имала међу српским исељеницима у САД. Кашиковић се прихватио уређивања „Слободе“ под врло неповољним условима. Месечна плата износила је од 150 до 200 долара. Дописничка мрежа била је већ уморна и проређена. Након закључења броја Драгиша би исцрпљен често коначно на редакцијском столу. Као прекривач служили су му претходи бројеви овог листа. Зато је у шали говорио да му зли дуси не могу ништа јер га „покрива“ — слобода.

Главна библиотека у Чикагу била је Драгишино омиљено место. Ту је предано обогаћивао знање и ту су га познавали скоро сви. Наочит, мужеван и атлетски грађен, уз то шармантан и врло комуникативан, он је лако склапао пријатељства. Нарочито са америчким новинарима и уредницима, конгресменима и глумцима... У тој библиотеци Драгиша је, по свој прилици, упознао и младу Маршу Смит, динамичну студенткињу и елегантну кћерку градоначелника Даласа, у држави Тексас. Само људи оболели од хроничне индискреције трудили би се да прецизно одреде природу њихове везе. Нама

је довољан податак да је на сваки Драгишин поноћни позив Марша узимала први авион у Даласу и слетала у Њујорк, Чикаго, Вилијамсбург... Собом је носила страсну жељу за „Деновом“ близином и топли дах тек напуштене постеле.

Све значајније културне институције српске емигрантске колоније у САД ослањале су се на Кашиковићево образовање, на његов патриотизам и ентузијазам, као и на његове неисцрпне организаторске способности.

Кашиковић је 1963. покренуо књижевни лист Данас. Са Миомиром Радовановићем покреће и сатирични лист Чичак, у коме објављује највећи број карикатура. Такође, успешно води радио-програм Српске народне одбране. За нашу цркву у Америци преводи на српски језик хиљаде и хиљаде страница енглеског текста. Кашиковић први у немачкој документацији про-

Деветогодишња Иванка Милошевић морала је да умре зато што је препознала убице

налази податак о тајном одласку једне партизанске делегације у Загреб на поверљиве преговоре са Немцима. Делегацију су сачињавали Милован Ђилас, Коча Поповић и Владимир Велебит. Данас се сасвим добро зна шта су ови „ослободиоци“ нудили окупатору и шта су од њега тражили!

Драгиша је обавио највећи део посла на прикупљању грађе за књигу „Genocide in Croatia 1941 — 1945“. Пред америчком јавношћу та књига је била и до данас остала најмоћније пропагандно оружје Срба у борби против усташке емиграције.

У стваралачком смислу Драгишина најплоднија година била је 1975. Те године он је објавио следеће књиге: „Поручник Каваја“, „Дупљаци“ и „Партија те тужи — Партија ти суди“. Ову последњу књигу јетких политичких афоризама Кашиковић је успео да убаца у земљу уз помоћ две америчке балерине које су у Југославију дошле као туристи. Полиција је, међутим, зарленила све примерке ове књиге, протерала балерине из земље и остала да се (само)задовољава својим супесима у одбрани Брозовог имена и (зло)дела.

НЕЗАПАМЋЕН ЗЛОЧИН

Драгиша Кашиковић и његова поћерка, деветогодишња Иванка Милошевић, убијени су у ноћи између 18. и 19. јуна 1977. године. У аналима чикашке полиције тако зверска ликвидација још није забележена. Драгиша је избоден оштрим предметом тачно шездесет четири пута! Мала Иванка задобила је педесет четири смртоносна убода!

Може се слободно рећи да је ово незапамћено зверство дигло на ноге читаву правдољубиву Америку. Већ сутрадан водећи чикашки листови на својим првим странама објавили су вест о грозном убиству Драгише Кашиковића и мале Иванке. Учили су то „Chicago Tribune“, „Chicago Sun-Times“ и „Chicago Daily News“. Чак је и гласовити Валтер Кронкајт, премијерни новинар са ЦБС телевизије из Њујорка, говорио о овом страшном злочину. Огласили су се и други врхунски амерички новинари и коментатори: Џек Андерсон, Патрик Бјуканен и Боб Видрич. Сви су били једнодушни у оцини да су мотиви овог грозног убиства искључиво политички. Није било никакве сумње: Удба је започела своју крваву делатност међу српским емигрантима на северноамеричком континенту. (У Европи је тај „посао“ већ био скоро окончан. Преостали су били још само неки „завршни радови“.)

Непуне две године након Драгишиног убиства у Америци и Канади убијено је на десетине српских политичких емиграната, углавном уредника и истакнутих интелектуалаца.

Вршећи увиђај над овим монструозним злочинем чикашка полиција је у једном углу Драгишине радне собе открила слупану писаћу машину. Било је то једино оружје којим се Кашиковић бранио од професионалних целата. Како у том судњом часу — тако и у целом свом животу. Умној патњи нестасали рећи ће: узалуд. Они други, пак, тек ће се упознати са делима Драгише Кашиковића која ће му кад-тад обезбедити заслужено место у савременој историји српске књижевности и културе.

Радован Калабић
(Из књиге „Српска емиграција“)

О НАИВНОСТИ И НЕВИНОСТИ, 7

Нашу страсну и злокобну потребу да се делимо на патриоте и издајце, добре и лоше, велике и мале Србе, сасвим у складу са својим ирационалним и тврдоглавим погледима на све(т), издашно смо и на свим нивоима пренели и на странце. Једноставним али ватреним критеријумима, без остатка и макар мале резерве према властитим мерилима ако већ не према људима другог кова, навика, менталитета, васпитања, искуства, цивилизацијских корена, разбрајамо их на наше и њихове, елем србољупце и србомрсце, и ту им више нема помоћи, као ни нама уосталом. Ни најбезочнија афера, ни нушићевске фарсе које нам понеки белосветски авантуриста (попут господина Шифера) приреди као поручене да прогледамо, да се опепелимо, да се приведемо макар неким својим патријархалним начелима ако не и памети, не скрећу нас са правог пута у глупост, понижење и увек нове а исте грешке. Сада су нам на мети неподобни новинари из светских гласила, за почетак из Франс-преса и Си-Ен-Ена, с тим што је онима који не схвате ове казнено-поправне мере и наставе мислити по своје и писати другачије од онога што Министарство за информисање прогласи истином, недвосмислено припрећено паковањем кофери. Тако се потписивањем ове тужне и ружне и срамне одлуке доказао на свом првом радном задатку новопечени министар информисања, господин **Игњатовић**, који и иначе „може да донесе одлуку о ускраћивању акредитације без посебних објашњења“. Од наше демократије отпадају уши онима који су послани да њима ослухну каква нам је демократија.

Наши новинари као и обично. Они владини, сматрају да стране колеге и онако већ предуго уживају наше невиђено гостопримство и да их је требало отерати и раније (**Коста Краинчанић** наравно не би био председник Удружења новинара Србије да не зна одакле дувају овип праведни ветрови и да би га они одували не обруши ли се на своје иностране колеге). Независно удружења новинара, дабоме, очекивано и часно протестује, шта ће друго у овој калуђи (сад видим зашто знам ко је **Драган Никитовић** иако не марим спорт, а појма немам ко је Краинчанић и чиме је изузев оваквим бескичмењаштвом задужио наше новинарство). Не видим зашто сва страна господа новинари не батале лепоту наших истина и „истина“ и не врате своје акредитиве нашем истинољубивом министру. Ваљда само зато што су професио-

Како убити новинара — бољшевичким протеривањем или ловачком пушком? — Фонд истине о Србима, један од најпродуктивнијих издавача, а истинама ни трага. — Верски или невернички рат у Босни. — Официрски кор Милорада Павића ни у шта не сумња, као ни њихов планетарни генерал. — Округли сто о Павићу вођен је у његовом зодијачком знаку Ваге, а овај текст написан је у мом знаку Овна.

Пише: **Љиљана Шоп**

налци и што је овај терен, ако и по чему ваља, богомдан за новинаре. И то оне од нерва, оне идеалне заљубљенике у своју тешку и легу професију. Оне који би се на нашем терену одиста морали преобратити у витезове без мане и страха.

Јер, шта је акредитив према животу? А **Деди Вујасиновић** је одузет живот, голи а не само новинарски, и већ видим како ће у мору ужаса потонути и та неразјашњена чињеница, и како ће, временом, сваки српски новинар закључити како се пакао ипак догађа само другима, и с кнедлом у грлу похитати да забележи неке наше нове истине и „истине“. Ако вам је

ово утеха, господо страни новинари, или ако мислите да је ово наш чудни, помало урођенички начин искупљења (онако ритуално, да докажемо како смо најсуровији своји са својима), онда... Или можда ипак само они одиста наивни и невини очекују и даље истине од вас, надајући се да немате разлога да нас мрзите више но што ми сами себе уништавамо.

Након што је Министарство за информисање (бивше владе) препознало у **Шиферу** нашег а не њиховог, па га опскрбило нашим истинама а нас информисало о његовој несебичној љубави и разумевању за Србе, настала је једна раскошно опремљена књига, за наше услове повеликог тиража и, услед опреме, непримерне цене. Дигла се око ње тродневна, кампањска прашина и — мук. Онда су нас обавестили да се спретни и ветропирасти господин, неставши у веселијем и несанкционисаном свету, опустео и да му наша истина и није више толико на срцу. Недуго затим, јер ми морамо да имамо **наше њихове**, који њима казују наше истине (али и нама при том, као да их ми не гледамо својим очима), у помно разрађивану и пласирану причу улеће нова јунакиња, **Џини Тоски Марацани Висконти** (читаоци ове рубрике сећају се те срчане контесе која умало није усвојила Мому Капора и Драгоша Калајића). Из свих тих предвидљивих и провидних опасних веза, посредством установе која се зове Фонд истине о Србима (чији ли је, погодите!) „који је из разлога објективног информисања основала Влада Републике Српске Крајине и Издавачке куће „Еуропублик“ настала је нова истина о нама. На промоцији ове истине контеса је испричала индикативну причу: разочарана загребачким улицама и тамошњом „сликом аветињске прошлости која је променила њен живот“ (према „Експрес политици“), госпођа се, наравно, обрела на сасвим другачијим београдским улицама где ју је фасцинирао **Добрица Ћосић** („његов интелектуални мир и дистанца према болним темама“), и тако се отиснула у Крајину по „сурову стварност, на суровим просторима где живе сурови људи“.

И на крају, ваше информисаности о апсолутним истинама ради, запамтите да Фонд истине о Србима планира још 17 нових издања. Боже, куд ћемо с толиким истинама и када ћемо коначно сазнати праву: коме је требао овај рат и колико је жртва однео са собом? Ко је крив за какве злочине и ко је колико ућарио у том крвавом галиматијасу? Ко су наши кипарски

шеици и зашто смо радили за две-три марке? Ко убија по нашим улицама и становама и у чије име? Или ћемо садашњу историју учити по сведочанствима **Биљане Плавшић**, која нам је ових дана морбидно приповеда не телевизијским каналима, и у будућим деценијама, као што нам данас историју од пре пола века „разрђе“ **Милош Минић** у књизи **Народноослободилачки рат или грађански рат од 1941-1945**. Мора да смо велики грешници, а сасвим сигурно смо невероватни несрећници, ако смо овакве истине заслужили.

ГЕНИЈАЛНИ ГЕНЕРАЛ МИЛОРАД ПАВИЋ

У Грчкој је ових дана истину о себи нама проповедао наш планетарни и генијални књижевник **Милорад Павић**. Скромно упозоривши свет да респектују његових пет милиона војника /читалаца („Ја имам више читалаца него било која армија на свету. Ја верујем у војску читалаца“), поновио је своју досетку лансирану у Француској, што је прилично неинвентивно за најмаштовитијег светског писца) господин Павић је, природно, морао да одговара на радозналост друге врсте. Умни људи су говорили и говоре да је сумња у све особина и врлина интелектуалаца. И сама верујем у то. Господин Павић, међутим, не сумња ни када одговара на најосетљивија питања свога времена и народа. Он је у све сигуран колико у себе. Рат у Босни је — верски рат. Цела истина је да је нападнуто православље — друге истине, осим целе, нема. Не знам. Можда је наш писац и у праву, али ме брине, чуди, растужује па и засмејава — што не сумња ни у шта, а понајмање у аподиктичност својих планетарних судова, процена и закључака. И потом још вели Милорад Павић како зна да у Југославији има много и католика, и муслимана, и православља који никада нису желели да иду у „тај рат“, већ су у „тај рат“ натерани. И сада ја наивно очекујем да ће господин који све зна или се таквим представља рећи и ко је то троване јаднике који „тај рат“ нису желели на „тај рат“ натерао. Али наш прослављени писац није тако наиван па да своје свезнање с нама до краја подели. А ја се дрзнем да логично закључујем: ако је рат верски, значи покренула га је, или га барем подстиче и помаже црква. Тако је одвајкада било, зар не господине Павићу?

И онда се сетим скромног свештеника и скромног аутора две књиге, господина **Саве Б. Јовића**, свештеника у Панчеву. Књиге ми се зову **Анђели звериње куће** и **Кроз босански огањ**. Прва је прича о петогодишњем робијању у Босни и Херцеговини (које је господин Јовић „заслужио“ зарад свог антикомунизма заправо, а зарад свога тобожњег „великосрпства“ у суштини, далеке и блиске 1980. године). Друга је прича о рату у Босни, родној му грудни које више нема и у којој је у чину презвитера служио у многим местима Зворничко-тузланске епархије. Не пада ми на памет, дабоме, да књижевно поредим господина Јовића ни са далеко мањим књижевним именима од горепоменутог; била би то уосталом књижевна јерес. Саву Јовића живот учи свему па и књижевном писму, полако, грцаво, рецимо и традиционално, некако кочићевски. Али ово о чему сада говорим и није разговор о књижевности. Ово је разговор о судовима које доносе савременици, сведоци (истина из различитих позиција) о мраку и покори која нас је снашла. А дан пре него што ћу прочитати шта о томе не-

двосмислено Грцима казује велики Павић, слушала сам шта пред пуном салом у Панчеву смерно збори Сава Јовић. Нека ми опрости што по сећању наводим. Он не тврди, он каже да мисли, верује, да му се чини слушајући и знајући оне тамо људе... Да рат није верски, а ако у нечему јесте онда је у томе што **гину и верници, свих трију вера**. Да рат нису покренуле цркве, већ педесетгодишњи комунистички терор и кобне последице политике вођене у овој (оној) земљи од прошлог до овог рата. Каже да надљудске муке трпе деца из мешаних бракова, и да му је жао човека, а највише те деце која нису бирала ни родитеље, ни земљу, ни веру, ни нацију, ни време свог људског века. И каже, терминологијом свога позива али по мом мишљењу и књижевном терминологијом, да овај рат воде безбожници, или да су га безбожници изазивали и започели у сваком случају.

Ја не знам какав је овај рат. У себи верујем да бих можда и знала да су ме од малена учили какав је био онај прошли, да се нисам замајавала школском историјом већ имала прилику да слушам обичне људе, жртве и сведоке. И у оно што знам — сумњам. Важем и преиспитујем, ничија ми мисао и исповест у овом трагању није сувишна, ни страна, ни мрска, ни довољна. Нећу да знам само како смо, него и зашто смо овако живели.

Елем, можда је господин Павић у праву, али мој духовни склоп ме гони да сумњам у његово несумњање. Можда је у праву господин Јовић. Али ми је ближе да не сумњам у његове сумње. Можда обојица нису у праву. Али ко ће онда и када именовати суштину овог проклетог рата, јер питање и не лежи у терминологијској збрци (лако ће већ неко да изуми и подобан и неподобан термин) — већ у рату и злочин(ц)има.

Павић: неподељено свезнање

Живимо у времену када писце питају о рату па су принуђени да у светским статистикама својих читалаца виде војнике. Ова црнохуморна језичка игра, међутим, доживљава свој озбиљни хелиенд у трећем броју **Српског књижевног магазина (СКМ)**, темата посвећеног „Песмама и причама Милорада Павића“ (за неупућене, округли сто о овој теми одржан је у оквиру „Бранковог кола“, 23. септембра 1993. године, на самом почетку знака Ваге (која је Павићев знак). За оне упућене, који мисле да се ја шалим, напомињем да овај планетарни податак стоји у напомени уз број. Неки овакав број радо називају омажом, ја га видим као врхуњење једног од колективних усхићења, организованим савршенством једног система коме не може да промакне ни једна богохулна уметнута реченица, а нектоли нешто више. Књижевнокритички, есејистички, научни доказ да **сумње нема**. Све је доказано, не постоји само војска читалаца, него и официјерски кор тумача који су стекли чинове осведоченом љубављу према свакој Павићевој књижевној гести и сада се још само надмећу ко ће је умешније, компликованије и елоквентније изразити. У ту сврху **Јасмина Михајловић** је проучила амерички компјутеристички експеримент, причу о хипертексту, хиперкњижевности и будућности литературе у облику видео-игара. „Сензација“ звучи овако: „Обликовање дела у хипертексту, приповедање у њима и њихова рецепција суштински почивају на бескрајности хиперпростора-празнине, који се претвара у бездимензионалност, на нечему што је изнад линеарности“. Зар није супер све што је хипер?

„Онај ко је имао у руци убиенике о текстпроцесорима могао их је с врло мало домишљања схватити и као један од кључева, механизма и упутстава за руковање књигама Милорада Павића. Те књиге су својим склопом унеле у књижевност један систем који у потпуности одговара базичном систему, не само текстпроцесора, него и рачунара уопште. И то се, наравно, десило независно од било каквих смисљених прорачунатих и насилних намера. Таман сам се питала да ли је ово реклама за компјутере или за Павићеву књижевност, кад ме последња реченица разреши дилеме. Ипак је за Павића!

Схватила сам још једну револуционарну промену. До сада су се писци досадно, старомодно сусретали са жанровима у литератури, од сада се, пак, жанрови сусрећу са Павићем и очас се изгубе, илити како то **Александар Јерков** лепо каже „наћу у пољу неодређености“. Ко им је крив, да буду се сусретали са наджанровским магом.

Ексклузивно за СКМ написао је нешто ново и генерал војске лично. Стручно је објаснио како и зашто име и презиме Милорад Павић „има посебан звук“. Већ видим војнике како исписују своје јадно, новокомпоновано име у нервозној потрази за дактилима и трохејима у њему, и уз брдо енциклопедија и теорија стиха поред себе певају то своје обично име не били чули адониј, старији од хексаметра, што би их укorenило уз колена Хомера и Сапфо. И док се они тако антички муче, генерал им поручује: „Само једном сам био вршњак човечанства — када сам имао седамнаест година. Човечанство увек има седамнаест година“. Зашто баш седамнаест, питам се јер нисам добар војник; прави војник нема шта да мисли и да се пита, он просто слуша генерала.

ЕЛВИРА У РАЖИ

Почело је вицевима. Савез студената Београда, поводом 4. априла, доделио је Слободану Милошевићу признање за трајан допринос и изузетно залагање у унапређивању студентског стандарда. Додељивање извршено на празно, јер Слободан трајно и изузетно ради, па није стигао до Капетан Мишиног здања, али је послао своје реликвије, Михајла Марковића и Ивицу Дачића. Иако је овај догађај највише рабљен на РТС, Вучелићев новинари, неким чудом, нису снимили право унапређивање студентског стандарда у облику конвоја бесних, црних лимузина које су достојанствено чекале „студенте“ који су достојанствено седели у свечаној сали поменутог здања.

У „Блиском сусрету“ ТВ Политике појавила се легенда српског заштитништва Биљана Плавшић. Ова хероина, створитељ и борац, сву своју ратну трагедију исказала је кроз само једну реченицу: „У Сарајеву сам ЈА живела месец дана овог рата.“ Ту болну истину пропратила је сомнабулним погледом и уњкавим климањем главе, што не би могли извести чак ни они који живе у Сарајеву већ две године овог рата.

Са вицева се прешло на лов. Задати плен је господин Ђорџ Сорос, а ловаца је, као и обично, много. У ТВ шуњању и њушкању за пленом, најбоље се показала Елвира Фекете у „Панорами“. Нањушивши главни траг путем „фантомске фотографије овог светског моћника пред чијим ногама се ваља историја“, ловац Елвира закључила је да господин Сорос „очигледно не воли да се слика“ да „сви заведени његовим новцем“ не би могли да га погледају у очи. Све време пузећи и сећајући се да је овај мађар-

Пише: Донка МИХАИЛОВИЋ

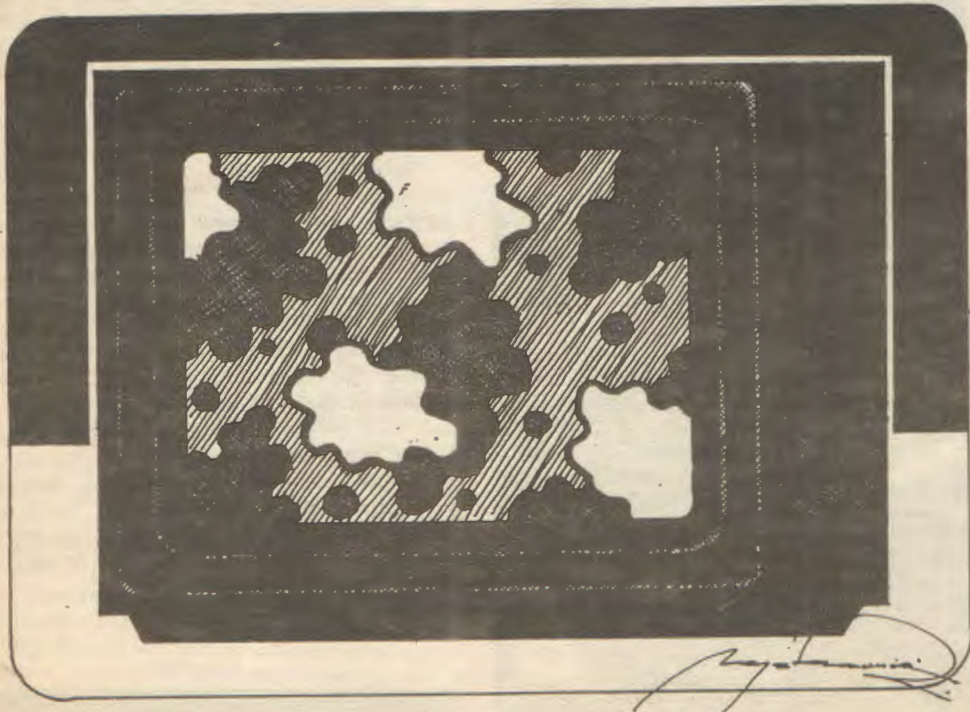
ски Јеврејин преживео холокауст, волшебно је закључила да „он финансира сопствене комплексе и страшне снове из детињства и финансира светске измишљотине попут ЦИВИЛНОГ друштва.“ На моменте губећи дах и њух, стигла се пројектовати у Миљу и упутити „није ли Сорос реинкарнација тоталитарне личности?“ Одговор је пронашла у његовим агенцијама које „врбују наше средеошколце за школовања, студијска путовања и разна логоровања по Америци.“ Сва блатњава од дугог пузања залајала је преко малог екрана „Откуп омладине!“

Систематичка обрада дечијих душа! Пресађивање дечијих мозгова у Америку! А онда је новинар Елвира, по радном задатку маскирана у пса трагача истренираног против цивилног друштва, пронашла „најсуптилнију политичку акцију Соросових плаћеника код нас“, која се на свеопште запрепаштење одвија у „ПАЛИЋ-КОМ 300 ВРТУ.“

Након лова, уследила је трагедија, коју су многи ТВ посланици претворили у комендију. Дана 10. априла, док су са свих медија стизале опречне вести — српски тенкови ушли у Горажде, српски тенкови нису ни близу Горажда, а интервенција НАТО снага била извеснија него икада, Споменка Јовић у свом Споменару, кога зове „Дневник“, а пише га за пријатеље Милошевића и Вучелића, о „стварима око Го-

ражда“ није прозборила ни реч. За њу је ударна вест што је колега Чукић одушевљен дочекао одушевљеног Божовића који је успео измамити дуг и гласан аплауз у Парламенту. Али, руском. Затим се Споменка свом жестином бацила на мисли Жељка Симића, које је овај причао у микрофон Радио-Крагујевца. Цитирање Симићевих мисли трајало је прекарто, тек 15 минута, па је за генерала Гвџера остало времена само да саопшти како „српска војска не поседује бројне отрове, нити их производи, нити би ЗНАЛА за њих да их немају муслимани.“ А онда је, после временске прогнозе, Споменка мртва хладна саопштила како је управо стигла вест да су НАТО авиони бомбардовали српске положаје око Горажда.

И тако, нико од „бораца за српску истину“ није учинио ништа. На Првом програму РТА вртела се хумористичка серија „Срећни, небомбардовани људи“, на ТВ Политика текао је слатки филм, са слатком, небомбардованом куцом, а ТВ Пале су приказивале љубавни филм. Једино је НТВ Студио Б прекидао програм са новим вестима и телефонским укључењима. Шта им би кад се „зна да су против Срба“. Но, како је јутро паметније од вечери, како су поново бомбардовани српски положаји и како је Скарлет О'Хара рекла — плакају сутра, сви Срби су реаговали сутра. По СПС напад је изведен покварено ненајављено. По Србима на излету око Горажда НАТО авиони су их тотално промашили и разбуцали центар Горажда, убијајући муслимане цивиле. Радован Караџић, праћен ТВ камерама, одлучно је кренуо пут Горажда да великодушно помогне рањеним муслиманима. Вирећи кроз Младићев двоглед уверио се да „они доле“ могу мало причекати, сео је са генералом Младићем за шаховску таблу, јер излетници највише воле свакојаке рекреације. Прави Срби, гледачи РТС кренули су у спонтана окупљања против америчког геноцида над српским народом. Ипак, направедније, најљудскије и најсрпскије реаговање стигло је од Савезног министарства за информисање — имају се сад и одмах одузети акредитације новинара CNN и AFP, јер су проверени и дуготрајни мрзители српског националног интереса. А сви остали новинари, пазите шта пишете и како извештавате, јер има да вас нема. Овако или онако.

МАЛА СРБИЈА

**ВУКОЈЕ НА СПЕЦИЈАЛНОМ ЗАДАТКУ
(РАТНИ ДНЕВНИК „СРПСКЕ РЕЧИ“)**

КИША И ТО ТИ ЈЕ СВЕ

У предвечерје првог НАТО-напада на српске положаје у околини Горажда, на специјални задатак, да заокружи ово и херцеговачко подручје и утврди праву истину о невиности српске и осталих страна у сукобу, послали смо нашег фоторепортера Ђорђа Вукоја. Човек, за кога смо мислили да је наш најјачи штих, десет дана нам се није јављао. Таман смо поверовали да је то прилика да и ми добијемо нашег Хемингвеја, а Вукоје се поврати. Два дана није зборио, ни писмено ни усмено, ни с ким.

Када га је трећег дана директорка „Српске речи“ замолила да јој усмено исприча резултате своје мисије, Вукоје је дословце рекао: „Ништа нисам утврдио, јер је десет дана падала киша. Изгледа да тамо нико и не ратује. Ништа нисам чуо, ни видео, кроз прозор. Имам снимљено 90 минута тонског материјал и неколико фотографских снимака. И једно и друго сам снимео кроз прозор. То ти је све!“

Директорка је хитно замолила да се преслиша тонски материјал. Имали смо шта и да чује-

Ратна фотографија из Горажда: Пађани, април 1994.

мо: херцег-овце блеје пуних 90 минута: „беее...“.

Сирови материјал не можемо објавити, како је намеравано, јер је саговорник у међувремену поједен.

БОХЕМСКА РАПСОДИЈА

У заносу обнове нове југословенске идеје и подсећања милионског тв-аудиторијума како нам је било лепо г. Милорад Вучелић се, како рече Бојковићка за Берчека, мало занео. Таман је обрадио (и одрадио) „Бијело дугме“, музичку подлогу за југо-носталгију, кад се сетио и Здравка Чолића. У оквиру кампање Чолиног васкрсавања, друг Вучела је у новосадској дискотеци „Квин“ не само отпевао две Чолине нумере, већ скинуо сако и њиме обрисао под.

Кад се има стила, онда се сакоа даје на чишћење. Хемијско или етничко — све ће то прекрити рузмарин и шаш.

ЦВЕЋЕ

Нема пролећа без висибабe

ЦВРЧЦИ И МРАВИ

У својој редовној двонедељној хортикултурној рубрици чланица СК-ПЈ, др **Мира Марковић**, озбиљно се бави проблемом **цврчка** који је потражио гостопримство о њеној двестогодишњој војводској кући у Пожаревцу (Багремово).

Тематика није незанимљива. Наиме, баш као и у басни о цврчку и мраву, и гост другарице Марковић зна шта је удобан живот. Кућица тек што је о државном трошку реновирана, офабрана и окречена... цврчак се доселио, другарица га је прихватила... а како и не би!

Па другарица је, са својим другом, и сама на неки начин цврчак који ништа друго не ради до цврчи вас дан цели, док мрави раде, раде, раде...

У следећим наставцима хортикултурних иповести очекујемо досељавање **хрчка**. Ту нема басне, али има истине.

НОСФЕРАТУ ПАРТИЗАНИ

Формални лидер генералске партије СК-ПЈ (мање Стева Мирковић), **Горан Латиновић**, отишао је и корак даље од свог идеолошког антипода, др Војислава Шешеља. Док је први пророковао смак Уједињених нација, због чачкања српске мечке, Латиновић је по истом питању (а поводом злочиначког бомбардовања српских тенкова око Горажда), најавио ново интересно окупљање режима, угроженог успостављањем Новог светског поретка.

Тиме је, поред залагања за обнову непрежаљене СФРЈ, покренута иницијатива за реинтеграцију светске нејачи, остављене на цедилу пошто се некад угледни Покрет несврстаних компромитовао неопрезним поступцима извесних људождера и наркодилера с једне, и продајом (издајом) за шаку долара, с друге стране.

У новој глобалној организацији би се нашли сви који су последњих година, због својих „слободарских тежњи“ осетили песницу „светског полицајца“: Северна Кореја и Вијетнам, Иран, Ирак и Либија, Куба, Никарагва и Хаити, Сомалија, Ангола и Руанда... И, свакако, руска влада у сенци.

Према сасвим логичним Латиновићевим претпоставкама салдо војних и политичких искустава и намера учврстиће Југославију на једној од водећих позиција у Новом покрету. Пред којим ће (с разлогом) дрхтати Нови поредак...

Споменик Србину макар и Дражи

Драган Бисенић

Прослава савезничког искрцавања на Нормандији вероватно не поставља само питање да ли ће тој прослави присуствовати било који представници Југославије, него и то да ли ће моћи да се утврди ко је „савезник“, а ко „колаборациониста“. У самој Југославији вероватно то ће тешко ићи, те је могућно да ће то одредити сами савезници. Нарочито, то се тиче „партизанског“ Равногорског покрета Драже Михаиловића, пошто само овај први има официјелни антифашистички третман за домаћу употребу, док овај други у већини савезничких земаља јесте такође признат као антифашистички. Узмимо један пример.

Прослава савезничког искрцавања у Нормандији припрема се и у Сједињеним Америчким Државама. Њен почетак је 31. маја у Чикагу. За српске исељенике у Америци посебно је занимљиво то што ће она почети обележавањем акције спасавања оборених америчких pilota. То се све сматра одавањем признања самом Дражи Михаиловићу чије јединице су за тим помогле евакуацију америчких pilota у италијанске базе.

Српским организацијама и личностима у Америци упућено је писмо у којем се они обавештавају да би требало помоћи акцију подизања споменика Дражи Михаиловићу. У том писму наводи се да „еминентна група Американаца која већ 45 година покушава да увери Конгрес ове земље да треба да одобри подизање споменика једном Србину на федералном земљишту у престоници ове земље, припрема прославу једног од признатих највећих војничких подухвата у историји ратовања, а који се одиграо у Србији уз помоћ четника и њиховог команданта коме они хоће да подигну поменути споменик. Они ће прославу припремити и одржати са или без наше помоћи. Уз нашу помоћ они ће моћи да подигну ниво прославе, да позову на исту важне људе као госте, што без наше помоћи неће моћи“.

У истом писму, међутим, запажа се још нешто. Подсећа се на иницијативу споменика из државе Илиноис о подизању споменика Дражи Михаиловићу у Вашингтону, а онда се додаје да „они од Срба који не прихватају Дражу сасвим онако како га ми прихватамо, требало би ипак да прихвате ову ствар као чињеницу да се

ради о подизању споменика једном Србину у престоници највеће силе на свету“.

— Ко зна да ли ће се Србима икад више таква прилика указати — питају се у том писму које је потписао Раде Ребић. Директор прославе пуковник Кен Плумер обавестио је, иначе, све учеснике у прослави да ће цео догађај бити веома широко медијски праћен те да ће у току прославе српски интелектуалци бити у прилици да одрже предавање у основним и средњим школама Чикага о акцији „The Halyrd Mission“ (спашавање америчких pilota са аеродрома у Прањанима).

Ова прослава, као и друге савезничке манифестације које ће тек бити одржане, попут педесетогодишњице победе над фашизмом, и нехотице отварају питања која су за српско друштво али и околину из једничке изгледала решена и затворена. Њихово поновно покретање увек носи подозорење да ће се пореметити некако постигнута равнотежа победе и пораза, па макар она и не била сасвим праведна, па да ће штета од правде бити много већа него корист од делимичне неправде. „После 50 година бавити се четницима и партизанима је катастрофално. Имамо цело политичко гробље, уместо неке модерне поделе“ — каже Слободан Илић.

Али, и без тога, међутим, остаје питање дистанце у положају Драже Михаиловића у иностранству и у земљи. Уколико се хоће одговор због чега је то тако, утолико га ваља потражити на одговарајући начин, без победничке сујете, али и без околости која би настала као упорност накнадне памети.

Тај одговор данас, чини се, не угрожава егзистенцијално читаве слове становништва, као раније, али од решења у тој ствари зависи историјска оцена једне државе и једног поретка, а онда и легитимација будућности те државе (Југославије) и њеног послератног уређења.

У реалности су победнички изданци и следбеници идеолошке формуле тог поретка имали тужан, готово трагичан крај: разорили су један поредак, свој нису сачували, а будући нису обезбедили. Поразили су очеве, уништили себе, а ускратили своје синове. То је само мало различито од поражених, пошто су они изгубили на време. Они своју победу нису ни извојевали, поредак нису изградиле, будућност им и даље, по свој прилици, неће бити наклоњена, док ће историјски, можда, бити у праву.

Како се данас зове Сарајево?
Београд у Босни.

Како је Ђинђић зајед'о Мићуновића?
Поштено.

У чему се разликује Орвелова 84. од
Слобине 94?
Слобина има наставак.

ВАСКРСНУЋЕ

Сасвим случајно, управо када ортодоксни комунисти поново продиру до свих физичких полуга власти, васкрсава и Милош Минић, некадашњи високи државни и партијски функционер, познатији као тужилац на суђењу генералу Дражи Михаиловићу, како би у форми некаких мемораара, чега ли, објаснио да од националног помирења нема ништа и да, ваљда, „четнике“ и даље треба гањати до гиљотине. Занимљиво је да се све то догађа у време када комунисти и јавно процењују да њихови „приватни“ четници, које су обучавали, идоктринирали, финансирани и шукали за прекодринска ратишта полако али сигурно прелазе у дефанзиву. Стога не треба да изненади ако се једног јутра пробудимо и чујемо како су комунисти по други пут у овом веку победили домаће квислинге и донели мир свом народу. Тако ће олет туђим животима да остваре своје идеолошке снове. Ако већ нису.

SIC TRANSIT ДУШАНКА

У почетку то беше сјајан маркетиншки потез. Измишљена као одговор на учестале провокације „здесна“, да „леве стране“ у Србији не окупљају ништа млађе од шездесет (што је, уосталом, поткрепљивало крезубо коло са Ушћа те '91.), госпођица Душанка Бого је пуне две године жарила и палила политичком сценом Србије.

Навикнутима на то да је њене страначке колеге гурају у најврелију ватру међустраничног обрачунавања, међу политичким аналитичарима је завладао прави шок када је после последњих избора перспективна млада другарица нестала из јавности. Нагло као што се појавила.

Мистерија је недавно расветљена. Не спореди њене политичарске квалитете, чланови Главног одбора СПС су оштро замерили својој чланици због угрожавања моралних принципа њихове партије. Испоставило се да читава ствар, шармантно формулисана речима Жељка Симића: „Сви смо ми помало... заљубљени у Душанку Бого“ — нимало није наивна. Можда би се све некако заштакало да абер није стигао до Толстојеве, што је, опет, изазвало праву провалу беса. Господин Симић је, наимае, до поменутог инцидента био срећно ожењен човек и отац малог детета. И преговарач у Женеви који све чешће губи концентрацију.

Грешница може само да захвали доследном понашању др Мирјане Марковић, која својим младим сарадницима и сарадницима њеног мужа никада није остала дужна. Снежана Алексић је смештена у неко министарство. Горан Триван је један до директора ЈП „Србијашуме“, Зоран Тодоровић — Кундак је у НИС-у, Тахир Хасановић се сасвим лепо сналази као генерални секретар Нове Демократије... Душанка Бого ће (према сопственој жељи) преузети вођење једне помало заборављене издавачке куће у оквиру Београдског универзитета — студентског издавачког центра (СИЦ).

Нећемо, дакле дуго чекати да марксистичка литература поврати свој сјај код студентске популације.

МАГА СРБИЈА

ЖИВОТ НАШ ДАНАШЊИ

Пишем ти писмо

Ово је ера писања писама. Ово је време јавног писања и јавног читања писама. Писма, писма и само писма. Пишу сви и пишу свакоме. Занимљиво је спознати да многа удружења, савези, странке и групе једни другима стално пишу писма. Дописивање је у моди. Зато нека вас не чуди што су шалтерски службеници у пошти (све као по некаквом неписаном правилу пуне злата и свиле) нељубазне кад покушавате да подигнете своју плату, па стојите у реду јер, ето, нема овога или онога. Оне очекују писмо. Напишите и пошаљите га.

Ипак, чуди ме да још ниједно удружење није писало Ћићолини, кад у овој земљи (на брдовитом Балкану) има толико сродних, како партија, тако и личности — водила тих партија. Онда, како то да се нико није сетио да пише моштима Лењина или чукун унуци К. Маркса, или чукун деверичини Енгелса. Срамота је да је прва комшиница сестра рођеног тече унука Мао Це Тунга остала без писама од стране неког нашег савеза или удружења. Овде се пише само једнима, једнима те истима. Верујем да је г. Бутрос Гали за последњих неколико месеци добио на стотине писама са ових простора и то од еминентних личности: Удружење боцкавих и бодљикавих „Чичак“, Савеза љубитеља Толстоја, Скупа пензионисаних сакупљача ЦК чланарине на Новом Београду, Удружења љубитеља пластичног цвећа „Одговор“, те многих других популарних и многољудних удружења.

Познато је да су деца писала и председнику Клинтону. Како патетично. Романтични Клинтон (као да видим сцену) брише сузу марамицом, узима црвени телефон у руке, окреће УН и наређује: „Скидај санкције!“ Лепо, као „Дама с камелијама“. Само... Грете Гарбо више нема.

На срећу, ми ипак пркосимо, рече пре неко вече неки политичар, те доби громогласни аплауз из руку пет-шест пензионера у некој месној заједници на Новом Београду. Пркос је леп цвет, мали и шарен, сади се на сунчаном месту и попуњава нека места у башти која су несрећена. А наш пркос је лепши од руже, иако, кад боље размислим, и ружа овде цвета, али само црвена. Сећам се времена кад се из Бугарске доносио популарни мирис „Бугарска ружа“ и сећам се да ме је увек болела глава од тог јаког концентрата који смо једни другима сипали на главе у гимназији. Времена су нова, а ружа и даље мирише, с тим што од ове овде не боли глава. Бар тако неки кажу.

Коме ја да пишем?

Писао сам пријатељима у Канади, моја писма им нису стигла. Писао сам пријатељици у Норвешкој, писмо није стигло. Ништа ми није јасно. Размишљам о томе да оформим Савез независних узгајивача мушкатли, са јединим правилом — да не буде црвених. Е, кад постанем председник таквог друштва, писаћу и моја ће се писма јавно читати, а посебно акцентовати на великој телажовизији.

А до тада, не преостаје ми ништа друго него да слушам туђа писма, а то је тако непристојно.

Горан Варшавски

ГОРАН ПЕРЧЕВИЋ:

Није неопходно надуго аргументовати тежину значења ових проблема јер нови модел активности организације помаже у припреми и реализацији постојећих финансијских и административних услова тако сложеност и место студија кадрова спутава оцену важности система опште партиципације исто тако непрекидно повећавање квалитета и распрострањености наше активности захтева прецизирање и детерминисање понашања чланова организације према њиховим задацима с друге стране тренд јачања и развоја структура омогућује више креације система формирања кадрова који одговарају потребама но не заборавимо изражено консултовање са бројним милитантима представља занимљив покушај верификације постојећих финансијских и административних услова исто тако непрекидно повећавање квалитета и распрострањености наше активности обавезује нас на анализу услова усвојених активности

СУСРЕТ

На пријему — испраћају који је придобио будући заменик министра информација Русије Сергеје Гризунов, срели су се и Милован Ђилас и Вук Драшковић. Символично да се између прошлости и будућности назире садашњост...

Фото: А. Станковић

Стоји пензионер у реду за млеко, а богами и за хлеб.

И после неког времена, пензионеру се смучи.

Излети из реда вичући:

„Сад ми је свега доста, убићу ГА, мајке ми.“

Ето ти га после неког времена и прича: „Не вреди, за ЊЕГА је још већи ред.“

И ДАЉЕ БЕЗ ИСТИНЕ

Поштовани г. Пејчићу,
Од Христа Бога нашега Вам желим сваки добри дар и успјех у Вашем племенитом дјелу.
Повод за ово кратко писмо, Вама као главном уреднику цијењене „Српске речи“ јесте напис у бр., 93 од 14. марта 1994. г. под насловом „Папе“, стр. 15.

Запањен сам неистинитом тврдњом, ничим доказаном ни доказивом, по којој „од свих епископа само су двојица били За (Иринеј Буловић и Амфилохије Радовић)“ долазак римског папе у посјету Београду и Српској Цркви. Тврдња је измишљена, разлог зна онај који је то урадио. Жао ми је на Вас, знамо се дуже времена, очекивало би се да сте макар окренули телефон да провјерите истинитост тога податка. Не ради се о безначајним стварима. Ми српски епископи смо навикли да нас блате последњих педесет година, да нас дијеле и завађају. Но, не очекујемо тако нешто од „Српске ријечи“ чије је основно својство часност, поштење и истинитост.

У нади да ћете објавити ово Ваших читалаца ради и истине ради „која ће нас спасити“, остајем с поштовањем

**Митрополит Црногорско-приморски
Зетско-брдски и Скандеријски Амфилохије**

КОМПЛЕТ РЕЧЕНИЦА

Драге колеге, у броју 95, на страници 55, објавили сте моју изјаву дату радију „Б-92“. Претпостављам да због недостатка простора нисте били у могућности да пренесете целу реченицу, која дословце гласи:

— Вероватно нема ничег одаратнијег овог момента у Европи од наше опозиције а једино што је одржава јесте власт, која је три пута горе.

Можете се мојој оцени српске власти не слагати, али се и даље надам да немате ралога да је скривате. У нади да ће у наредном броју бити простора да стане цела реченица, срдечно вас поздравља
ваш

Петар Лазић

ШТА ВАМ БИ

Прочитао сам „СРПСКУ РЕЧ“ Бр. 93 од 14. марта 1994. године, где је на стр. 46-47 објављен чланак „ПОПЕ КУЋЕ ТИ ДУША“ из пера Сандре Скоко, дописника из Лондона.

Четрдесет пет година је ОЗНА и УДБА писала такве чланке и ми, национална емиграција, веровали смо да је таквом писању дошао крај. Али, авај! Шеснаестогодишњи дечко бежи из Славоније од усташког ножа и долази у Београд где нигде никога не познаје и онда тај 16-годишњак денунцира Београђане и шаље их на Бањицу и у Матхаузен! Па ни то није доста, већ тај 16-годишњак „лично убија“ Србе, припаднике покрета Драже Михаиловића! САМО УМОБОЛНИ МОЗАК ЈЕ ТАКО НЕШТО МОГАО СРОЧИТИ И ВАМА ПОСЛАТИ НА ШТАМПАЊЕ! Нормалан људски мозак то не би могао учинити!

Прота Зебић је подигао најлепшу српску православну цркву у слободном свету и проед ње најлепши српски културни центар и успешно води највећу црквено-школску српску општину у Енглеској. А поред свега тога, штампа издања „ЛАЗАРИЦЕ“ која бране српски народ од усташког и муслиманског поклањања. А ја питам Вас: „Шта је Сандра Скоко учинила у слободном свету?“ Бацила угарак још већег раздора међу нама него што је био.

Срдечно и братски Вас поздравља са ХРИСТОС ВАСКРСЕ!

Одани Вам,

Боривоје М. Карапанчић

Лист „Политика“ је одбила да објави одговор народног посланика Српског покрета обнове Милића Мутавића. Оно што су наше колеге биле дужне да учине, а нису — чини „Српска реч“.

РЕДАКЦИЈИ ЛИСТА „ПОЛИТИКА“

Молим да поводом чланка у „Политици“ од 22. 03. 1994. год. под насловом „Злоупотреба скупштинске говорнице“ у складу са Законом о јавном информисању, објавите мој одговор.

У недоумици сам коме треба да одговорим, не знам ко ме критикује, ко ме оптужује за „злоупотребу говорнице“ блађење колектива, наносење штете колективу? У тексту пише: „У Борском комбинату бакра где иначе ради посланик Мутавић, кажу...“. Ко каже? Борски Комбинат има 22.000 запослени: да ли то они кажу? Ако се на њих мисли како се дошло до тог мишљења? Да ли је организовано неко изјашњавање? Ако јесте, дајте и мени резултате изјашњавања па, ако је тако, ту сам да одговорам. Из овог текста видим да је издато и „званично саопштење“. Ко га је издао?

Пошто сам већ „злоупотребисао“ скупштинску говорницу, злоупотребићу и штампу па ћу одговор усмерити према руководству борског Комбината, односно членицима пошто тако више воле да се називају.

Ја сам у Скупштину Србије дошао захваљујући гласовима оних који су на прошлим изборима свој глас дали изборној листи „ДЕ-ПОСА“. Сматрам да сви ти људи не очекују од мене да, заваљен у скупштинској клупи, хватам зјале а за скупштинском говорницом разглабам о „објективним околностима“ и „субјективним слабостима“ већ да кажем како се то „субјективне слабости“ зову. Можда грешим. Но, ако грешим, што се ви због тога бринете? Ако је тако као што кажете, то је добро за вас. Уместо да ме просто гурате у грешке, уместо да ми омогућите приступ Радио Бору и ТВ Бор па да, блатећи свој колектив и свој град, блатећи све око себе, потпуно политички срозам и себе и Српски покрет обнове, ви и ми указујете на грешке! Нисам очекивао такву „добронамерност“.

Никад ја нисам рекао да „у злоупотребама предњаче руководиоци“. Рекао сам тада, а и сада кажем да у злоупотребама једино они учествују. Али не и сви руководиоци. Ја знам руководиоце који немају пребијене паре у џепу, који доживљавају нервне стресове покушавајући да не буду увучени у прљаве послове а да задрже радна места и посао. Нисам користио ни термин „руководилац мафијаш“ али није вам то лоше. То омогућује да се из општег појма „руководилац“ изузму руководиоци о којима сам претходно говорио.

Ни Социјалистичку партију Србије никад нисам генерализовао. Ја сам говорио о врху СПС и то сам, говорели, баш посебно наглашио. Кад је већ о томе реч, лично мислим да чланство СПС нити има шта с тим нити има шта од тога.

О програму професора Аврамовића нисам говорио јер тај програм видео нисам а и не пада ми напамет да критикујем економски програм доктора економских наука. То нека раде стручници од мене. Ма могу, евентуално,

IN MEMORIAM

МИОДРАГ ТОМАШЕВИЋ МИШКО

Без болести и боловања, изненада, у пуној снази, у 37. години живота отишао је са животне сцене Миодраг Томашевић—Мишко, за чланове Српског покрета обнове у лесковачком крају — пријатељ ТОМАШ.

Правник у „Улпину“, члан Српског покрета обнове од његовог оснивања, тих и ненаметљив али одмерен и стабилан био је активан учесник свих догађања која су данас део историје најмногљудније опозиционе странке у Србији. Томаш је био члан Окружног одбора Српског покрета обнове а потом и члан Општинског одбора Лесковац. Био је и наш представник у Општинској изборној комисији увек када је Српски покрет обнове самостално или у оквиру ДЕПОС-а излазио на изборе.

Губитком Миодрага Томашевића Општински одбор Српског покрета обнове у Лесковцу остао је без верног члана и пријатеља, али у свима нама и историји наше странке он је незаобилазан камен-темељац.

ОО СПО ЛЕСКОВАЦ

да кажем нешто о делу програма који се односи на област коју познајем. Нисам ја прогнозирао да тај програм неће успети јер ће га срушити руководиоци мафијаши како кажете у чланку. То је ваша процена са којом се ја слажем.

Кажете да је „Милић Мутавчић посланик СПО из Бора злоупотребио скупштинску говорницу“ јер је „уз помоћ директног ТВ преноса оснажио вишемесечне акције својих партијских истомишљеника који у деловима појединих наших предузећа организују протесте“. Ја не знам да ли су ти људи моји истомишљеници. Ако јесу баш ми је мило, ако нису ја се, и у том случају, залажем да се њихов глас чује. Микрофоне и камере пред те људе господо, па да и они кажу шта им је на души.

Ех, кад би се још само укинули ТВ преноси скупштинских седница! Како би то олакшање било. Како би то славље било. Тресла би се „Дубашница“.

Вероватно је на „Дубашници“ пријатније, али човек пре него што пођете тамо свратите у Самачки хотел. Знате ли колико људи живи у самачком смештају? Знате ли колико мла-

дих брачних парова са малом децом живи тамо? Знате ли у каквом брлогу расту та деца? Или не знате или вас није брига. Шта год да је од тога, не служи вам на част.

Сигурно не знате ништа ни о „Југобанци“. Не знате ни како да правдате мањак од четири хиљаде тона бабра. Врло важно да ли га је запленено „Унпрофор“ у Румунији или су барже потонуле у Дунав. Кома па и да се правда те? Влада је ваша, полиција је ваша, телевизија је ваша, РТБ је ваш, све је ваше.

Шта још хоћете да вам кажем? Ако хоћете још, биће. Биће и ако нећете.

**Милић Мутавчић
Посланик у Скупштини Србије
Бор**

НИСАМ ОВЦА, ВОЛИМ ВУКА

Устајем из старог и дотрајалог кревета и одлазим у купатило. Умивам се без сапуна, јер га немам, и перем зубе без пасте коју сам давно потрошио. Трчим у своју собу, на брзину се облачим, јер не смем да ризикујем. Зима, која нам је уз глад највећи непријатељ, напала нас је свом силином својом, сатерала у мишије рупе, а ми беспомоћно ширимо руке и погледом, упућеним ка небесима, надамо се и молимо. Наду у боље сут-

ра још нисам изгубио, али је и она све блеђа и блеђа и полако ме напушта. Све ме више захвата уверење да нема шансе и да смо све шансе већ давно изгубили.

У папир увијам још мало преосталог дувана, палим импровизовану цигару и гледам кроз прозор. Сцена уобичајена за ово доба имања ничега. Један човек, мршав и црн, обучен у некакве дроњке, са своје двоје деце долази до оближње зграде и из контејнера вади велике количине картона. Деца му представљају велику помоћ, јер тај картон што он извади из контејнера, они пребацују на запрежна кола. Када заврше цео посао, отац стаје на место коња, а деца гурају запрежна кола од назад. тац је принуђен да вуче кола, јер су коња давно појели. Једини отпад који ради у граду даје неку лову за картон да би добио више слоботонаца. Отац, уз помоћ својих дечака, картон ставља у воду како би добио на тежини, након тога, односи га у отпад, где за 100 кг. картона добија 3 слоботонца. За један слоботонац може добити један хлеб. У протеклих пет година сам навикао на овакве сцене, па се много ни не изненадим када видим нешто налик овоме. Уосталом, и ја сам по контејнерима тражио храну и сакупљао траву и корење да бих преживео. Слаткиш су за мене мислене именице и већ сам, практично, и заборавио како изгледају.

Укључујем радио у тачно 12.00 ч. по устављеном шаблону, прва вест је о белосветској и планетарној завери против нашег „небеског

НАРУЏБЕНИЦА

НАРУЧУЈЕМ КЊИГУ „СРПСКА ЕМИГРАЦИЈА“

АУТОР: РАДОВАН КАЛАБИЋ;
300 стр., пластификовани колор повез.

ИМЕ _____

АДРЕСА _____

ТЕЛЕФОН _____

Овај књачић, заједно са петим примерком уплатнице од 20 нових динара на жир-рачуни бр. 40811-620-0-196/058078-0126879 код ПРИВРЕДНЕ БАНКЕ Београд Д. Д. пошаљите на адресу: „АГЕНЦИЈА ТРЕЗОР“, Чубрина 6, 11000 Београд.

Књигу можете подићи и лично на истој адреси, уз попуст од 10%. Сва обавештења можете добити на телефон 011/183-245

Уз наруџбеницу за књигу „Српска емиграција“

— По први пут код нас у једној књизи историја српске политичке емиграције.

— Који су били методи обрачуна комунистичке тајне полиције са емиграцијом.

— Драгиша Кашиковић, најопаснији противник Бразовог режима у САД.

— Убиство Кашиковића, мистериозни чин за који се верује да је дело ФБИ и Удбе.

ИСТОРИЈА „СРПСКЕ ЕМИГРАЦИЈЕ“ ЈЕ КЊИГА КОЈА ГОВОРИ О БУДУЋНОСТИ

народа". Питам се да ли свет постати само зато да би мрзео наш „небески“ страдијански народ? Пре пет година био сам принуђен да трапим телевизор за 50 кг. кромпира, 10 кг. шећера и 10 кг. соли. То је срећа у несрећи. Бар ми мозак неће бити константно испиран преко екрана радио телевизије страдије. Следећи блок вести на радију је о стању на ратишту. Пуних осам година бесни овај потпуно бесмислени и непотребни рат. Лепо је Хемингвеј рекао: Ратове воде свиње које желе да извуку корист из њих. Вести са радија о стању на ратишту гласе отприлике овако: снаге Мустафе Џихадића, жестоком палбом из свих оружја и оруђа, напали су положаје страдијских бораца, борци републике страдијске су свом снагом узвратили на овај напад.

Или ти — бојовници фромана Јурића, уз помноћ плаћеничких хорди, су извршили атак на село пре-биновићи. Страдијски борци су одговорили на овај напад и натерали су плаћеничку банду на повлачење са телевизије и радија зеленохирије и хрвономије се може чути сличне вести. Само су, у њиховим вестима улоге промењене.

Већ пуних седам година, практично, живимо у гету и лепрозоријуму као да смо лепоридни и окупљени. На границе наше страдије постављене су бодљикаве жице кроз које је проведена струја. Мрак свуда око нас, светла ниоткуда. Страдија је поносна и сагињати се неће, али је народ већ давно савио кичму пребирајући по кантама за смеће.

У касетофон стављам једну преосталу касету пашалучке групе „директори“, рефрен песме „бандо црвена“ гласи овако:
„НЕМАТЕ ЧАСТИ И НЕМАТЕ СТИДА, АЛ' ИМАТЕ СИЛУ И НИЈЕ ВАС БРИГА, БАНДО, ПЉАЧКАЈ ДОК ИМА ФОРЕ, НИЧИЈА НИЈЕ ГОРЕЛА ДО ЗОРЕ“

Ја бих да једем, ја бих да ми буде топлије, ја бих да се не бојим, ја бих не знам ко ми је председник државе, ја бих да се запослим, ја бих да стварам, ја бих да читам, а не могу јер сам све књиге спалио за огрев. Укратко, желим да живим живот достојан сваког човека. Личности су измишљене, свака сличност је намерна.

Миле Вуцелић
матурант Суботичке гимназије

ВЕЛИМИРУ БРАНКОВИЋУ „ГАЛЕНИКА ХОЛДИНГ“

Господине, друже, Вољени Наш!
Вођо Бранковићу!
Купи ти себи Мерцедес.

Мерцедес за 200 хиљада марака да своје дупе сместиш а нама принудне одморе.

Ниси мислио како би ми дуго могли лепо да живимо од толико пара.

Како радиш Вољени НАШ сви ћемо отићи у К. — ти на Кипар а ми у К...

Сигурно ти је паре дао отац којег су убили они што их је издао. За издају и варање то је права казна.

И ми ћемо бринути о теби!

Ми смо твоји и твог „Холдинга“, а ти ћеш бити наш!

Радионици „Галенике Холдинг“

ЦВРЧЦИ

1)

Ускоро оснивам странку

Њено име није битно за ову причу, као што нису важни ни програмски циљеви МОЈЕ странке у оснивању.

План је следећи: одлазим на разговор код господина Вука Драшковића говорим му о мојим демократским опредељењима, о мојим одборима диљем Србије, који су у оснивању, о чланству које је у мало неажурираним списковима, и наравно тражим, захтевам, на следећим изборима НАЈМАЊЕ пет посланичких места у будућем Парламенту, на заједничкој листи ДЕПОС-а.

Вук, добра душа, попустиће!

Онда се избори завршавају победом СПС-а.

Победници, у транс, трабуњају о Влади васколиког, свесловенског, православног, руско-српско-грчко-јерменског јединства, у којој ја и моја странка, наравно, видимо своје учешће.

Затим следи пљување по ДЕПОС-у, поспање пепелом, у стилу: Откуд ми на памет паде идеја да се уортачим са Вуком и СПО!!! и прелазак у мирније и сигурније воде, у Немањину улицу.

Ето мене у Влади, ето мене у Вашим домовима сваку ноћ у 19,30

2)

Он је по нарави благ. Ретко коме се замедра. Није осуђиван, ту и тамо полије по неку. Из грађанске је породице, из фамилије у којој су уназад пет-шест колена сви били интелектуалци.

Завршио је факултет, по неки пут опсује, више од муке, Бога поштује, од увек Славу слави.

На послу се истиче знањем, али му је увек недостајала партијска књижица. Говори два, три, четири светска језика.

Пропутавао је доста и, на тим путовањима стекао пуно пријатеља. Европа, Америка, Канада... Границе је прелазео без проблема. Заспао би у Амстердаму, у возу, будио се негде у Француској, у истом возу, а да га нико за пасош питао није.

Име му је српски мрав.

Он је из прости породице, бахат, непријатан. Животна филозофија му се састоји из три ствари: Усе, насе и подасе.

До овога рата био је нико и ништа. Маргиналац.

Онда је почео да трабуња о патриотизму, како треба убити овога, спалити онога...

Успут је радио свој посао. Оно што најбоље зна. Трговао је туђом несрећом.

Сада је у црној „мечки“ једно 30-ак кила тежи. Подваљак му се прелива преко крагне од кошуље на којој никада није закопчано прво дугме. Једе, јер су му очи веће од гузице, јер из своје најраније младости памти само глад и немаштину и сцену како му пијани отац туче мајку.

Име му је српски цврчак.

3)

Јефтине мемоари, у још јефтинијем булеварском листу, сваке две недеље нашег просечног грађанина, који је већ и онако доста збуњен, бацају још више у незнање.

Ауторка покушава да увери читаоце како је она просечна жена, која живи у просечном браку, без обзира да јој је муж председник Србије и да има проблеме које имају све про-

сечне породице у свим великим градовима Србије.

Да ли је баш све то тако?

Ауторка пренебрегава чињеницу да живи у туђој, отетој кући, коју, додуше, „поштено“ отплаћује, да јој сваки дан син вози кола у ситуацији када неком и пет литара бензина значи везу између живота и смрти, да поседује пејџер, и да се специјална служба при републичким органима брине о њеној зимници, млеку, хлебу и свим осталим ситним кућним потребљинама.

При свему томе, ауторка, уопште не зна ко јој је муж и чиме се бави. За њу, он је, просто, муж Слободан, председник Србије. И ништа више.

За свет, њен муж, је злочинац Милошевић.

4)

Најновија „финта“ владајућег естаблишмента са КОНДОМ-ом (КОНвертибилном ДО-маћом Монетом), није ништа друго до нови круг пљачке у који је увучен већ и превише оробљен и слућен народ.

По интензитету откупљивања девиза, и по нервози власти што то не иде брже, у ваздуху се осећа нешто.

Жури им се да нам избаце све паре из сламарице и чарапа. Па да побегну.

Или желе да од њих самих, лопова, направе свеце тиме што ће да нам удељују по кору хлеба дневно, па да се бусају у патриотска прса како воде рачуна о свом народу.

Да ли пакао има, само, девет кругова?

5)

Ако ми се ико згадио, од када је почео овај проклети рат, онда су то Срби привремено запослени у иностранству, илти гастарбајтери.

Док, тамо, на Западу млате марке, франке, доларе, круне и лире, овде продају патриотизам и своје сељачке фрустрације.

Док тамо имају миран сан и живе у изобиљу, овде пропагирају смрт и призивају беду, тоталну, говорећи нам да се „још мало стрпимо“.

Док тамо својој деци купују играчке, туђој деци, овде, поклањају протезе и фиксаторе. Докле, бре, „браћо“?!?

С поштовањем,

Влада Милосављевић
Београд

БАТИНАШИ У БОТОШУ

Мирно банатско село Ботош у петак 15.04.1994. г. увече је било у страху јер је 40 специјалаца зрењанинског МУП-а ту ноћ попут штампеда вршило НОЋНУ РАЦИЈУ. Око 23 часа су банули у хотел и још два локала и као у филму наложили рацију, са речима: „Сви на под, руке доле“. Потом је почело шутирање ногама, палице су севале а крв и модрице остале. Било је много младих а међу њима и девојчица још малолетних које су морале да скидају јакне или да задивку џемпере. Ако је неко код себе имао цигарете оне су му биле одузете, специјалци су псовали и претили: „Рација, где је оружје, где је дрога, све ћемо вас побити“. У станици милиције су пребили неколико младића а неке од њих су терали да љубе циме и униформу. Разлог је наводно било неколико полупаних чаша у ресторану „Казабланка“ и пријава сеоских доушника, шпијуна. Друга страна свега

тога је хуманитарни концерт под покровитељством фонда „Борђе Божовић Гишка“ који је био пре 5 дана а на њему хиљаду људи што у селу није забележено. Ботош је добио и канцеларију фонда и повереништво за Банат на чијем сам ја челу. Неколико специјалаца је питало где је Лазих, поломићемо га, а ја сам седео код куће не знајући за све ово. Ето показало се да смо држава СТОКИЛША И БАТИНАША а у Ботошу је победила опозиција. Наравно у Ботошу поједини милиционари када се напију пуцају и ломе локале али то ваљда тако треба па за сада нико није кажњен већ унапређен. Саобраћајна полиција је стално у селу а сељаци се терорису од стране полиције попут мафије, јер како они веле мора паоре неко научити реда а и „Лале“, Банаћане преваспитати. Наравно да ли ће сељаци обрадити њиве остаје да се види.

Ето је написах толико па нека јавност сазна шта се дешава, а такође ако мене положе нека се зна права истина.

**Лазих Бранислав
Ботош**

СВА СРПСКА ЧУДА

Сва чуда овог света нашој браћи комуносоцијалистима изгледа нису довољна па су смислили ново „врањанско привредно чудо“. Пошто и сам припадам струци којом се бави једна од тих чудотворних фирми, дрвнориндустрији, морам признати да сам се увек питао шта је то што „СИМПО“ (и само име му довољно говори) издаваја од осталих српских фабрика намештаја. Често сам пословно боравио у Враћу и осим лажног спољашњег сјаја (обавезне кравате и сл.) нисам могао видети ништа што други немају. „Друг“ Драган Томић за мене као ћака и касније студента био је нешто недокућиво, нешто попут божанства. Када сам први пут срео тог човека схватио сам одмах да нешто није у реду. Начин опхођења и изражавања ни издалека не одају човека који би могао постати „менаџер године“.

Тек касније схвативши нека привредна кретања у овом друштву спознао сам и порекло овог чуда. „Другови“ комунисти су једнаставно спремајући себи одступницу туђим парам купили „дивљи југ“. Тако је друг Томић своју „светску фирму“ створио најпре из курсних разлика 70-тих и 80-тих година купујући све оно што је најбоље у Србији и дајући за којекакве глупости типа „ЋЕНТО ГРАДИ“ и сл. Касније се машина већ ухотрела па је новац већ по механизму стизао из зајма за привредни препород Србије, за који сам залуђен лажним националним заносом и сам дао новац од којег се касније изроди сој људи који ће мојој деци одузети право на нормално детињство. Даље усавршавање овог привредног чуда ишло је скупљањем пара од тзв. старе девизне штедње, па Језде и Дафине... Треба ли уопште помињати фамозну примарну емисију новца. Г-дине Томићу да ли се „менаџер године“ постаје изигравајући скретничара у Топчидеру?

Или што пре неки дан исприча на телевизији директор једне текстилне фабрике чини ми се из Прокупља. На све његове мукe да у условима блокаде купи памук на светској пилаци устаје и држава својим прописима и наметима. У исто време врањански „ЈУМКО“ (типично српско име) добија 1.000 тона памука из робних резерви. У оваквим условима заиста је лако бити успешан.

Друго комунистичко-социјалистичко чудо зове се национално јединство. Сви смо за по-

следњих 50 година научили да комунисти не признају нацију као категорију већ је њихова идеја интернационализам. Како онда такви људи могу остварити национално јединство? Међутим, то и није циљ ове удурме. Циљ је сасвим другачији: прво да се након дебакла на изборима вођина другарица врати на политичку сцену и друго да се на овако накардан начин омрзне и сам појам националног. Овакав метод је успешно проверен по питању краљевина или република када је српска круна буквално нуђена којекаквим белосветским протувама.

Српско чудо је и господин Аврамовић за којег још не знамо, а када сазнамо возови ће одавно проћи, која је његова рачуница да једној пропалој и до краја корумпираној власти буде параван за скривање и пролонгира јој рок трајања за једно извесно време. Шта ли треба том симпатичном старчићу да, то је већ извесно, буде попут санкција искључиви кривац за сва будућа страдања овог народа. Иначе прича се да „другови“ већ спремају нову, „шарену лажу“ коју ће пустити у оптицај када се постојећа излиже.

Велико чудо је и јагодински учитељ Радмило Богдановић који се као бивши министар полиције и начелник СУП-а не појави на било којем месту да објасни сва злодела ове институције. Била му је то дужност макар у случају криминалних радњи његовог наследника и штићеника у јагодинској полицији и у случају на смрт премлаћеног дечака из једног околног села. Садашњи министар полиције није чудо, чудо је Бог што такве држи на земљи.

Једно од чуда су и коалиције које ствара СПО. Сматрам да је никаква коалиција боља од накардане коалиције. Њима се то дешава већ други пут па је време да се преиспитају. Ако сам се ја као лаик и могао одушевити лажима Душана Михајловића јер не познајем тог човека, Вук Драшковић то није смео.

Чудо које ће (дај Боже да нисам у праву) нам се обити о главу је понављање истог сценарија сепаратизма. Сећамо се добро како су Шинтари освојили Косово (мако вођа тврди супротно): прво јака пропаганда, затим стварање материјалне подлоге и онда убацивање својих људи у врхове власти. Ако се нешто не догоди исто ће се десити и са Власима у источној Србији. Ако се на државној ТВ појави емисија са песмама и играма из Србије одмах знајте да ће бар 80% времена заузеће Власи са шубарама и тојагама. Материјално су изузетно ојачали јер имају велики број гастарбјатера у земљама западне Европе. Број њихових људи у врху власти Србије и СРЈ пребројте сами. Вероватно није случајно постављен полицијски пункт на путу Паралин—Бољевац у селу Лукову, док је хит песма у задње време по кафанама источне Србије: „Од Градишта па до Бора република бити мора“.

Ипак највеће чудо је српско кумство. Некада су нас родитељи учили да се кумовој оглади Бог назива и да црни вечерњи облаци настају од тога што је кум куму украо сламу. Новија кумства ни изблиза не показују толико поштовања. Пођемо ли од Милоша и Карађорђа преко најчешћег кума Јосипа Броза па до новијих кумова Вука и Шешелја видећемо да смо институцију кумства начисто девалвирали. Шта тек рећи за најновијег српског кума друга Марјановића? У којој би још земљи осим Тунгузије човек таквог морала могао постати јавна личност. Куме изгоре ти кеса.

Чудо је у овој земљи Србији све више, а нас Срба захваљујући великом вођи све је мање.

Да ли ћемо изумрети као диносауруси...? С поштовањем

**Лука Миличић
Јагодина**

ПРОЛЕЋЕ У МОСКВИ И БЕОГРАДУ

Потајна нада многих да ће госпођа Мирјана Марковић нашу јавност поштедети својих „Дневника“ заснивала се пре свега на предпостављеној самокритичности универзитетских професора. „Политика“ коју смо читали 8. априла разбила је све наше илузије у погледу самокритичности појединих професора универзитета, али смо — читајући тај број — сазнали да у Москву пролеће стиже касно.

Као што на почетку текста госпођа Марковић сакатим и оскрнављеним реченицама, у опису који претендује да буде лирски, покушава да нам дочара снежно јутро у Москви, тако и у читавој причи она хоће да нам каже нешто што се ни у њеној свести није довољно јасно искристалисало и то на начин који скрнави осећања искрених пријатеља православне словенске душе.

Непознавање чињенице у вези ротације и револуције наше планете, као и нагнутоности осе њене ротације у односу на раван еклиптике и последичне појаве годишњих доба, омогућава госпођи Марковић да нам као ексклузивну новост саопшти како јој је „муж... јутрос рекао да данас у Београду почиње пролеће“. И она и њен сурруг заиста би морали знати да Београд увек касни два сата у односу на Москву када је у питању тај и такав почетак пролећа. При свеми је јасно да ни она, ни њен сурруг не мисле на промене у природи које прате долазак пролећа, јер се те промене никако не могу везати за један једини дан и час. Ако је, пак, тај најављени почетак пролећа у Београду требало да симболизује нешто друго, онда је скоро свима јасно да је обавештење из Београда било нетачно.

Госпођа Марковић је очито забринута што много странаца различитих професија долазе у Москву у улози мисионара, али и не покушава да нам објасни у каквој је улози она тамо боравила, као ни којој групи побројаних професија она припада. Може се заиста размишљати о томе да ли су мисионари локалној друштвеној заједници у коју су долазили доносили више добра или зла, али се никако не могу оспорити предзнаци квалитета сваке друштвене заједнице који су омогућавали долазак мисионара. Ако је после седамдесет година владавине „бољшевичког царства“ друштвена заједница у Русији таква да омогућава рад мисионара, онда то најбоље сведочи о ужасној пустоши коју је то „царство“ за собом оставило. Као што видимо, неопрезно пишући своје „Дневнике“, госпођа Марковић не само да је нашој јавности презентирала своје непознавање чињеница, већ јој је — сасвим случајно и нехотице — пружила и апокалиптичну визију практичних учинака идеологије коју и сама припада.

Госпођа Марковић потом мирне душе говори о томе да је „једна од најлепших особина савременог света његова међусобна повезаност“ и „извесност да ће она бити све већа“. Имајући у виду

околности у којима се налази наша земаља, ову констатацију госпође Марковић заиста не би требало ни коментарисати. Онај ко схвата значај (међусобне) повезаности народа и држава, морао би у овој земљи бити опозиција власти која је све учинила да до такве повезаности не дође. Како знамо да госпођа Марковић у тој власти учествује, сасвим је јасно да горња порука треба да оствари једино неки пропагандни ефекат.

Хумана инспирација православном религијом у руској уметности и допринос међу људима никако не могу бити тема о којој госпођа Марковић има морално право да говори, јер је следбеник оне идеологије и идеја оних људи који су деценијама уништавали православну религију и коју су се хумано односили једино према својим безрезервним послушницима. Ако госпођа Марковић ипак о томе хоће да говори, онда је заиста неопходно да се и од те идеологије и од тих људи јасно и јавно оградите и да за странку којој припада изаберете неко друго име.

И са суштином и формом онога што нам госпођа Марковић пише могло би се полемисати бар на десетак страница куцаног текста, али — наравно — треба и другима дати могућност да изнесу своја мишљења и јаде.

Госпођи Марковић и њеном супругу ипак треба отворено и јавно рећи да Београд за Москвом увек касни два сата када је почетак пролећа у питању. Колика су закашњења Београда када су у питању друге, много важније ствари, као и ко је кривац за таква закашњења, овај народ још увек само наслуђује.

Милош Никовић, Смедереве

ДРАМАТИЧНА СИТУАЦИЈА АДВОКАТА СРБИЈЕ

Увођење посебне таксе на фирму у износу од 500 динара за адвокате изазвало је велико незадовољство адвоката Србије. И ако је такса уведена за време трајања међународних санкција, што је допунски намет без икаквог економског оправдања, јер свима је познато да пословање адвоката се одвија у отежаним условима, да реално опада економска моћ грађана и адвоката, адвокати, ако морају већ да плате таксу, спремни су то да учине само у износу од 100 динара и то у две рате, како то плаћају друге интелектуалне самосталне делатности.

Од дана сазнања за доношење Уредбе о увођењу посебне републичке таксе, која се плаћа за време трајања санкција међународних организација, адвокати су протестовали. Пошто Уредба није била уреду, Уставни суд је исту вратио Старој влади, а Стара влада је Уредбу на коју су стављене примедбе, претворила у предлог закона, да би Народна скупштина Србије легализовала исту и претворила у Закон.

Неке општине у Србији, руководећи се овим примером Старе владе, повећале су намет адвокатима, завеле општинске таксе, повећале трошкове ПТТ услуга, комуналије, наплату за грађевинско земљиште...

Адвокати су у марту месецу ове године, на име аконтације пореза за прво тромесечје 1994. године, морали да плате целокупни износ свог пореског задужења у претходној години, тако да се реално може очекивати да ће обавезе адвоката по основу пореза бити увећане бар тростуко у односу на прошлу годину. А повећани су и укупни трошкови пословања, закупнина за пословни простор, струја, вода, порези и доприноси за запослене у адвокатурској канцеларији.

Чињеница је да су адвокати на овај начин стављени у исту равну са кафеџијама и ћевапчијама. Законодавац неће да зна да адвокати продају памет и да је то интелектуална професија, него је адвокате сврстао са трговцима, угоститељима... чија је делатност чисто комерцијална.

Адвокати су зато од 28.03.1994. године ступили у генерални штрајк упозорења седмодневни, због високих такси и општег хаоса у правосудју. У колико институције власти не одговоре позитивно на захтеве, адвокати ће затражити колективни испис из адвокатурских именика. У току штрајка седмодневног, адвокати уопште не улазе у зграде судова нити у своје канцеларије примају странке.

Адвокати схватају ситуацију у којој се држава налази, јер само 256.000 избеглица изскује велике трошкове и држава није у стању да то сноси, па је то и један од главних разлога за увођење такси, али адвокати не могу да зараде толико пара и плате таксу, и ако су свесни да их чекају високе камате и казне, а казне се крећу од 300-3.000 динара. Зато су принуђени на штрајк и исписивање из именика адвоката. Нарочито су угрожени овим наметима адвокат почетници, оболели адвокати као и адвокати који су пензионисани, а који због мале пензије су приморани да раде, те плаћају и допринос за пензијско и здравствено осигурање, мада им тај радни стаж не треба, па неби требало да плаћају дупли допринос, и по основу пензије и по основу адвокатури. Хоће ли се сјутра, кад одјави адвокатуру, тај исти, по основу регулисане пензије, лечити и имати здравствену заштиту?

Велики прилив адвоката из правосудја уништило је обе ове угледне професије, јер и судије имају мала примања па бјеше из лошег у горе. Ово је драматична ситуација адвоката Србије и њена највећа криза од другог светског рата до данас.

**Ада. Милко Боровић
Ваљево**

ПОНИЖАВАЊЕ ПРОФЕСОРА

Каква понижења и увреде просветни радник доживљава и какав му је положај одређен, илуструје следећи пример. Директор Правно-биротехничке школе „9. мај“ у Београду одузео је од мартовске заре-

де 10% оним професорима који, за време школског распуста, нису били на стручним семинарима. О овим семинарима и времену одржавања професори нису обавештени нити су потписали решења о обавезном одласку. Поставља се питање с којим правом, после три месеца, директор узима паре од људи чије су зараде тако мале да је срамота о њима и говорити. Колеге професори се сигурно сећају овогодишњег дугог зимског распуста који су проводили полугладни у својим становима чекајући својих пола марке плате од Министарства, плате која није била довољна ни за један дан преживљавања и коју је требало дати (и још из свог џепа додати) за котизацију да се тиме потврди боравак на семинару. Тада професор није имао вољу да живи, а од њега се очекивало стручно усавршавање!

Поред свега овога, када цела привреда већ годинама не ради ни радним данима а прима плате веће од наших, ми одрађујемо принудни одмор, долазимо суботом у школу уморни и безвољни, те о ученичком замору и стању више и не можемо да размишљамо.

Све то нашем директору, нити било коме није довољно, него са нама поступа крајње бездушно, без људске речи коју би требало да има за колеге и ученике.

**Професори Правно-биротехничке
школе „9. мај“ у Београду**

ЦРТИЦА СТВАРНОСТИ

Не треба се чудити цинизму Мире Марковић. Знају они, у то их је упутила Ва—ва, да је Утешитељ овога света, кога нам је Христ обећао послати (Јеванђеље по Јовану, — 16) после 2000 година, ту — на земљи! Знају они да су осуђени и чекају дан пресуде, те им је остало да се бестијално иживљавају над својим народом.

Не треба се ни чудити што су Светосавље изврнули руглу (јер оно ће оживети), нити што су православље које је у Србији ишчезло још пре 600 година, базили под окриле православног фашизма Жириновског у чијим је рукама — где чуда, Тајно Оружје! Јесте, знају они да постоји Тајно Оружје. Само, какво и у чијим је рукама? — Да није случајно у рукама Утешитеља и у облику небеског мача који ће судити српским кривцима? Јесте, постоји моћно Тајно оружје које ће потегнути освета и Реч—Бог!

Нема се шта рећи о свему што се догађа, јер је све у сенци Месечеве светлости. А кад дође дан Сунца, истина ће се целом свету показати! Нема се шта рећи о црвеној мајској месечарки Мири Марковић, до—да свако слепо следи своју судбину, а они ће своје срамно време на срамотан начин окончати!

**Др Рада Раквић
Милутовац**

ПОШТОВАНИ ЧИТАОЦИ,

између два броја „Српске речи“ у редакцију пристигне између 500 и 1000 ваших писама, осврта, (пр)оцена, сугестија или критика. Због ограниченог броја страна у ситуацији смо да објављујемо само делић тог блага, а понекад, из сасвим објективних разлога — ни толико. Стога се унапред извињавамо и читаоцима и писцима.

РЕДАКЦИЈА

СРПСКА РЕЧ ПОЗИВА НА ПРЕТПЛАТУ

3 МЕСЕЦА
6 МЕСЕЦИ
12 МЕСЕЦИ

12 НОВИХ ДИНАРА
24 НОВА ДИНАРА
48 НОВИХ ДИНАРА

УПЛАТЕ извршити у корист „Српске речи“, Београд, на жиро рачун (ЗА УПЛАТУ У НОВИМ ДИНАРИМА) 40801-603-4-27562, или (ЗА УПЛАТУ У СТАРИМ ДИНАРИМА, ПО КУРСУ НБЈ) 60801-603-0-27562. Пет примерак уплатнице послати на адресу „Српске речи“, Бранкова 13-15, IV спрат, 11000 Београд. За остале информације обратити се секретаријату Редакције на тел. 011/628-242 или 011/620-891

УПЛАТА ИЗ ИНОСТРАНСТВА: ЕВРОПА

3 МЕСЕЦА 40 ДЕМ или 25 УСД
6 МЕСЕЦИ 75 ДЕМ или 45 УСД
12 МЕСЕЦИ 140 ДЕМ или 85 УСД

ВАНЕВРОПСКЕ ЗЕМЉЕ:

3 МЕСЕЦА 50 ДЕМ или 30 УСД
6 МЕСЕЦИ 95 ДЕМ или 55 УСД
12 МЕСЕЦИ 170 ДЕМ или 100 УСД

Информације на тел. 381 11 628-242 и 381 11 620-891

ЦЕНОВНИК ОГЛАСНОГ ПРОСТОРА

А. ОГЛАС У КОЛОРУ

ЗАДЊА СТРАНА КОРИЦА ФОРМАТ 1/1 600 н. дин.
ОСТАЛЕ КОЛОР СТРАНЕ ФОРМАТ 1/1 400 н. дин.
ВИЊЕТА НА НАСЛОВНОЈ СТРАНИ 5/5 цм 200 н. дин.

Б. ОГЛАС ЦРНО-БЕЛИ

— Унутрашња страна, форма 1/1 300 н. дин.
— Унутрашња страна, формат 2/3 200 н. дин.
— Унутрашња страна, формат 1/2 150 н. дин.
— Унутрашња страна, формат 1/3 100 н. дин.
— Унутрашња страна, формат 1/4 80 н. дин.
— Унутрашња страна, формат 1/8 50 н. дин.

ПОПУСТИ
2—5 ОГЛАШАВАЊА 10%
6 И ВИШЕ ОГЛАШАВАЊА 20%

ОБАВЕШТЕЊЕ

Због великог интересовања редакција „Српске речи“ обавештава читаоце да располаже комплетом бројева.

Комплети или појединачни бројеви могу се наручити уплатом на жиро рачун број

40801-603-4-27562 (НОВИ ДИНАРИ)
60801-603-0-27562 (СТАРИ ДИНАРИ)

ПОРУЏБЕНИ КУПОН

Наручујем „Српску реч“ од Бр 1. до бр.
Напишите који број наручујете.

(име и презиме)

(улица и број)

(место и поштански број)

РУСКО АМЕРИКАНСКО СРПСКА БАНКА

РАС БАНКА АД.

Београд Српских владара 24/2

тел: 688-805, 683-979

факс: 682-809